Vysoká škola ekonomická v Praze
Fakulta managementu v Jindřichově Hradci

Katedra společenských věd

Vymáhání pohledávek VZP ČR

Autor diplomové práce: JUDr. Ondřej Galuška
Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Dr. Jan Hejda
Rok obhajoby: 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma

„Vymáhání pohledávek VZP ČR“

jsem vypracoval samostatně a veškerou použitou literaturu a další prameny jsem řádně označil a uvedl v přiloženém seznamu.

V Jindřichově Hradci dne 22. dubna 2016

.....

podpis

Vysoká škola ekonomická v Praze
Katedra společenských věd

Fakulta managementu
Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Zpracovatel: JUDr. Ondřej Galuška

Studijní program: Ekonomika a management

Obor: Management

Název tématu: **Vymáhání pohledávek VZP ČR**

Zásady pro vypracování:

1. Cílem práce je zhodnotit podmínky, postupy a úspěšnost práce s pohledávkami Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR za dlužníky. Ke splnění cíle bude proveden rozbor jednotlivých druhů vymáhání pohledávek z dlužného pojistného na veřejné zdravotní pojištění.
2. Jednotlivé části práce budou zpracovány formou shrnutí de lege lata, statistickými údaji a judikaturou k vybraným příkladům vymáhání.
3. Hlavním výstupem práce bude zhodnocení postupů a činností spojených s pohledávkami na veřejné zdravotní pojištění, vlastním vyjádřením k důvodům, které vedou ke špatným výsledkům vymáhání s důrazem především na exekuční řízení a následným vlastním návrhům de lege ferenda pro komplexní úpravu postupů a legislativních změn ke zvýšení úspěšnosti vymahatelnosti pohledávek.

Rozsah práce: 70

Seznam odborné literatury:

1. ČESKO. *Občanský soudní řád ; Exekuční řád : právní stav ke dni 1 . dubna 2011.* Praha: C .H . Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-251-9 .
2. DRÁPAL, L . -- BUREŠ, J . *Občanský soudní řád : komentář.* Praha: C .H . Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9 .
3. KASÍKOVÁ, M . *Exekuční řád : komentář.* V Praze: C .H . Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-476-6 .

Datum zadání diplomové práce: březen 2015

Termín odevzdání diplomové práce: duben 2016

JUDr. Ondřej Galuška
Řešitel

doc. JUDr. Dr. Jan Hejda
Vedoucí práce

Ing. Jiří Vopátek, Ph.D .
Vedoucí ústavu

doc. Ing. Vladislav Bína, Ph.D .
Děkan FMJH VŠE

Název diplomové práce:

Vymáhání pohledávek VZP ČR

Abstrakt:

Diplomová práce se zabývá problematikou vzniku a vymáhání pohledávek pocházejících z dlužného pojistného na veřejné zdravotní pojištění u Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou popsány důvody vzniku pohledávek na veřejném zdravotním pojištění, jejich zjištění cestou správního řízení a zákonné možnosti navazujícího vymáhání. Dále obsahuje popis problematiky exekučního, insolvenčního a trestního řízení. V praktické části je provedena analýza správy a vývoje pohledávek Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky v letech 2012 až 2015. Práce obsahuje taktéž vymezení organizační struktury Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky. V závěrečné části diplomové práce jsou identifikovány nedostatky v současné práci s pohledávkami u Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky a navrženy možné způsoby jejich řešení, případně minimalizace jejich negativních dopadů. Cílem práce je zmapování problematiky vymáhání pohledávek na veřejné zdravotní pojištění z teoretického, ale i praktického hlediska a nalezení doporučení do dalších let.

Klíčová slova:

Pohledávky, Vymáhání, Zdravotní pojištění, VZP ČR

Poděkování

*Rád bych poděkoval za pomoc při vedení diplomové práce **doc. JUDr. Dr. Janu Hejdovi** za věcné připomínky, odborný dohled a trpělivost.*

*Děkuji také **Mgr. Ing. Pavlu Královi, Ph.D** . za odbornou pomoc při zpracování metodické části diplomové práce.*

Obsah

Obsah **9**
Úvod **11**
1 Systém zdravotního pojištění na území České republiky **14**
1.1 Právní základ hrazení zdravotní péče v rámci České republice 14
1.2 Principy výběru pojistného na veřejné zdravotní pojištění 14
1.3 Zdravotní pojišťovny v České republice 15
1.4 Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky 17
2 Vymáhání pohledávek v právním systému České republiky **18**
2.1 Správní řízení 18
2.2 Daňová exekuce 19
2.2.1 Daňová exekuce přikázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb 20
2.2.2 Daňová exekuce srážkami ze mzdy 20
2.2.3 Daňová exekuce přikázáním jiné peněžité pohledávky 21
2.2.4 Daňová exekuce postižením jiných majetkových práv 21
2.2.5 Daňová exekuce prodejem movitých věci a nemovitostí 21
2.2.6 Rozhodnutí o posečkání a rozhodnutí o úhradě dluhu ve splátkách 22
2.3 Exekuce prováděná soudními exekutory 22
2.3.1 Dobré mravy a přiměřenost exekucí 23
2.3.2 Exekuce a společné jmění manželů 24
2.3.3 Náklady exekučního řízení 25
2.3.4 Exekuce přikázáním pohledávky 25
2.3.5 Exekuce srážkou ze mzdy 25
2.3.6 Exekuce prodejem movitých věcí 26
2.3.7 Exekuce prodejem nemovitých věcí 27
2.3.8 Centrální evidence exekucí 28
2.4 Přihlašování pohledávek do dražebních jednání 29
2.5 Uplatnění pohledávky věřitele v insolvenčním řízení 29
2.5.1 Konkurs 34
2.5.2 Oddlužení 36
2.5.3 Reorganizace 39
2.5.4 Insolvenční rejstřík 41
2.6 Uplatnění majetkové újmy poškozeného v trestním řízení 42

3 Metodika 45

4 Analýza systému správy a vymáhání pohledávek Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky 47

4.1 Analýza předcházení vzniku pohledávek ze strany VZP ČR 47

4.2 Analýza správního řízení prováděného VZP ČR 48

4.2.1 Platební výměr 49

4.2.2 Výkaz nedoplatků 50

4.2.3 Sankce uplatňované vůči pojištěncům v rámci správního řízení 51

4.2.4 Institut odstranění tvrdosti 51

4.3 Analýza daňových exekucí vedených VZP ČR 52

4.4 Analýza exekucí prováděných soudními exekutory pro VZP ČR 54

4.5 Analýza přihlašování pohledávek VZP ČR do dražebních jednání 56

4.6 Analýza uplatňování pohledávek VZP ČR v insolvenčním řízení 57

4.7 Analýza uplatňování nároků VZP ČR z pozice poškozeného v trestním řízení 59

5 Zhodnocení správy a vymáhání pohledávek Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky 64

5.1 Zhodnocení práce s pohledávkami VZP ČR před zahájením vymáhání 64

5.2 Zhodnocení vymáhání pohledávek VZP ČR v rámci daňových exekucí 64

5.3 Zhodnocení vymáhání pohledávek VZP ČR soudními exekutory 65

5.4 Zhodnocení přihlašování pohledávek VZP ČR do dražebních jednání 66

5.5 Zhodnocení uplatňování pohledávek VZP ČR v insolvenčním řízení 67

5.6 Zhodnocení uplatňování nároků VZP ČR z pozice poškozeného v trestním řízení 68

6 Návrhy na zlepšení práce s pohledávkami u Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky 70

6.1 Aktivita v rámci účasti ve věřitelských orgánech v rámci insolvenčního řízení 70

6.2 Zvýšení důrazu na měkké vymáhání 71

6.3 Využití možnosti iniciovat zahájení insolvenčního řízení 72

6.4 Uspokojování pohledávek formou nedobrovolných dražeb 73

6.5 Využití možnosti iniciovat zahájení trestního řízení 74

Závěr 76

Seznam literatury 78

Seznam příloh 84

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Schéma provedení exekučního řízení 23
Obrázek 2 - Schéma zahájení insolvenčního řízení a rozhodnutí o úpadku 30
Obrázek 3 - Vývoj insolvenčních návrhů v České republice 32
Obrázek 4 - Vývoj počtu prohlášených konkursů v České republice 35
Obrázek 5 - Vývoj počtu oddlužení v České republice 38
Obrázek 6 - Počet povolených reorganizací v České republice 41
Obrázek 7 - Částka nedoplatků vymáhaných jednotlivými exekučními tituly v % 50
Obrázek 8 - Úspěšnost vedení exekucí v letech 2012 - 2015 55
Obrázek 9 - Uhrazená částka z celkově přihlášené částky do dražeb v letech 2012 - 2015 57
Obrázek 10 - Ukazatel úspěšnosti přihlašování pohledávek do insolvenčních 2012 - 2015 58
Obrázek 11 - Ukazatel vymahatelnosti pohledávek v rámci oddlužení v letech 2012 - 2015 58
Obrázek 12 - Ukazatel vymahatelnosti pohledávek v rámci konkursů v letech 2012 - 2015 59
Obrázek 13 - Uhrazené nároky poškozeného v trestním řízení v letech 2012 - 2015 61

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Insolvenční návrhy v České republice 31
Tabulka 2 - Počty konkursů podnikatelů v České republice 35
Tabulka 3 - Formy řešených oddlužení v České republice 38
Tabulka 4 - Ukazatele stavu pohledávek VZP ČR za plátci pojistného v roce 2012 47
Tabulka 5 - Ukazatele stavu pohledávek VZP ČR za plátci pojistného v roce 2013 48
Tabulka 6 - Ukazatele stavu pohledávek VZP ČR za plátci pojistného v roce 2014 48
Tabulka 7 – Individuální správní akty vydané VZP ČR v letech 2012 – 2015 49
Tabulka 8 – Formy daňových exekucí využívaných VZP ČR v letech 2012 - 2015 52
Tabulka 9 - Úspěšnost vedení daňových exekucí v letech 2012 - 2015 53
Tabulka 10 - Ukazatele vydaných rozhodnutí o povolení splátek v letech 2012 - 2015 54
Tabulka 11 - Ukazatele uplatňování pohledávek VZP ČR v trestním řízení 2012 – 2015 61

Úvod

Tématem mé diplomové práce je Vymáhání pohledávek u Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky. Dle mého názoru se jedná o zajímavé téma, neboť již několik let vzrůstá v České republice počet nesplacených dluhů, což s sebou nese i rostoucí množství nařízených exekucí a zahájených insolvenčních řízení. Na tento problém je nucena reagovat většina věřitelů a najít způsob jak efektivněji pracovat s pohledávkami, v lepším případě jak předcházet jejich samotnému vzniku. Stejně tak je tomu i u Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky, která spravuje a vymáhá rozsáhlé portfolio pohledávek vzniklých neplacením pojistného na veřejné zdravotní pojištění. Z vlastní zkušenosti vím, že se nejedná o jednoduchou činnost, neboť postavení věřitelů v legislativním systému České republiky, považuji rok od roku za složitější.

Hlavními zkoumanými faktory mé diplomové práce jsou způsoby, jakými VZP ČR pracuje s pohledávkami vzniklými z dlužného pojistného na veřejné zdravotní pojištění, zhodnocení efektivnosti jednotlivých druhů vymáhání, a jaké jsou možnosti ke zvýšení úspěšnosti při jejich vymáhání.

Ve své práci nejprve popisuji způsob a rozsah zdravotního pojištění v naší zemi. V této souvislosti se zaměřím i na charakteristiku Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky, s výčtem jejích nejvýznamnějších činností, včetně jejího postavení v systému zdravotnictví na našem území. Následuje výčet jednotlivých subjektů, vůči kterým má tato instituce největší objem neuhrazených pohledávek, včetně jejich jednotlivých druhů. Součástí mé diplomové práce je i rozbor skutečností, v rámci kterých jednotlivé dluhy těmto subjektům vznikají. Největší pozornost v teoretické části věnuji ucelené charakteristice všech zákonných možnosti vymáhání pohledávek na našem území. Jejich efektivitu jsem se pokusil dokreslit zajímavými statistickými údaji. Situace, v rámci kterých se mohou mezi sebou jednotlivé formy vymáhání překrývat, ukazuji na několika zajímavých judikátech vyšších soudních instancí vztahující se k této právní problematice.

Práce se zaměřuje i na změny ve způsobu vymáhání pohledávek u Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky, ke kterým v posledních letech docházelo uvnitř jednotlivých odborů, a to za účelem zvýšení efektivity výběru dlužného pojistného, jemuž předcházelo i zkvalitnění komunikace mezi pojišťovnou a klienty, kteří se nacházejí v postavení jednotlivých dlužníků.

Výstupem mé diplomové práce je zhodnocení efektivity vymáhání pohledávek na veřejné zdravotní pojištění a rozbor skutečností, jež mohou být příčinou bezvýslednosti velké části zahájených řízení.

V závěru, na podkladě zjištěných skutečností a předpokladu budoucího vývoje, navrhuji změny, které by mohly přispět ke zvýšení vymahatelnosti pohledávek.

Cílem mé diplomové práce je tedy komplexně posoudit situaci v oblasti pohledávek v rámci Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky, a to především formou podrobného rozboru jednotlivých druhů jejich vymáhání. Zpracování a hledání informací týkajících se tohoto tématu považuji za zajímavé a přínosné.

1 Systém zdravotního pojištění na území České republiky

1.1 Právní základ hrazení zdravotní péče v rámci České republice

Zdravotní péče na území České republiky vychází z myšlenek tzv. všeobecné dostupnosti a rovnosti přístupu k ní. Její právní zakotvení vychází primárně z ústavního pořádku ČR, respektive čl. 31 Listiny základních práv a svobod. V článku je každému občanu deklarováno právo na ochranu zdraví, a dále, na základě veřejného pojištění, právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon (Listina základních práv a svobod, čl. 31). Toto ústavní právo a z něj vyplývající dostupnost zdravotní péče, jsou zajištěny prostřednictvím veřejného zdravotního pojištění, které funguje na základě zákona č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění. Podle tohoto systému je každá zákonem vymezená osoba, resp. pojištěnec, zároveň plátcem pojistného, pokud tuto povinnost nemá stát. Odvedená peněžní částka je následně, v souladu s principem solidarity, koncentrována ve fondu zdravotního pojištění, ze kterého jsou v zákonem vymezené výši hrazeny finanční prostředky na poskytování zdravotní péče (Zákon č. 48/1997 Sb., § 2). V případě zaměstnaneckého poměru odvádí zaměstnavatel na zdravotní pojištění 13,5 % z vyměřovacího základu, z toho 1/3 hradí zaměstnanec a 2/3 zaměstnavatel. Jak již bylo řečeno, v některých případech je plátcem pojistného tohoto pojištění stát, například u nezaopatřených dětí a důchodců (MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR, 2014). Účastníky veřejného zdravotního pojištění jsou i cizinci, za podmínek jejich trvalého pobytu na území ČR, respektive nemají-li trvalý pobyt, pak jsou-li zaměstnancem zaměstnavatele se sídlem nebo trvalým pobytem v ČR. Díky tomu mohou i jim náležet stejné nároky na poskytování zdravotních služeb hrazených z veřejného zdravotního pojištění, jako ostatním pojištěncům (Zákon č. 48/1997 Sb., § 2).

Pro doplnění uvádím, že na území ČR existují jak státní, tak nestátní zdravotnická zařízení. Většina z nich má uzavřenou smlouvu o poskytování a úhradě zdravotní péče se zdravotními pojišťovnami, na základě které poskytují pacientům pojištěným u příslušné zdravotní pojišťovny zdravotní péči bez přímé úhrady (INSTITUT ZDRAVOTNÍ POLITIKY A EKONOMIKY, 2003).

1.2 Principy výběru pojistného na veřejné zdravotní pojištění

Pokud jde o hlavní principy, na kterých je postaven výběr pojistného na zdravotní pojištění, tak v prvé řadě se jedná o princip solidarity pojištěnců, který umožňuje koncentrovat ve fondu zdravotního pojištění finanční prostředky na poskytování

zdravotní péče v potřebném rozsahu a kvalitě. Podstatou jsou tři druhy solidarity pojištěnců, a to solidarita zdravých s nemocnými, mladších se staršími a bohatých s chudými. Solidarita zdravých s nemocnými spočívá v tom, že do systému přispívají svými platbami pojistného všichni občané, tedy nejen ti, kteří jsou nemocní nebo v budoucnu onemocní. Může nastat situace, kdy pojištěnec do systému pojištění svými platbami jen přispívá a žádnou zdravotní péči nečerpá. Solidarita mladších se staršími je tzv. solidaritou v čase, tedy mladší občané, kteří si platí pojistné sami, obvykle čerpají zdravotní péči v menším rozsahu než starší. V podstatě si však touto formou občan platí předem na možná zdravotní rizika v budoucnosti. Solidarita bohatých s chudými je poslední a nejdiskutovanější formou solidarity. Dochází i k častým změnám v její výši, neboť je založena na tom, že občan platí pojistné jako stanovené procento ze svého příjmu. Tímto způsobem tedy lidé s vyšším příjmem přispívají do systému více než lidé s malým příjmem (STANĚK, 2009).

Dalším z principů je princip obligatornosti, který lze spatřovat především v kogentní zákonné úpravě, zejména pokud jde o důvod, vznik či zánik zdravotního pojištění, okruh plátců pojistného či jejich práva a povinnosti. Z tohoto hlediska je nutné zajistit efektivní a funkční systém správy pojistného, který bude zajišťovat smysl a účel uvedeného typu pojištění (ADAMEC, 2015).

1.3 Zdravotní pojišťovny v České republice

V České republice existuje v současné době devět zdravotních pojišťoven. Všechny patří mezi veřejnoprávní instituce, jejichž činnost vychází především ze zákona č. 551/1991 Sb. o Všeobecné zdravotní pojišťovně a zákona č. 280/1992 Sb. o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách.

K zahájení činnosti musí zdravotní pojišťovna získat povolení Ministerstva zdravotnictví, navíc se musí zavázat, že do jednoho roku od svého vzniku musí mít minimálně 50.000 pojištěnců. Z hlediska organizační struktury je nejvyšším orgánem zdravotní pojišťovny správní rada, která rozhoduje o zásadních otázkách týkajících se činnosti zdravotní pojišťovny. Nejvyšším kontrolním orgánem je dozorčí rada, která dohlíží nad dodržováním pravidel hospodaření, právních předpisů a vnitřních předpisů pojišťovny. Ve zdravotních pojišťovnách dále pracuje tzv. Rozhodčí orgán, který rozhoduje zejména ve věcech týkajících se např. sporného placení pojistného, penále, vracení přeplatku na pojistném a snížení záloh na pojistné (ČPZP, 2015).

Zdravotní pojištění se odvádí na účty zdravotních pojišťoven, ovšem již od 1. ledna 1993 podléhá pojistné, vybrané všemi zdravotními pojišťovnami, tzv.

přerozdělování. Účelem tohoto procesu je vyrovnání rozdílů, které jsou mezi jednotlivými zdravotními pojišťovnami jak na straně výše příjmů od plátců, tak na straně výše nákladů na zdravotní služby hrazené z veřejného zdravotního pojištění**.** Přerozdělování pojistného má za úkol udržet určitou míru solidarity pojištěnců s vysokými příjmy s pojištěnci s nižšími příjmy, a dále pojištěnců zdravých s pojištěnci nemocnými. Zavedení úhrad za nákladné pojištěnce je příspěvek pojišťovnám na drahé pojištěnce, a to s ohledem na jejich zdravotní stav napříč věkovými skupinami. Jedná se o solidaritu v rámci nadměrného výskytu zdravotního rizika a dále o zajištění pojišťoven proti nadprůměrnému výskytu drahých pojištěnců, který by vedl k finančním problémům dané pojišťovny (VZP ČR, 2015).

Ve své podstatě jsou zdravotní pojišťovny neziskovými organizacemi, které pro jednotlivé oblasti svých činností vytvářejí a spravují účelové fondy. V souladu s právními předpisy vytváří a spravuje každá zdravotní pojišťovna základní fond zdravotního pojištění, rezervní fond, provozní fond, sociální fond, fond majetku a fond reprodukce majetku. Zdravotní pojišťovna může při splnění zákonem stanovených podmínek vytvořit a spravovat fond prevence a fond specifické zdravotní péče na úhradu zdravotní péče svým pojištěncům, která není hrazena z veřejného zdravotního pojištění. Základní fond zdravotního pojištění je tvořen především platbami pojistného a slouží k úhradě zdravotní péče zdravotnickým zařízením a dále ke krytí nákladů na činnost pojišťovny, jejichž výše je právní normou regulována. Rezervní fond je tvořen převodem části zůstatku základního fondu zdravotního pojištění tak, aby jeho minimální výše dosahovala 1,5 % průměrných ročních výdajů základního fondu zdravotního pojištění vždy za bezprostředně předcházející tři kalendářní roky. Základní normou týkající se plánování hospodaření a činnosti zdravotní pojišťovny je zdravotně pojistný plán. V termínu stanoveném Ministerstvem zdravotnictví musí zdravotní pojišťovna prostřednictvím tohoto ministerstva předložit návrh zdravotně pojistného plánu Ministerstvu financí. Návrh zdravotně pojistného plánu schvaluje po vyjádření vlády Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. Stejným postupem je zdravotní pojišťovna povinna v předepsaném termínu předložit ke schválení výroční zprávu za minulý kalendářní rok včetně účetní závěrky a zprávy auditora. Pokud vláda opakovaně neschválí návrh zdravotně pojistného plánu nebo výroční zprávu, Ministerstvo zdravotnictví může rozhodnout o odejmutí povolení k provádění všeobecného zdravotního pojištění a následně o zrušení zdravotní pojišťovny (ČPZP, 2015).

1.4 Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky

Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky, zkráceně VZP ČR, je největší zdravotní pojišťovnou v naší zemi. Byla zřízena zákonem č. 551/1991 Sb. o Všeobecné zdravotní pojišťovně, a už z toho vyplývá její zvláštní postavení mezi ostatními zdravotními pojišťovnami v naší zemi. Tomu odpovídá i celkový počet pojištěnců, k datu 31. 12. 2014 bylo u VZP ČR pojištěno celkem 5 968 807 osob (to je 57,3 % všech účastníků veřejného zdravotního pojištění). Z uvedeného počtu bylo 2 986 046 mužů a 2 982 761 žen (VZP ČR, 2015).

Od své vzniku je právnickou osobou se sídlem v Praze, nicméně disponuje především rozsáhlou sítí poboček a smluvních zdravotnických zařízení. Jejím posláním je provádění veřejného zdravotního pojištění v souladu s platnými právními předpisy. K jejím nejvýznamnějším činnostem tedy patří zajištění výběru pojistného na veřejné zdravotní pojištění a úhrada zdravotní péče z prostředků zdravotního pojištění. K dalším významným činnostem patří správa registru pojištěnců veřejného zdravotního pojištění (VZP ČR, 2015).

Pokud jde o organizační strukturu VZP ČR, tak je tvořena ústředím, a šesti regionálními pobočkami, které jsou dále členěny na jednotlivá územní pracoviště. Od roku 2012 jsou jimi Regionální pobočka pro Hl. m. Prahu a Středočeský kraj, Regionální pobočka pro Jihočeský, Karlovarský a Plzeňský kraj, Regionální pobočka pro Liberecký a Ústecký kraj, Regionální pobočka pro Královéhradecký a Pardubický kraj, Regionální pobočka Moravskoslezský, Olomoucký a Zlínský kraj a Regionální pobočka pro Jihomoravský kraj a Kraj Vysočina. Regionální pobočky VZP ČR nejsou samostatnými právnickými osobami, ovšem provádějí veřejné zdravotní pojištění v rámci své územní působnosti a vykonávají činnosti jménem VZP ČR v rozsahu pravomocí a kompetencí svěřených jim Organizačním řádem VZP ČR a vnitřním předpisem VZP ČR (VZP ČR, 2015).

V čele VZP ČR stojí ředitel, jež je jmenován na dobu čtyř let Správní radou VZP ČR. Ředitel VZP ČR je statutárním orgánem VZP ČR a jedná jejím jménem. Nejvyšším kontrolním orgánem je Dozorčí rada, jež dohlíží na dodržování zákonů a ostatních právních předpisů, a především na hospodaření zdravotní pojišťovny. Dalším z úkolů dozorčí rady je projednání a sestavení návrhu zdravotně pojistného plánu, a to v souladu s metodikou pro tvorbu zdravotně pojistného plánu, která je vydávána Ministerstvem zdravotnictví ČR. Zdravotně pojistný plán je každoročně schvalován správní radou VZP ČR, vládou i Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR. Jeho obsahem jsou plánované příjmy a výdaje na příslušný kalendářní rok (VZP ČR, 2015).

2 Vymáhání pohledávek v právním systému České republiky

2.1 Správní řízení

Jedním z předpokladů poskytování kvalitní zdravotní péče je dostatek prostředků na její úhradu. Z tohoto hlediska je nutné zajistit efektivní výběr a správu prostředků v rámci zdravotního pojištění. V zákonech o veřejném zdravotním pojištění a o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění lze nalézt celou řadu různých typů řízení souvisejících s účelem spravování této agendy. Jedná se zejména o rozhodování ve věcech pokut, přirážek k pojistnému, vrácení přeplatku, placení penále či snížení záloh na pojistné. Obecně se na ně vztahuje zásada subsidiarity správního řádu, tedy pokud tyto zvláštní předpisy nestanoví procesní postup odlišný, aplikují se na tato řízení obecná ustanovení správního procesního kodexu (ADAMEC, 2015). Byť tedy správní řízení nepatří mezi způsoby samotného vymáhání pohledávek, tak s ohledem na to, že mu častokrát předchází, považuji za nutné se o něm zmínit.

Obecně řečeno je správním řízením postup správního orgánu při stanovení nebo zajištění práv či povinností osob formou správního aktu. V širším slova smyslu je jeho součástí i postup zaměřený na výkon takového rozhodnutí. Celý proces správního řízení je upraven správním řádem a probíhá v určitých procesních formách, počínaje zahájením řízení, zjišťováním podkladů pro rozhodnutí, až po samotné rozhodnutí a jeho přezkoumání. Proti každému rozhodnutí je možno podat odvolání, a to ve lhůtě 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí. Přezkum a obnova řízení jsou naproti tomu tzv. mimořádné opravné prostředky. Přezkumné řízení slouží k přezkoumání pravomocných rozhodnutí v případě, kdy lze důvodně pochybovat o tom, že rozhodnutí je v souladu s právními předpisy. Obnova řízení je určena k opravě pravomocných rozhodnutí v případě nových skutkových zjištění, které by měly vliv na způsob rozhodnutí ve věci samé (BALÁŽ, 2006).

Procesními subjekty nadanými vzájemnými procesními právy a povinnostmi, jsou na straně jedné správní orgány a na straně druhé fyzické či právnické osoby, o jejichž právech a povinnostech se rozhoduje. Účastníky správního řízení mohou být také osoby, jejichž právní postavení může být bezprostředně dotčeno. Správní orgány nejsou orgány nezávislými vázanými pouze ústavou a zákony, ale jsou součástí organizace veřejné správy a při správním řízení tudíž vystupují jako reprezentanti veřejných zájmů (Zákon č. 500/2004 Sb., § 27).

Ve správním řízení mohou jeho účastníci činit tzv. podání, tedy úkony směřující vůči věcně a místně příslušnému správnímu orgánu, a je učiněno dnem, kdy jej

správní orgán obdržel. Jakékoliv podání je možno učinit písemně nebo ústně do protokolu, případně v elektronické podobě podepsané zaručeným elektronickým podpisem (BALÁŽ, 2006).

2.2 Daňová exekuce

Vymáhání daňových nedoplatků, mezi které se řádí i dlužné pojistné na veřejné zdravotní pojištění, je obvykle pro daňové subjekty citlivou záležitostí. Obzvláště v dnešní době, kdy se zvyšuje počet dlužníků, kteří nezvládají svoji finanční situaci a nejsou mnohdy schopni dostát svým závazkům. Proces vymáhání těchto nedoplatků je dílčím daňovým řízením, které zahajuje správce daně vždy z úřední moci (ex officio). S ohledem na skutečnost, že Všeobecná zdravotní pojišťovna je v oblasti výběru pojistného na veřejné zdravotní pojištění v pozici správce daně, a tento postup v hojné míře využívá, považuji za nutné jej podrobněji popsat.

Procesní postupy při vymáhání nedoplatků jsou upraveny v rámci daňového řádu, jež vymezuje pravomoci správce daně, jakožto exekučního orgánu. Subsidiárně se postupuje taktéž podle ustanovení občanského soudního řádu, která se tak budou využívat zejména v oblasti upravující vymáhání u poddlužníků. Jinak řečeno pravomoci správce daně, jakožto exekučního orgánu, upravuje výlučně daňový řád. Tam, kde vystupuje správce daně coby oprávněný z exekučního titulu, použijí se obdobně ustanovení občanského soudního řádu upravující postavení oprávněného. Správce daně by ovšem měl zvolit takový způsob vymožení daňového nedoplatku, aby výše nákladů spojených s vymáháním, které bude povinen daňový subjekt (dlužník) uhradit, nebyla ve zjevném nepoměru k výši nedoplatku. Měla by tak být dodržena zásada přiměřenosti a hospodárnosti, a současně by měl být zvolen co nejefektivnější způsob (BRYCHOVÁ, 2007). S ohledem na to by měl správce daně, ještě před zahájením daňové exekuce, vhodným způsobem vyrozumět o výši jeho nedoplatků a upozornit jej na následky spojené s jejich neuhrazením (Zákon č. 280/2009 Sb., § 153).

Daňová exekuce je zahájena podle § 178 odst. 1 daňového řádu vydáním exekučního příkazu. Není tedy rozhodné, kdy bude exekuční příkaz dlužníkovi doručen, ale kdy jej správce daně vydá. Daňová exekuce může být zahájena i přesto, že je u dlužníka vedeno insolvenční řízení, ovšem nelze ji po dobu trvání insolvenčního řízení provést. Pro vydání exekučního příkazu musí existovat i příslušný exekuční titul, tedy výkaz nedoplatků nebo platební výměr. Podle § 178 odst. 5 daňového řádu lze daňovou exekuci vést srážkami ze mzdy, přikázáním pohledávek z účtu u poskytovatele platebních služeb, přikázáním jiné peněžité pohledávky, postižením jiných majetkových práv, prodejem movitých věcí

a prodejem nemovitostí. Součásti exekučního příkazu je i rozhodnutí o nákladech daňové exekuci, jež daňový řád ukládá hradit dlužníkovi (SVOBODOVÁ, 2010).

2.2.1 Daňová exekuce přikázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb

Daňová exekuce přikázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb se provede odepsáním peněžních prostředků dlužníka z jeho běžného, vkladového nebo jiného účtu, vedeného v jakékoliv měně, do výše částky uvedené v exekučním příkazu a jejich vyplacením správci daně. Poskytovatel platebních služeb je povinen od okamžiku, kdy mu byl doručen exekuční příkaz, po dobu trvání daňové exekuce nevyplácet peněžní prostředky z účtu dlužníka, neprovádět na ně započtení a ani jinak s nimi nenakládat, a to až do výše částky uvedené v exekučním příkazu. To se týká i peněžních prostředků, které dojdou na tento účet do 6 měsíců ode dne vyrozumění o právní moci exekučního příkazu. Je-li daňová exekuce nařizována na více účtů, stanoví správce daně v exekučním příkazu pořadí účtů, v jakém je poskytovatel platebních služeb povinen z nich odepsat peněžní prostředky (Zákon č. 280/2009 Sb., § 190).

2.2.2 Daňová exekuce srážkami ze mzdy

Plátce mzdy dlužníka je povinen od okamžiku, kdy je mu doručen exekuční příkaz, po dobu trvání daňové exekuce, provádět ze mzdy dlužníka stanovené srážky a nevyplácet sražené částky dlužníkovi. Dlužník ovšem může, a to na návrh, požádat správce daně ze závažných důvodů o snížení výše částky, která má být v příslušném výplatním období sražena ze mzdy dlužníka ve prospěch daňové exekuce. Proti tomuto rozhodnutí a proti rozhodnutí o návrhu nelze uplatnit opravné prostředky. Daňová exekuce se vztahuje i na mzdu u plátce mzdy, který se stane plátcem mzdy až po nařízení daňové exekuce. Tomuto plátci mzdy správce daně doručí exekuční příkaz a zároveň mu uloží povinnost, aby pokračoval ve srážkách ze mzdy dlužníka, a dále uvede výši nedoplatku, pro jehož úhradu mají být srážky nadále prováděny; pořadí, které vymáhaný nedoplatek získal u původního plátce mzdy, zůstává zachováno. Proti rozhodnutí o pokračování ve srážkách ze mzdy nelze uplatnit opravné prostředky. Pokud je více plátců mzdy, správce určí, jakou část základní částky nemají srážet. Tento způsob provádění daňové exekuce s sebou nese povinnosti uložené jejím účastníkům. Povinnosti dlužníka je oznámit správci daně vznik nároku na mzdu jakož i jeho zánik. Povinnosti plátce mzdy je oznámit správci daně nástup dlužníka do práce, den kdy přestal dlužník pracovat, případně den kdy dlužník nastoupil u jiného plátce mzdy. Za nesplnění těchto povinnosti může správce daně uložit pokutu až do výše 50.000,- Kč (Zákon č. 280/2009 Sb., § 187).

2.2.3 Daňová exekuce přikázáním jiné peněžité pohledávky

Peněžitou pohledávkou při této formě vedení daňové exekuce není pouze právo na peněžité plnění ze závazkového právního vztahu, ale právo na jakékoliv peněžité plnění, tedy kupř. i z veřejnoprávního vztahu nebo ze vztahu procesní povahy, Nutno poznamenat, že vždy však musí jít o pohledávku, která existuje ke dni nařízení výkonu rozhodnutí; její splatnost ovšem může nastat i později (Zákon č. 280/2009 Sb., § 191). Jinou peněžitou pohledávkou může být např. pohledávka ze smlouvy o půjčce, pohledávka vůči osobě, která povinnému nezaplatila odměnu za provedené práce nebo služby na základě smlouvy o dílo a podobných smluv. Navrhuje-li oprávněný výkon rozhodnutí přikázáním jiné peněžité pohledávky, je osoba, vůči které má povinný pohledávku (dlužník povinného, pro oprávněného poddlužník), povinna splatit svůj dluh přímo exekutorovi (ČLOVĚK V TÍSNI, 2015). Na druhou stranu daňovou exekuci pro peněžité plnění nelze nařídit a provést přikázáním pohledávky, kterou má zaměstnanec vůči zaměstnavateli z titulu cestovních náhrad, na niž zaměstnanci vznikl nárok podle příslušných ustanovení zákoníku práce, což konstatoval i Nejvyššího soudu České republiky v jednom ze svých usnesení (NEJVYŠŠÍ SOUD ČR, 2014).

2.2.4 Daňová exekuce postižením jiných majetkových práv

Jiným majetkovým právem je u této formy daňové exekuce myšleno majetkové právo, které má nepeněžitou povahu. Příkladem jsou členská práva a povinnosti v družstvu, přičemž k jejich zpeněžení dojde prodejem po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí (exekučního příkazu) v dražbě. Dále se může jednat o práva duševního vlastnictví, licencí**,** podílů v obchodních společnostech, ovšem s ohledem na složitost jejich zpeněžování, není tento způsob vedení daňové exekuce příliš využíván. Jinými majetkovými právy nejsou tedy myšleny peněžité pohledávky, ty jsou totiž postihovány exekucí srážkami ze mzdy, přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, případně přikázáním jiné peněžité pohledávky (Zákon č. 280/2009 Sb., § 192).

2.2.5 Daňová exekuce prodejem movitých věci a nemovitostí

Pokud jde o daňovou exekuci prodejem movitých věcí, tak exekučně může být postižena pouze věc, která v době nařízení exekuce existuje, nikoliv věc, jež má teprve v budoucnu vzniknout. Má-li však dlužník právo na věc vzniklou v budoucnu vůči třetí osobě, bude zpravidla možno toto oprávnění postihnout exekucí na jiná majetková práva (Zákon č. 280/2009 Sb., § 203). V rámci daňové exekuce prodejem nemovitosti může správce daně vydat exekuční příkaz na nemovitost, která je ve vlastnictví dlužníka. Obdobně postupuje správce daně při prodeji spoluvlastnického podílu na nemovitosti. S ohledem k přiměřenému

použití o . s . ř . (§ 335a) lze dovodit, že nařízení daňové exekuce se vztahuje jak na součásti nemovitosti, tak na její příslušenství, a to včetně movitých věcí, které jsou příslušenstvím nemovitosti (Zákon č. 280/2009 Sb., § 218).

2.2.6 Rozhodnutí o posečkání a rozhodnutí o úhradě dluhu ve splátkách

Jedná se o dva tradiční instrumenty umožňující úhradu dluhu a příslušenství formou stanovení náhradní lhůty splatnosti nebo jejím rozložením do splátek. Důvody pro tento průběh daňové exekuce jsou především sociální a hospodářské. Posečkání lze také povolit v případě, že lze předpokládat, že povinnost platit dluh částečně či úplně zanikne. Správce daně musí žádosti o splátky kladně vyhovět, splňuje-li dlužník zákonem stanovené podmínky. Ovšem toto diskreční oprávnění se týká pouze výše splátek. Naopak o posečkání lze rozhodnout i z moci úřední (JAREŠOVÁ, 2013).

Při nedodržení stanovených podmínek, pozbývá rozhodnutí o posečkání účinnosti a jeho neúčinnost nastupuje dnem nedodržení některé z podmínek, tedy ex nunc. Správce daně musí dané skutečnosti deklarovat samostatným rozhodnutím, vůči kterému může podat daňový subjekt odvolání. Rozhodnutí o posečkání pozbývá ze zákona (ex lege) účinnosti též zahájením likvidace nebo účinností rozhodnutí o úpadku dle insolvenčního zákona. V těchto případech není ani třeba vydávat deklaratorní rozhodnutí. V této souvislosti je třeba připomenout i skutečnost, že po dobu splátek běží penále z dlužné částky pojistného (JAREŠOVÁ, 2013).

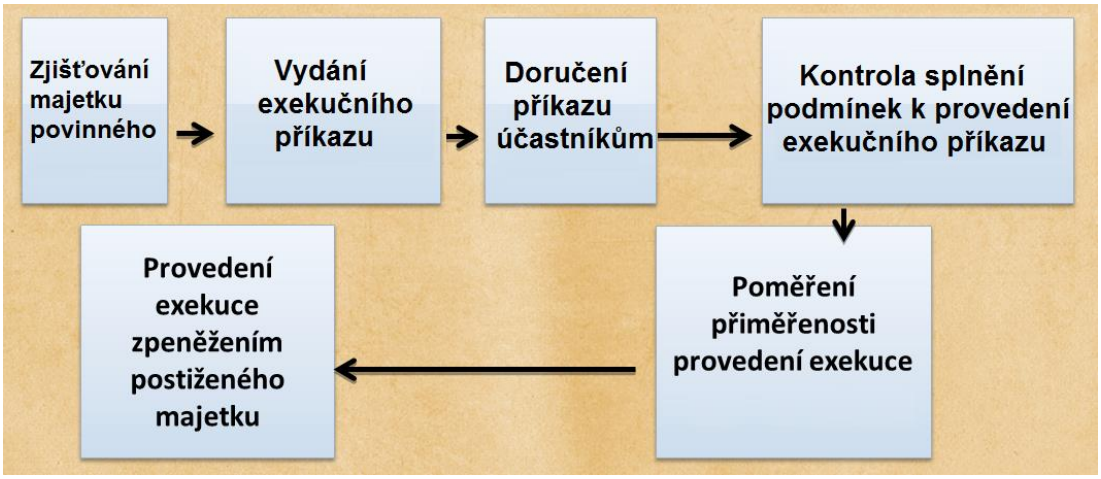
2.3 Exekuce prováděná soudními exekutory

Stejně tak jako u daňové exekuce, je i v případě exekučního řízení, cílem uhrazení pohledávky věřitele. Základem právní úpravy exekučního řízení je zákon č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Na rozdíl od daňové exekuce, volí ovšem jednotlivé způsoby provedení exekuce, přímo soudní exekutor. Těmi jsou v případě pohledávek na peněžitá plnění postih mzdy nebo jiného příjmu dlužníka, přikázání pohledávky, ať již z bankovního účtu nebo od obchodního partnera, prodej domu, pozemků a jiných nemovitostí dlužníka, nucená správa nemovitosti dlužníka, zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitostech dlužníka, prodej movitých věcí dlužníka, postih obchodního podílu, akcií nebo členských práv v bytovém družstvu. U právnických osob je možný i prodej podniku (Zákon č. 120/2001 Sb., § 59).

Nezbytným předpokladem k tomu, aby mohla být exekuce zahájena, je tzv. exekuční titul, který musí být po materiální i formální stránce vykonatelný a jímž musí věřitel disponovat. Samotné exekuční řízení je pak zahájeno na základě sepsaného exekučního návrhu věřitele, ve kterém nesmí chybět označení soudního

exekutora a jeho sídla, jenž by měl být exekucí pověřen. Vzhledem k celorepublikové působnosti, záleží vždy jen na svobodném rozhodnutí věřitele, pro kterého soudního exekutora se rozhodne. Exekuce probíhá až do doby ukončení exekučního řízení. To může nastat tehdy, je-li vymoženo příslušenství pohledávky a náklady exekuce, došlo-li k rozhodnutí exekučního soudu o vyloučení soudního exekutora, k zastavení exekuce nebo k pověření soudem jiného exekutora o provedení exekuce (VRÁNA, 2016).

Obrázek 1 - Schéma provedení exekučního řízení

Zdroj: Jícha Lukáš, Exekuční řízení po významných novelách

2.3.1 Dobré mravy a přiměřenost exekucí

Často se v souvislosti s exekucemi hovoří o dobrých mravech. Děje se tak i v médiích, dokonce i ze strany některých politiků. Nutno mít ovšem na paměti, že vedení exekuce je úkonem procesněprávním, tudíž jeho provádění soudním exekutorem a soudem, představuje v prvé řadě postup upravený normami povahy veřejnoprávní, a to vylučuje, aby byly posuzovány podle hmotněprávního ustanovení § 3 odst. 1 občanského zákoníku, tedy z hlediska rozporu či souladu s dobrými mravy, jakožto morálními pravidly (JÍCHA, 2015). Ve spojitosti s exekučním řízením je na místě hovořit spíše o přiměřenosti. Právě k pojmu přiměřená exekuce se váže jedna z nejvýznamnějších novel exekučního řádu, účinná od 1 . 1 . 2009. Stěžejním požadavkem přiměřenosti je, aby soudní exekutor postihoval majetek povinného pouze v takové míře a takovými zákonnými způsoby, aby bezpečně vymohl pohledávku věřitele i náklady exekuce. V praxi to znamená, že exekutor je povinen zvolit způsob provedení exekuce, který není zřejmě nevhodný, zejména vzhledem k nepoměru výše závazků povinného a ceny předmětu, z něhož má být splnění závazků povinného dosaženo. V případě, že se ostatní způsoby provedení exekuce ukážou jako nedostatečné či neúčinné, však

nelze např. provedení exekuce prodejem nemovitosti považovat za nepřiměřený postup exekutora. Je nutné zdůraznit, že v době vydání exekuční příkazu není soudnímu exekutorovi známa hodnota zajišťovaného majetku, poněvadž jeho cena je určována v případě nemovitostí teprve ve fázi realizace exekučního příkazu prodejem nemovitosti na základě znaleckého posudku. Totéž můžeme říci i o konečné výši vymáhané pohledávky, neboť nelze určit dobu trvání exekuce a výši nákladů exekuce (EXEKUTORSKÁ KOMORA ČR, 2015). Oboje lze stanovit pouze předběžně. I z toho důvodu již v úvodních fázích exekučních řízení přistupuje většina exekutorských úřadů k vydání exekučního příkazu k prodeji nemovitosti dlužníka. Ovšem je třeba zdůraznit, že právě k tomu, aby tento exekuční příkaz nebyl realizován z důvodu bagatelních pohledávek, přispělo právě ustanovení o přiměřenosti exekučního řízení.

2.3.2 Exekuce a společné jmění manželů

Další z témat, které v souvislosti s exekucemi vyvolává řadu vášní, je společné jmění manželů (SJM). Obecně můžeme říci, že pokud dluh vznikl před uzavřením manželství, platí, že dluh součástí společného jmění není. Ovšem problematická je spíše otázka dluhů vzniklých za trvání manželství. K této otázce se vyjádřil Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 16. 7. 2008. Podle jeho stanoviska nejsou součástí společného jmění manželů závazky, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů a které převzal jeden z manželů bez souhlasu druhého. Takové závazky nejsou neplatné, nejsou však součástí SJM, nýbrž jsou výlučným závazkem manžela, který je uzavřel. Pokud není prokázán opak, má se za to, že závazky vzniklé za trvání manželství patří do SJM (JÍCHA, 2015). Pokud tedy dluh nepatří do společného jmění manželů, tak může být věřitel uspokojován nejen z výlučného majetku dlužníka jako dosud, ale nově také ze společného jmění. Ovšem pouze do výše, jakou by představoval podíl dlužníka, kdyby bylo společné jmění zrušeno a vypořádáno podle příslušných právních předpisů. Pokud má dlužník svůj výlučný majetek, exekutor má nejdřív sáhnout po něm, teprve pokud nebude dostačovat k úhradě dluhu, by mělo dojít k zmíněnému hypotetickému rozdělení společného jmění a postižení myšleného podílu dlužníka. To všechno ale platí pouze v případě, že společné jmění je určeno dle zákonného režimu. I z toho důvodu musí nově soudní exekutor před zahájením exekuce majetku, který by mohl patřit do společného jmění manželů, prozkoumat, jestli v nově zřízeném Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, vedeném podle notářského řádu, není zapsáno, že manželé mají majetkové poměry nějakým způsobem speciální – ať už z rozhodnutí vlastního, nebo soudního (NOVÁK, 2015) .

2.3.3 Náklady exekučního řízení

Součástí každého exekučního řízení jsou i náklady exekuce. Co do nich patří, jaká je jejich výše i způsob určení stanoví exekuční řád a vyhláška Ministerstva spravedlnosti. Z obsahu těchto předpisů vyplývá, že náklady exekuce sestávají z odměny soudního exekutora, z paušálně určených či účelně vynaložených hotových výdajů, z náhrady za ztrátu času při exekuci, náhrady za doručování písemností a příslušné daně z přidané hodnoty (DRÁPAL, 2009).

Stejně tak se zákon zabývá i otázkou jejich hrazení. Nejčastěji hradí náklady exekuce i náklady oprávněného povinný, tedy dlužník, na kterém se vymáhá splnění závazku. Takové pravidlo platí bez výjimky v případě, že exekuce probíhá a skončí úspěšným vymožením pohledávky. Pokud se ale exekuce zastaví, například pro vady exekučního titulu, použije se jiné pravidlo. V tomto případě náklady exekuce soudnímu exekutorovi zaplatí ten, kdo zastavení exekuce zavinil. O nákladech exekuce i nákladech oprávněného rozhoduje exekutor příkazem k úhradě nákladů exekuce (VOKÁL, 2015).

2.3.4 Exekuce přikázáním pohledávky

Exekuce přikázáním pohledávky je jeden z primárních způsobu provedení exekuce, je-li vymáhána peněžitá pohledávka. Jestliže exekutor postihne exekučním příkazem bankovní účet dlužníka, peněžní ústav zablokuje finanční prostředky na něm uložené, ovšem jen do výše vymáhané pohledávky. Pokud u pohledávky běží úroky z prodlení, zablokuje banka částku adekvátně vyšší. Pokud na účet přijdou jakékoliv finanční prostředky, je banka povinna blokovat je do výše vymáhané pohledávky. Částku ze zablokovaného účtu může banka zaslat na účet exekutora až po právní moci usnesení o nařízení exekuce (jakmile exekutor doručí bance vyrozumění o nabytí právní moci). Pokud je však např. podáno odvolání proti usnesení o nařízení exekuce (kdy odvolací řízení může trvat několik měsíců), avšak na zablokovaném účtu dlužníka je opravdu celá vymáhaná částka a další zajištění majetku je nadbytečné, může dlužník navrhnout exekutorovi zrušení zákazu nakládání s majetkem, který v návrhu označí. Současně musí dlužník doložit, že zbývající majetek zjevně a nepochybně postačuje k uhrazení vymáhané částky (EXEKUTORSKÁ KOMORA ČR, 2014).

2.3.5 Exekuce srážkou ze mzdy

Plátce mzdy je povinen provádět srážky ze mzdy od okamžiku doručení exekučního příkazu. Vyplatit provedené srážky musí v okamžiku nabytí právní moci exekučního příkazu a současně právní moci usnesení o nařízení exekuce. V případě, že exekuce v okamžiku vydání exekučního příkazu dosud nebyla

pravomocná, doručí mu soudní exekutor následně i vyrozumění o právní moci usnesení o nařízení exekuce, jehož přílohou bude i usnesení o nařízení exekuce s vyznačenou doložkou právní moci, na jehož základě je konkrétní exekuční příkaz vydán. Změní-li se po vydání exekučního příkazu plátce mzdy, vztahuje se tento exekuční příkaz i na mzdu povinného u nového plátce mzdy. Povinnost provádět srážky vzniká novému plátci mzdy již dnem, kdy se od povinného nebo od dosavadního plátce mzdy dozví, že bylo soudním exekutorem rozhodnuto o provedení exekuce srážkami ze mzdy povinného a pro jaké pohledávky. Ten, kdo přijímá zaměstnance do práce, je povinen vyžádat si od něho potvrzení vystavené tím, u koho naposledy pracoval, o tom, zda byla nařízena exekuce srážkami z jeho mzdy, kterým soudním exekutorem a v čí prospěch. Takové potvrzení je povinen každý zaměstnavatel vydat zaměstnanci, který u něho přestal pracovat. Zjistí-li ten, u koho povinný nastoupil nově do práce, že exekuční příkaz přikázáním pohledávky srážkami ze mzdy, oznámí to bez odkladu soudnímu exekutorovi, který o tomto způsobu provedení exekuce rozhodl. Přestal-li povinný pracovat u dosavadního plátce mzdy, musí to plátce mzdy oznámit do jednoho týdne soudnímu exekutorovi, který o srážkách ze mzdy rozhodl. Zároveň zašle soudnímu exekutorovi vyúčtování srážek, které ze mzdy povinného provedl a vyplatil soudnímu exekutorovi a oznámí soudnímu exekutorovi, pro které pohledávky byla dále nařízena exekuce srážkami ze mzdy a jaké pořadí mají tyto pohledávky (EXEKUTORSKÝ ÚŘAD PŘEROV, 2015).

2.3.6 Exekuce prodejem movitých věcí

Pokud se nedaří vymoci pohledávku oprávněného přikázáním pohledávky nebo srážkami ze mzdy a jiných příjmů, respektive pokud tyto způsoby nepostačují k uhrazení pohledávky, přistoupí exekutor k prodeji movitých věcí či nemovitostí**.** Prodej movitých věcí upravuje zejména občanský soudní řád (§ 323-334). Soupis movitých věcí se provádí mimo exekutorský úřad, konkrétně na místě, kde se zdržuje dlužník, resp. kde má majetek. Soupis provádějí vykonavatelé. Řada lidí klade mezi exekuci a soupis, či dokonce zabavování movitých věcí rovnítko. Přitom k soupisu movitých věcí se přistupuje až v momentě, kdy dlužníkovi nelze srážet ze mzdy nebo z bankovního účtu. Mylná je také domněnka o tom, že soupis movitých věcí je totožný se zabavením věci. Pokud vykonavatel provádí soupis, pojímá do seznamu konkrétní movité věci, označuje je exekuční nálepkou a přiřazuje jim náležité evidenční údaje. Věci však může ponechat na místě, nemusí je zabavit. Zabavením, resp. zajištěním je míněno faktické odvezení věcí, jež mají být prodány v dražbě. Movité věci se při tomto způsobu vedení exekuce prodávají v dražbě. Všechny dražby jsou transparentně zveřejňovány na Portálu dražeb.

Draženy mohou být sepsané a zajištěné movité věci, s výjimkou těch, které jsou zákonem nebo soudním rozhodnutím z exekuce vyloučeny. V případě dražby movitých věcí je nejnižší podání určeno částkou ve výši 1 /3 rozhodné ceny (EXEKUTORSKÁ KOMORA ČR, 2015).

Dlužníci se mylně domnívají, že exekutor může provádět soupis movitých věcí pouze v místě, kde má dlužník trvalé bydliště. Ovšem exekutor má právo, sepisovat movitý majetek na kterémkoli místě, o kterém má důvodný předpoklad, že tam dlužník má svoje věci**.** Za tímto účelem zpravidla provádí soudní exekutor svoje vyšetřování, pochopitelně na místě trvalého pobytu dlužníka, ale i na jiných adresách, ke kterým se dostane. V praxi exekutor, respektive jeho vykonavatel, shánějí informace z veřejně dostupných zdrojů, ale ptají se i sousedů, rodinných příslušníků, hledají zaměstnavatele. Dlužníka také můžou navštívit i v práci nebo na jakémkoli jiném místě (KVAPIL, 2015).

Pokud se podíváme na některé příklady věcí, které soudní exekutor sepsat nesmí, tak v prvé řadě jde o věci, které dlužník nezbytně potřebuje k uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny nebo k plnění svých pracovních úkolů, a další, jejichž prodej by byl v rozporu s morálními pravidly a jejichž počet a hodnota odpovídá obvyklým majetkovým poměrům. Zejména tedy běžné oděvní součásti, včetně prádla a obuvi, obvyklé vybavení domácnosti, a dále například snubní prsten a zdravotnické potřeby. Je-li povinný podnikatel, tak totéž platí o věcech z jeho vlastnictví, které nezbytně nutně potřebuje k výkonu své podnikatelské činnosti (KVAPIL, 2015).

2.3.7 Exekuce prodejem nemovitých věcí

Předpokladem pro vedení exekuce prodejem nemovitosti je vydání exekučního příkazu k prodeji nemovitosti. Jedná se o listinu, kterou vydává soudní exekutor k zajištění nemovitosti dlužníka**.** Smyslem je zpeněžení nemovitosti v dražbě. K té však nemusí dojít, pokud nejpozději do zahájení dražby uhradí povinný dlužnou částku nebo předloží jiný exekučně postižitelný majetek. Poznámka o vydání exekučního příkazu k prodeji nemovitosti se zasílá katastru nemovitostí, který ji zaeviduje do listu vlastnictví. Jde o varování třetím osobám, které by měly zájem o koupi nemovitosti. Na jednu nemovitost může být vydáno více exekučních příkazů k prodeji nemovitosti. Dražba se však může konat jen na základě jednoho (prvního) příkazu. Další věřitelé se mohou přihlásit do výtěžku dražby. O ceně nemovitosti rozhoduje znalec, kterého soudní exekutor ustanoví. Vyvolávací cena pak činí dvě třetiny ceny odhadní. Veškeré dražby jsou transparentně zveřejňovány, a to na Portálu dražeb, který provozuje Exekutorská komora. Kromě

klasických dražeb se konají i dražby elektronické (EXEKUTORSKÁ KOMORA ČR, 2015).

Pokud jde o samotný průběh exekučního řízení, zde je třeba zmínit, že zahájení exekučního řízení je možné pouze na základě exekučního návrhu věřitele, nebo na návrh toho, kdo prokáže, že na něho přešlo nebo bylo převedeno právo z exekučního titulu. Exekutor, kterému došel exekuční návrh, požádá exekuční soud nejpozději do 15 dnů ode dne doručení návrhu o pověření a nařízení exekuce. Doručením žádosti o pověření soudu se do rejstříku zahájených exekucí elektronicky zapíší údaje o soudním exekutorovi, povinném, oprávněném, exekučním titulu, datu zahájení a vymáhané povinnosti. K návrhu je třeba připojit exekuční titul. Jestliže nejsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro vedení exekuce, soud udělí exekutorovi pokyn, aby exekuční návrh odmítl nebo zamítl. Tímto pokynem je exekutor vázán (WINTEROVÁ, 2014). V rámci exekučního řízení je rovněž zapotřebí uhradit náklady exekuce a náklady oprávněného, jež u úspěšně vymožených exekucí hradí primárně povinný (ZWEIFELHOFER, 2014). Ovšem v případě neúspěšné exekuce (zastavení exekuce) hradí náklady exekuce a náklady ostatních účastníků ten, který zastavení zavinil (Vyhláška Ministerstva Spravedlnosti č. 330/2001 Sb., § 13).

Pokud by se dlužník snažil zmařit tento proces, například převodem nemovitosti na jinou osobu kupní smlouvou, tak kupní smlouva, kterou povinný převedl nemovitost na jiného, i když usnesením o nařízení výkonu rozhodnutí mu to soud zakázal, je neplatná pro rozpor se zákonem. Tento právní závěr se pak plně prosadí i z pohledu výkladu exekučního řádu, jde-li o důsledek jednání, které je v rozporu se zákonným zákazem dispozice s majetkem. Je tomu tak i v případě, kdy by část kupní ceny za prodej sporných nemovitostí byla použita na úhradu exekučně vymáhané pohledávky (NEJVYŠŠÍ SOUD ČR, 2011).

2.3.8 Centrální evidence exekucí

Centrální evidence exekucí (dále jen CEE) je veřejný seznam, který je veden, provozován a spravován Exekutorskou komorou České republiky podle zákonného zmocnění daného ustanovením § 125 Exekučního řádu. Toto zákonné zmocnění představuje vyhláška Ministerstva spravedlnosti ze dne 25. srpna 2008 o centrální evidenci exekucí. Důvodem pro její zavedení, je snaha informovat o konkrétních exekučních řízeních, zjišťovat, zda byla na konkrétní subjekt zahájena exekuce podle exekučního řádu, který soudní exekutor byl pověřen provedením exekuce, o jakou vymáhanou povinnost se jedná, a další informace o průběhu exekučního řízení (EXEKUTORSKÁ KOMORA ČR, 2015).

Do CEE zapisují exekutoři pověření provedením exekuce pravomocná usnesení soudu o nařízení exekuce, respektive vyrozumění o zahájení exekuce po zapsání doložky provedení exekuce do rejstříku zahájených exekucí. Součástí jsou taktéž pravomocná usnesení soudu o zastavení a o odkladu exekuce a další stanovené údaje a to podle obsahu jimi vedeného spisu. Tyto údaje jsou z CEE vymazány 15 dní poté, co bylo exekuční řízení zcela skončeno, bez ohledu na to jestli se tak stalo vymožením pohledávky, nebo pravomocným zastavením exekuce (EXEKUTORSKÁ KOMORA ČR, 2015).

2.4 Přihlašování pohledávek do dražebních jednání

Tímto způsobem je možné vymoci pohledávku v případě, kdy soudní exekutor vede exekuci prodejem nemovitosti dlužníka, a současně již nařídil na konkrétní nemovitý majetek ve vlastnictví dlužníka na stanovený den dražební jednání. Tomu ovšem musí předcházet nejenom pravomocný exekuční příkaz, ale i vydání rozhodnutí o ustanovení znalce pro ocenění nemovité věci a následné vydání usnesení o ceně. Dražba samotná je již pouze proces, kdy soudní exekutor nabízí tento majetek ve stanovený den ke koupi zájemcům. Vydražitelem se pak stane ten, kdo nabídne nejvyšší podání. Z výtěžku dražby je uspokojena pohledávka věřitele, případně více věřitelů formou rozvrhového jednání (PLÁŠIL, 2015). Nezbytnou podmínkou k tomu, aby se další věřitel se svou vykonatelnou pohledávkou mohl rozvrhu účastnit, je přihlášení vykonatelné pohledávky do tohoto exekučního řízení a domáhání se výtěžku z dražby. Pohledávku musí však přihlásit nejpozději do zahájení dražebního jednání, které je stanoveno v dražební vyhlášce vydávané soudním exekutorem. V přihlášce musí být vyčíslena výše pohledávky a musejí být připojeny listiny prokazující, že se jedná o pohledávku přiznanou exekučním titulem nebo o pohledávku zajištěnou zástavním právem na dražené nemovitosti (Zákon č. 99/1963 Sb., § 336b). V praxi se tedy jedná o případy, kdy dlužník čelí více exekucím vedeným několika exekutory, vlastní nemovitost, na kterou první exekutor v pořadí vydal exekuční příkaz k prodeji nemovitosti a na kterou další exekutoři zřídili exekutorské zástavní právo (LÁTAL, 2014). Pokud přihlášený věřitel nemá svou pohledávku zajištěnou zástavním (smluvním, zákonným či exekutorským) právem, je uspokojen až naposledy, tedy až po pohledávkách nedoplatků výživného, daní či poplatků, pojistného na veřejné zdravotní pojištění nebo pohledávkách sociálního zabezpečení (CHALUPECKÁ, 2015).

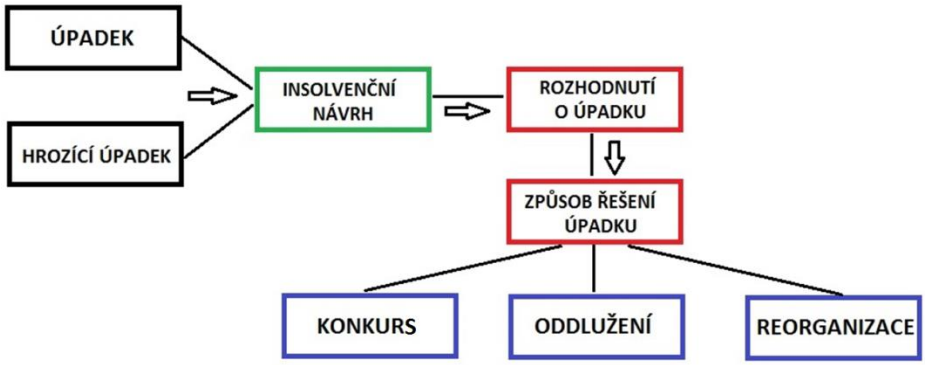
2.5 Uplatnění pohledávky věřitele v insolvenčním řízení

Tato možnost vymáhání pohledávek se nabízí věřitelům, jež disponují pohledávkou za dlužníkem, s nímž je vedeno insolvenční řízení ve smyslu zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a jeho způsobech řešení, zkráceně nazývaného insolvenční zákon

(WINTEROVÁ, 2014). Ať již jde o pohledávku peněžitou nebo nepeněžitou, přisouzenou (vykonatelnou) i dosud nevymáhanou, zajištěnou nebo nezajištěnou, každou může věřitel uplatnit formou přihlášky do insolvenčního řízení. Je nutno tak učinit u insolvenčního soudu v době od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku a následně vyčkat pokynů insolvenčního správce nebo soudu. Podaná přihláška pohledávky má stejné účinky na běh promlčecí lhůty i pro zánik práva, jako žaloba nebo jiné uplatnění práva u soudu, a to ode dne, kdy došla insolvenčnímu soudu. U některých pohledávek se nemusí formálně přihlašovat, ale jejich věřitelé je uplatňují u insolvenčního správce. Jedná se o případy tzv. pohledávek za majetkovou podstatou a jím zákonem na roveň postavených pohledávek (ELGER, 2014).

Samotné insolvenční řízení se skládá z několika fází. První fáze nastává od podání insolvenčního návrhu do rozhodnutí o něm. Vzhledem k tomu, že insolvenční řízení je návrhové, je návrh oprávněn podat jak dlužník, tak jeho věřitel. O dlužnickém návrhu by měl insolvenční soud rozhodnout ve lhůtě 15 dnů, ovšem jedná se o lhůtu pořádkovou. Řádný věřitelský návrh bude většinou projednán v nařízeném jednání, jehož délka projednávání závisí na obraně dlužníka. Jestliže věřitel podává insolvenční návrh, potom musí již s návrhem podat i přihlášku pohledávky. Ostatní věřitelé mohou pohledávky přihlašovat od zahájení insolvenčního řízení. Insolvenční soud může v této fázi rozhodnout několika způsoby. Jednak odmítnutím návrhu pro vady či zjevnou bezdůvodnost, zastavením řízení pro zpětvzetí či pro nezaplacení zálohy, případně zamítnutím návrhu pro nedostatek aktivní legitimace navrhovatele, což znamená nedoložení pohledávky za dlužníkem (Zákon č. 182/2006 Sb., § 128). Nejčastějším způsobem odmítnutí insolvenčního návrhu je situace, kdy není zjištěn úpadek dlužníka. Insolvenčnímu navrhovateli jde ovšem především o to, aby soud rozhodl o úpadku, což je rozhodnutí, na něž navazují další fáze insolvenčního řízení.

Obrázek 2 - Schéma zahájení insolvenčního řízení a rozhodnutí o úpadku

Zdroj: vlastní zpracování

I pro věřitele spojuje zákon se zahájením insolvenčního řízení různé účinky, které mají zajistit co možná největší uspokojení jejich pohledávek. Jedním z nich je nemožnost soudního exekutora provést výkon rozhodnutí nebo exekuci postihující majetek dlužníka a obecněji majetek náležející do majetkové podstaty, čímž je upřednostňován princip kolektivního uspokojení pohledávek v rámci insolvenčního řízení před individuálním uspokojováním v exekučním řízení či výkonem rozhodnutí. Toto dobře míněné pravidlo bylo dlužníky často zneužíváno k oddálení exekuce na jejich majetek, například před chystaným prodejem jejich nemovitosti. Po tzv. revizní novele insolvenčního zákona, provedené zákonem č. 294/2013 Sb. a účinné od 1. ledna 2014, může již soudní exekutor požádat o tzv. předběžné opatření proti těmto účelovým, obstrukčním dlužnickým insolvenčním návrhům. Následně je možno při existenci důvodů hodných zvláštního zřetele a neohrožení společného zájmu věřitelů provést exekuci a vydat její výtěžek insolvenčnímu správci do majetkové podstaty (FOJTŮ, 2015).

Od vzniku Insolvenčního zákona v roce 2008 do roku 2013 jsme mohli pozorovat každoroční strmý růst insolvenčních návrhů, a to jak u firem, tak u fyzických osob.

Tabulka 1 - Insolvenční návrhy v České republice

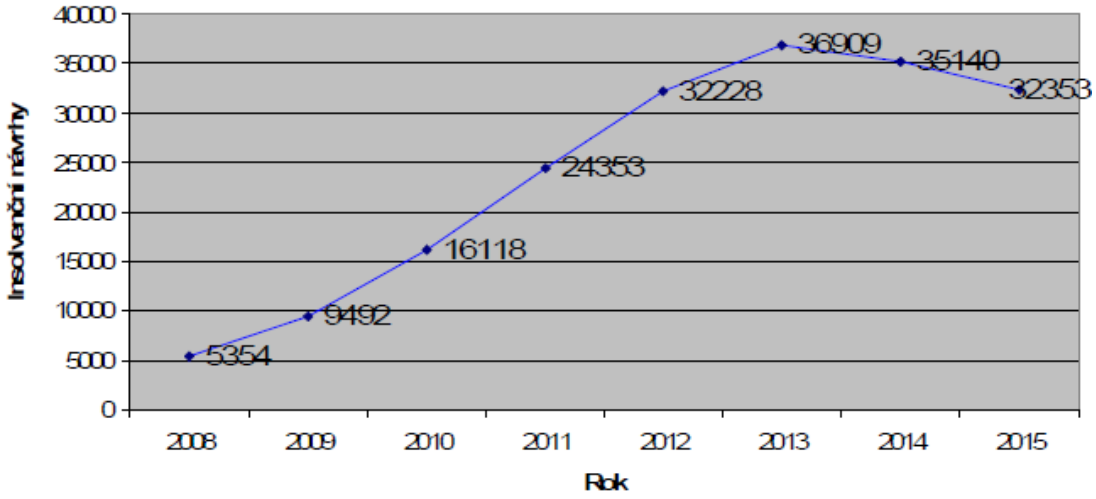
Insolvenční návrhy v ČR									
	2013			2014			2015		
Měsíc	Celkem	Firmy	Podnikající fyzické osoby	Celkem	Firmy	Podnikající fyzické osoby	Celkem	Firmy	Podnikající fyzické osoby
1	2702	524	2178	2486	259	2227	2353	264	2095
2	2812	478	2334	3004	292	2712	2831	261	2570
3	3128	505	2623	3329	340	2989	3282	332	2950
4	3058	533	2525	3311	346	2965	2918	280	2644
5	3069	508	2561	2804	291	2513	2679	244	2435
6	2783	446	2337	2898	290	2608	3025	272	2753
7	2973	431	2542	3110	335	2775	2606	250	2356
8	2906	435	2471	2618	248	2370	2234	218	2016
9	2797	421	2376	2885	285	2600	2445	190	2255
10	3549	524	2376	2998	284	2714	2741	250	2491
11	3623	554	3025	2768	282	2486	2599	208	2391
12	3509	662	3069	2929	311	2618	2640	235	2405
Celkem	**36909**	**6021**	**2847**	**3563**	**3563**	**31577**	**32353**	**3004**	**29349**

Zdroj: Insolvenční rejstřík, Creditreform

Z tabulky můžeme vyčíst, že nejvyšší hodnota ročního počtu insolvenčních návrhů byla zaznamenána v roce 2013, kdy se celkový počet insolvenčních návrhů zastavil na hodnotě 36.909. V dalších letech již zaznamenáváme poklesy.

V roce 2014 se počet insolvenčních návrhů snížil proti roku 2013 o 4,8 %. V roce 2015 dochází k dalšímu poklesu, který proti roku 2014 činí již 7,9 % (CREDITREFORM, s.r.o., 2016).

Obrázek 3 - Vývoj insolvenčních návrhů v České republice

Zdroj: Insolvenční rejstřík, Creditreform

Je třeba zmínit, že ne každé zahájené insolvenční řízení se dostane do jeho další fáze, tedy do rozhodnutí o úpadku. Nezbytným zákonným předpokladem je totiž zjištění úpadku dlužníka. Následně zpravidla dochází k rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, pokud tedy není vyhlášeno již společně s ním. V této fázi je ustanoven insolvenční správce a věřitelé jsou vyzváni k uplatnění pohledávek přihláškou. Přihlášku je nutno podat nejpozději ve lhůtě stanovené soudem v rozhodnutí o úpadku. Insolvenční soud musí lhůtu určit v rozmezí minimálně 30 dnů a maximálně 2 měsíců (Zákon č. 182/2006 Sb., § 173). Nevýhodu pro věřitele je skutečnost, že tato lhůta začíná běžet od zveřejnění rozhodnutí o úpadku v insolvenčním rejstříku na internetu. Věřitelům se toto usnesení nedoručuje poštou, ostatně soud nemusí o všech vědět. Proto je záhodno insolvenční rejstřík ve vztahu ke všem dlužníkům (i potenciálním) pravidelně sledovat. Aby měl věřitel naději, že bude v rámci insolvenčního řízení uspokojen, byť alespoň částečně, musí pohledávku přihlásit. Nepřihlášené nebo pozdě přihlášené či po výzvě soudu neopravené přihlášky nelze v insolvenčním řízení uspokojit a vůbec se k nim nepřihlíží. Jejich věřitelům tedy nezbývá, než čekat na možnost vymoci pohledávku po skončení insolvenčního řízení (CHALUPECKÁ, 2015).

V rámci rozhodnutí o úpadku je soudem svolána schůze věřitelů a přezkumné jednání. Termín a místo konání přezkumného jednání určí insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku. Dlužníku a insolvenčnímu správci doručí insolvenční soud

předvolání k přezkumnému jednání do vlastních rukou, s poučením o nezbytnosti jejich účasti. Účelem přezkumného jednání je přezkoumání přihlášených pohledávek. Insolvenční správce může při přezkumném jednání změnit stanovisko, které zaujal k jednotlivým pohledávkám v již dříve sestaveném seznamu přihlášených pohledávek. Věřitel může až do skončení přezkumného jednání, dokud jeho pohledávka není zjištěna nebo účinně popřena, měnit výši přihlašované pohledávky. Nemůže však měnit důvod vzniku přihlašované pohledávky nebo její pořadí (MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015).

Schůzi věřitelů svolává a řídí insolvenční soud. Svolá ji z vlastní iniciativy, nebo na návrh insolvenčního správce, věřitelského výboru anebo alespoň dvou věřitelů, jejichž pohledávky počítané podle výše činí alespoň desetinu přihlášených pohledávek. Právo zúčastnit se schůze věřitelů mají přihlášení věřitelé, dlužník, insolvenční správce a státní zastupitelství, pokud se účastní insolvenčního řízení, ovšem právo hlasovat na schůzi mají pouze přítomní věřitelé. Na schůzi věřitelů, která nejblíže následuje po přezkumném jednání, se mohou věřitelé usnést, že insolvenčním soudem ustanoveného insolvenčního správce odvolávají z funkce a že ustanovují nového insolvenčního správce. Je-li přihlášených věřitelů více než 50, je schůze věřitelů povinna ustanovit věřitelský výbor. Věřitelský výbor chrání společný zájem věřitelů a v součinnosti s insolvenčním správcem přispívá k naplnění účelu insolvenčního řízení. Ve věřitelském výboru mají být zastoupeni zajištění i nezajištění věřitelé. Není-li volba věřitelského výboru povinná, může schůze věřitelů místo něho zvolit zástupce věřitelů a jeho náhradníka (MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015).

Zajištěným věřitelem je věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem náležícím do majetkové podstaty, a to zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, nebo obdobným právem. Ovšem každý zajištěný věřitel musí v přihlášce uvést, že uplatňuje právo na uspokojení své pohledávky ze zajištění a označit druh zajištění a dobu jeho vzniku. V případě, že tak neučiní, má se za to, že právo na uspokojení přihlašované pohledávky ze zajištění v insolvenčním řízení uplatněno nebylo. Zajištěným věřitelům je dána možnost významně ovlivňovat průběh insolvenčního řízení. Mají možnost udělovat insolvenčnímu správci pokyny při správě předmětu zajištění, kterými je insolvenční správce vázán. Insolvenční správce se může od těchto pokynů odchýlit jen tehdy, má-li za to, že předmět zajištění lze zpeněžit výhodněji, musí však nejprve požádat insolvenční soud o přezkoumání. Uspokojení zajištěných věřitelů spočívá ve 100% výtěžku zpeněžení po odečtení částky připadající na odměnu správce a nákladů na správu a zpeněžení (MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015).

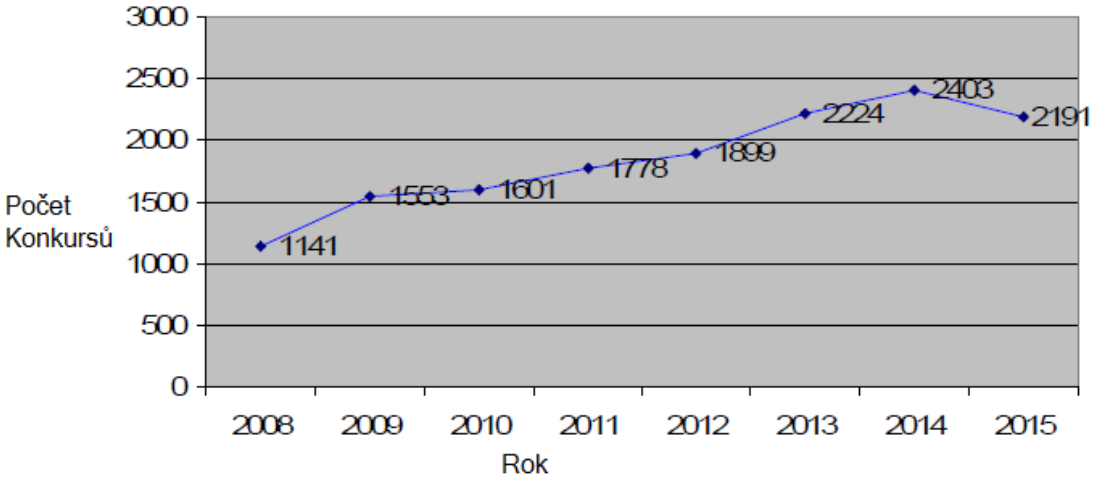
Poslední fáze insolvenčního řízení nastává od rozhodnutí o způsobu řešení úpadku do skončení insolvenčního řízení. Způsoby rozhodnutí o způsobu řešení úpadku jsou v zásadě tři, a to prohlášen konkursu, povolení a následné schválení oddlužení, nebo povolení reorganizace s následným schválením reorganizačního plánu. Je třeba poznamenat, že oddlužení či reorganizace mohou být překlopeny v konkurs (Zákon č. 182/2006 Sb., § 148).

2.5.1 Konkurs

Konkurs je v zásadě likvidační formou řešení úpadku dlužníka, neboť zrušením konkursu pro nedostatek majetku, či po splnění rozvrhového usnesení, je právnická osoba zrušena a nevyžaduje se její likvidace. Mezi nejvýznamnější účinky prohlášení konkursu patří přechod oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, jakož i výkon práv a plnění povinností související s majetkovou podstatou, z dlužníka na insolvenčního správce. Pokud tedy dlužník nakládal s majetkovou podstatou poté, co toto právo přešlo na insolvenčního správce, jsou tyto právní úkony vůči věřitelům neúčinné. Navíc zanikají všechny jednostranné právní úkony dlužníka týkající se majetkové podstaty, jako jsou například plné moci a pověření. Prohlášením konkursu se taktéž přerušují soudní a rozhodčí řízení, která se týkají majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z majetkové podstaty, jejichž účastníkem je dlužník, pokud zákon nestanoví jinak. Naproti tomu se nepřerušují například trestní řízení, dědické řízení a řízení ve věcech ochrany osobnosti a ve věcech ochrany názvu a dobré pověsti právnické osoby (MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015).

Pro podnikatele je významná i skutečnost, že po dobu tří let od zrušení konkursu pro nedostatek majetku nelze podle živnostenského zákona provozovat živnost. Z pozice věřitele je ovšem významná především skutečnost, že v konkursu se zpeněží majetek tvořící majetkovou podstatu a výtěžek se poměrově rozdělí mezi přihlášené věřitele. Děje se tak na základě návrhu rozvrhového usnesení, které předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu. Jeho obsahem jsou částky, jež mají být vyplaceny na každou pohledávku uvedenou v upraveném seznamu přihlášených pohledávek. V případě jeho schválení vydá insolvenční soud rozvrhové usnesení. Pokud jde o neuspokojené části pohledávek, tak ty ovšem nezanikají, a lze je vymáhat po dobu 10 let po zrušení konkursu. V tomto případě je ovšem nutno podat návrh na výkon rozhodnutí, nebo exekuční návrh pro zjištěnou a dlužníkem nepopřenou pohledávku na základě seznamu zjištěných pohledávek. Zanikne-li dlužník, který je současně právnickou osobou výmazem z OR, neuspokojené pohledávky zaniknou pouze v případě, nelze-li je uspokojit ze zajištění (Zákon č. 182/2006 Sb., § 244).

Obrázek 4 - Vývoj počtu prohlášených konkursů v České republice

Zdroj: Insolvenční rejstřík, Creditreform

Z grafu je patrné, že pro celkový počet prohlášených konkursů byl zlomový rok 2014. Každoroční pravidelný růst počtu konkursů dosáhl v roce 2014 svého maxima a v roce 2015 poprvé od roku 2008 klesl. Pokles prohlášených konkursů proti roku 2014 dosahuje 8 ,82%. Hlavní podíl na snížení počtu konkursů v roce 2015 mají firmy. U právnických osob došlo meziročně k poklesu o 21,11%, naopak u živnostníků zaznamenáváme mírný nárůst proti roku 2014, a to o 4 ,32% (CREDITREFORM, s.r.o., 2016).

Tabulka 2 - Počty konkursů podnikatelů v České republice

Konkursy podnikatelů						
měsíc	2013		2014		2015	
	firmy	živnostníci	firmy	živnostníci	firmy	živnostníci
1	200	55	193	176	163	72
2	180	59	227	100	180	89
3	180	71	193	94	203	102
4	190	61	206	94	209	110
5	181	62	185	85	191	106
6	167	52	216	91	205	112
7	191	78	228	105	174	97
8	165	83	187	91	163	80
9	179	69	207	94	185	107
10	196	78	200	102	190	100
11	212	87	175	87	187	105
12	183	94	186	91	141	77
Celkem	**2224**	**849**	**2403**	**1110**	**2191**	**1158**

Zdroj: Insolvenční rejstřík, Creditreform

Možnou formou řešení konkursů, a poměrně často využívanou, je tzv. nepatrný konkurs. Jeho cílem je řešení menších konkursů dle rozsahu majetku a počtu věřitelů, případně k řešení konkursů vedených na majetek fyzických osob, kteří nepatří mezi podnikatele. Podmínkou je, aby celkový obrat dlužníka za poslední účetní období předcházející prohlášení konkursu nepřesahoval dva miliony korun a dlužník neměl více než 50 věřitelů (MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015).

Jeho výhodou je efektivní a rychlé řešení konkursu zjednodušeným procesním postupem s odchylkami od klasického konkursu. Rozhodnutí o tom, že jde o nepatrný konkurs, může insolvenční soud vydat i bez návrhu a spojit jej s prohlášením konkursu, nebo je vydat kdykoli v průběhu insolvenčního řízení po prohlášení konkursu (MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015).

Ve vztahu k věřitelským orgánům se odlišuje tím, že místo věřitelského výboru mohou věřitelé ustanovit pouze tzv. zástupce věřitelů. Navíc už při přezkumném jednání lze současně projednat všechny otázky, o kterých by jinak byla oprávněna rozhodnout pouze schůze věřitelů. K rychlejšímu průběhu insolvenčního řízení řešeného formou nepatrného konkursu přispívá i to, že k vyloučení nedobytných pohledávek a věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot, které není možné prodat, není nutný souhlas insolvenčního soudu ani věřitelského orgánu (MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015).

2.5.2 Oddlužení

Oddlužení je způsob řešení úpadku, který na rozdíl od konkursu, ve zvýšené míře zohledňuje sociální aspekty před hledisky ekonomickými. Často je tedy nazýváno osobním bankrotem, a jeho prvotním účelem je motivovat dlužníka k aktivnímu zapojení se do umořování svého dluhu. Pro účely samotného oddlužení, je podstatná definice oddlužitelného subjektu. V zásadě se musí jednat buďto o fyzickou osobu, která nemá dluhy z podnikání, nebo o právnickou osoba, která není považována za podnikatele a současně nemá dluhy z podnikání. Dluh z podnikání ovšem nebrání oddlužení, jestliže s tím věřitel vyslovil souhlas nebo jde o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení konkursního řízení, případně o pohledávku zajištěného věřitele (Zákon č. 182/2006 Sb., § 389).

Pokud jde o samotný průběh oddlužení, tak návrh na povolení oddlužení je oprávněn podat pouze dlužník, nikoliv věřitel. Dlužník v návrhu musí uvést, zda navrhuje oddlužení splátkovým kalendářem či oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Plnění splátkového kalendáře zasahuje dlužníkův majetek především do budoucna. V tomto případě dlužník plní po dobu 5 let pohledávky nezajištěných věřitelů podle daného poměru. Dlužník je po tuto domu povinen měsíčně splácet

nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Naproti tomu pohledávky zajištěných věřitelů se uspokojí z výtěžku zpeněžení zajištění. Druhý ze způsobů oddlužení, tedy zpeněžení majetkové podstaty, se týká dlužníkova aktuálního majetku. Netýká se majetku, který dlužník získá v budoucnu, a dokonce ani majetku, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení poté, co nastaly účinky schválení oddlužení. Při zpeněžování se postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty v konkursu (MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015).

O způsobu oddlužení hlasují věřitelé, ovšem pokud nepřijmou věřitelé usnesení o způsobu oddlužení, určí způsob oddlužení insolvenční soud. Oddlužení je svým způsobem i nárokové, a to v případě kdy návrh na oddlužení podává oddlužitelný subjekt, jež je schopen učinit nabídku alespoň 30% uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů. Samozřejmě za podmínky, že podáním návrhu nesleduje nepoctivý záměr (Zákon č. 182/2006 Sb., § 389).

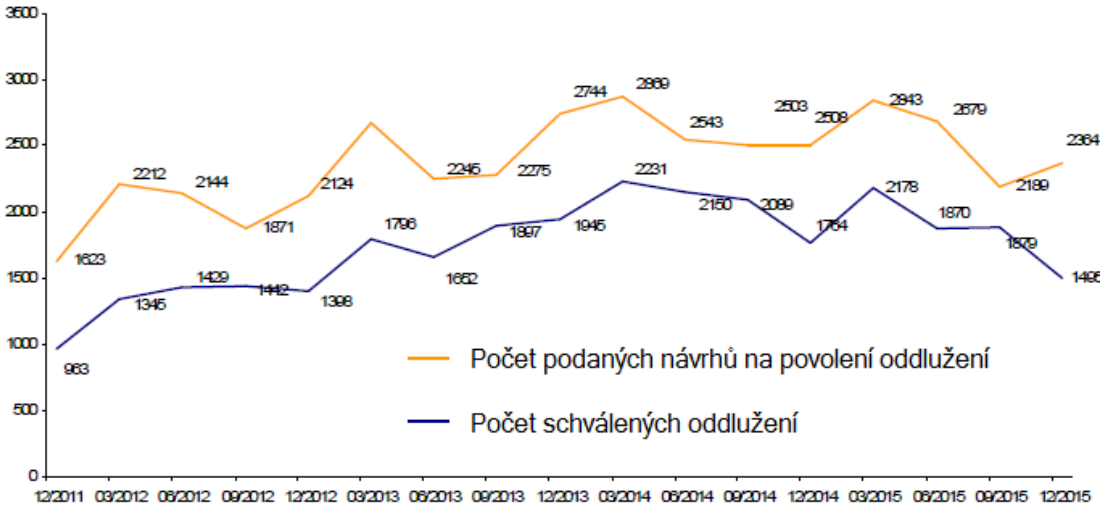
Po dobu trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost a v případě, že je nezaměstnaný, o získání příjmu usilovat. K tomu nesmí zatajovat žádný ze svých příjmů, poskytovat kterémukoliv z věřitelů zvláštní výhody a brát na sebe nové závazky, které by nemohl v době jejich splatnosti splnit. Navíc je povinen na žádost insolvenčního soudu, insolvenčního správce nebo věřitelského výboru, předložit k nahlédnutí svá daňová přiznání za období trvání účinků schválení oddlužení. Dlužník nesmí taktéž bez souhlasu insolvenčního správce odmítnout dar ani dědictví, jinak by se jednalo o neplatný právní úkon. Dohled nad dlužníkem vykonává kromě insolvenčního správce také insolvenční soud i věřitelský výbor. Dlužník je proto povinen jim každých šest měsíců předkládat přehled příjmů za uplynulých šest měsíců. Dlužník se po schválení oddlužení nesmí v důsledku svého zaviněného jednání dostat do prodlení delšího 30 dnů s placením svého peněžitého závazku, jinak insolvenční soud schválené oddlužení zruší a úpadek bude řešen konkursem (MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015).

Součástí oddlužení je i osvobození od dluhů po splnění oddlužení, jež ovšem nepřichází automaticky, neboť je třeba o něj požádat. Ne každé oddlužení splněné nad 30% musí skončit osvobozením dlužníka. Je třeba poznamenat, že osvobození se nevztahuje na možnost vymáhat pohledávku po ručiteli, spoludlužníkovi či zástavnímu dlužníkovi. Při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty není pro přiznání osvobození relevantní výše uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů, na druhou stranu se vztahuje i na později přisouzené náklady řízení. Současně ale

může insolvenční soud osvobození odejmout. Učiní tak na návrh některého z dotčených věřitelů, vyjde-li najevo, že ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození došlo na základě podvodného jednání dlužníka, anebo že dlužník poskytl zvláštní výhody některým věřitelům. Návrh je třeba podat ve lhůtě 3 let od přiznání osvobození. Osvobození též zaniká, byl-li dlužník do 3 let od jeho přiznání odsouzen za úmyslný trestný čin, kterým podstatně ovlivnil schválení nebo provedení oddlužení anebo přiznání osvobození, případně kterým jinak poškodil věřitele (Zákon č. 182/2006 Sb., § 414)

Je nepochybné, že do oblasti oddlužení výrazně zasáhla novela Insolvenčního zákona, která vstoupila v platnost v roce 2014. Zatímco před novelou byla základním předpokladem pro povolení oddlužení skutečnost, že dlužník není podnikatelem, revizní novela zákona nyní nehodnotí povahu osoby dlužníka, ale zkoumá povahu jeho dluhů. V důsledku této výrazné změny v insolvenčním řízení ve prospěch dlužníků, stoupl počet podaných návrhů na povolení oddlužení i schválených oddlužení (REVIZNÍ NOVELA INSOLVENČNÍHO ZÁKONA, 2013).

Obrázek 5 - Vývoj počtu oddlužení v České republice

Zdroj: Insolvenční rejstřík, Creditreform

Pokud tedy sečteme celý rok 2015, zjistíme, že za tu dobu požádalo o oddlužení celkem 28 495 osob (CREDITREFORM, s.r.o., 2016).

Tabulka 3 - Formy řešených oddlužení v České republice

Forma schválených oddlužení	2012	2013	2014	2015
Splátkovým kalendářem	15 727	21 471	24 116	22 787
Zpeněžením majetkové podstaty	453	572	781	638

Zdroj: Insolvenční rejstřík, Creditreform

Z toho bylo oddlužení povoleno v 23 425 případech. V roce 2015 klesl počet žádostí o oddlužení proti roku 2014 o 4 ,91%, v letech 2014/2013 byl pokles jen 0 ,2 % (CREDITREFORM, s.r.o., 2016).

V posledních dvou letech do oddlužení výrazně zasahovaly svými judikáty i vyšší soudní instance. Nejvyššího soudu ČR svým usnesením sp. zn. 29 NSČR 91/2013, ze dne 30. 1 . 2014 potvrdil, že rozhodnutí o způsobu oddlužení, tedy volba, který ze zákonem předvídaných způsobů oddlužení bude uplatněn, je plně v rukou věřitelů. Rozhodne-li o způsobu oddlužení schůze věřitelů, insolvenční soud již nepřezkoumává, zda je zvolený způsob oddlužení pro věřitele či dlužníka výhodný, není právně významné, zda dlužník prosazoval jiný než přijatý způsob oddlužení a insolvenční soud není oprávněn rozhodnutí schůze věřitelů o způsobu oddlužení měnit (NEJVYŠŠÍ SOUD ČR, 2014).

2.5.3 Reorganizace

Reorganizace je způsob řešení úpadku dlužníka, jehož podstatou je postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu podniku podle schváleného reorganizačního plánu. Sleduje tedy především ozdravení provozu dlužníkova podniku a uspořádání vzájemných vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli. Na druhou stranu není přístupná u všech subjektů, v prvé řadě nesmí jít o dlužníky v likvidaci. Stejně tak k ní nemá přístup dlužník s obratem menším než 50 mil. Kč nebo s méně než 50 zaměstnanci (Zákon č. 182/2006 Sb., § 316).

Návrh na povolení reorganizace může podat dlužník nebo věřitel, a to nejpozději do 10 dnů před první schůzí, která se má konat po rozhodnutí o úpadku. Jeho obsahem musí být dlužníkovi známé údaje o kapitálové struktuře a majetku osob, které dlužníka ovládají nebo které tvoří s dlužníkem koncern. Samozřejmostí je i údaj o způsobu navrhované reorganizace. Návrh na povolení reorganizace podaný věřitelem musí schválit schůze věřitelů. K projednání návrhu na povolení reorganizace dochází na schůzi věřitelů (MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015).

Dalším procesním stádiem reorganizace je rozhodnutí o povolení reorganizace. Součástí tohoto rozhodnutí je především výrok o povolení reorganizace, který obsahuje i informaci o ustanovení insolvenčního správce. Nesmí v něm chybět ani výzva, aby dlužník ve lhůtě 120 dnů předložil reorganizační plán nebo aby bez zbytečného odkladu insolvenčnímu soudu sdělil, že jej předložit nehodlá. V tom případě jej mohou předložit reorganizační plán další osoby. Rozhodnutí je doplněno i výrokem o jiných opatřeních týkajících se majetkové podstaty

a nezbytných k zajištění účelu reorganizace (MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015).

Po té následuje projednání reorganizačního plánu a jeho případné schválení. Reorganizační plán vymezuje právní postavení dotčených osob v důsledku povolené reorganizace. Reorganizační plán povinně obsahuje rozdělení věřitelů do skupin, s určením, jak bude nakládáno s pohledávkami věřitelů v jednotlivých skupinách. Jeho stěžejní částí je určení způsobu reorganizace a opatření k plnění reorganizačního plánu, zejména z hlediska nakládání s majetkovou podstatou, včetně osob, které s ní mohou nakládat. Dále obsahuje uvedení osob, které se budou podílet na financování reorganizačního plánu nebo převezmou některé dlužníkovy závazky a další údaje týkající se provozu dlužníkova podniku (MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015).

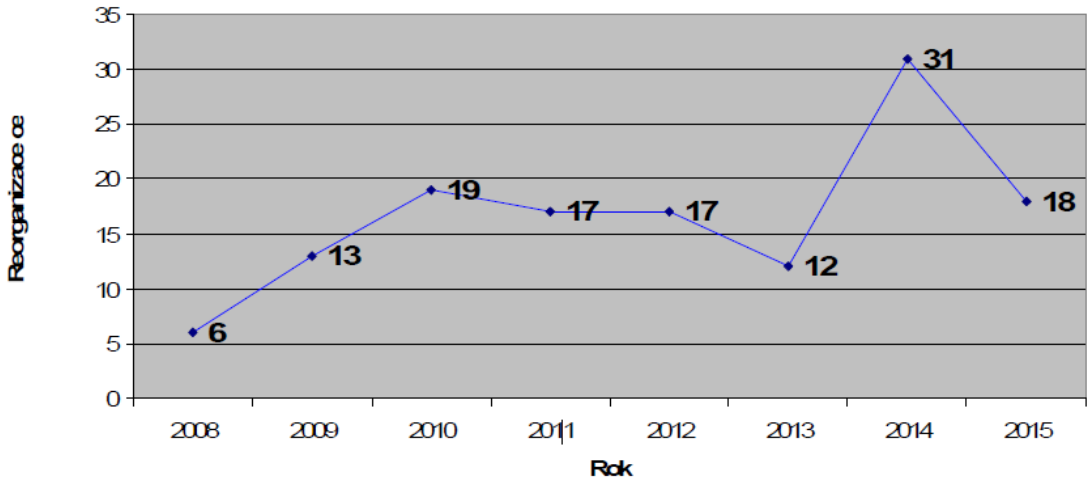
Provedení reorganizace je možné několika způsoby, zejména restrukturalizací pohledávek věřitelů, spočívající v prominutí části dluhů dlužníka včetně jejich příslušenství nebo v odkladu jejich splatnosti. Dále například prodejem celé majetkové podstaty nebo její části anebo prodejem dlužníkova podniku. Možné je i vydání akcií nebo jiných cenných papírů dlužníkem nebo novou právnickou osobou. Poměrně časté je i zajištění financování provozu dlužníkova podniku nebo jeho části, změnou zakladatelského dokumentu nebo stanov, případně jiných dokumentů upravujících vnitřní poměry dlužníka. Samotné provádění reorganizačního plánu patří mezi časově nejdelší období, zejména pokud je v reorganizačním plánu navrženo několik způsobů reorganizace současně (MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015).

Na závěr dochází ke skončení reorganizace splněním reorganizačního plánu nebo přeměnou reorganizace v konkurs. Insolvenční soud rozhodne o přeměně reorganizace v konkurs, jestliže reorganizace byla povolena na návrh dlužníka a ten její přeměnu v konkurs po tomto povolení navrhl. Učiní tak taktéž v případě, kdy oprávněná osoba nebo osoba určená schůzí věřitelů nesestaví ve stanovené lhůtě reorganizační plán ani po jejím případném prodloužení insolvenčním soudem nebo předložený reorganizační plán vezme zpět. Přeměna reorganizace v konkurs je možná také tehdy, kdy dlužník v průběhu provádění reorganizačního plánu neplní své podstatné povinnosti stanovené tímto plánem. Děje se tak i tedy dlužník po schválení reorganizačního plánu neuhradil pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené jim na roveň, jak mu to ukládá reorganizační plán nebo dohoda s příslušným věřitelem (Zákon č. 182/2006 Sb., § 362).

V souvislosti s reorganizací je nutno mít na paměti její prvořadý cíl, zánik pohledávek věřitelů dlužníka. Nestanoví-li zákon nebo reorganizační plán jinak,

zanikají účinností plánu, tedy jeho pravomocným schválením rozhodnutím insolvenčního soudu, práva všech věřitelů vůči dlužníkovi. Za věřitele dlužníka se považují osoby uvedené v reorganizačním plánu včetně rozsahu jejich práv (Zákon č. 182/2006 Sb., § 362).

Obrázek 6 - Počet povolených reorganizací v České republice

Zdroj: Insolvenční rejstřík, Creditreform

Z výše uvedeného grafu je zřejmé, že reorganizace není příliš častým způsobem řešení úpadku dlužníka. Celkem bylo od počátku platnosti insolvenčního zákona v lednu 2008 do konce roku 2015 soudem povoleno 133 reorganizací. Výjimečný byl rok 2014, kdy zřejmě změnou podmínek, při kterých může společnost v úpadku žádat o reorganizaci, stoupl počet povolených reorganizací na 31. Přitom její úspěšné provedení může být výhodné jak pro manažery, tak vlastníky obchodních společností. Dává jim možnost dalšího pokračování obchodních vztahů, a pokud jde o nezajištěné věřitele, tak v jejich případě zvyšuje naději na uspokojení jejich pohledávek (CREDITREFORM, s.r.o., 2016).

2.5.4 Insolvenční rejstřík

Prvořadým zdrojem informací pro účastníky insolvenčního řízení je insolvenční rejstřík. Jedná se o informačním systém veřejné správy, jehož správcem je Ministerstvo spravedlnosti ČR. Jeho základní úlohou je zajistit maximální míru publicity o insolvenčních řízeních a umožnit sledování jejich průběhu. Z této podstaty je tedy veřejně přístupný a každý má právo do insolvenčního rejstříku nahlížet a pořizovat si z něj kopie a výpisy. Další z podstatných funkcí insolvenčního rejstříku je doručování písemností. Jeho cestou se jsou doručovány většiny soudních rozhodnutí a jiných písemností. Pro úplnost dodávám, že pokud bylo zahájeno insolvenční řízení před 1 . lednem 2008, tedy podle úpravy obsažené

v zákoně o konkursu a vyrovnání, zapisují se tyto údaje do evidence úpadců (MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015).

2.6 Uplatnění majetkové újmy poškozeného v trestním řízení

Neodvedení zdravotního a sociálního pojištění, stejně tak jako daní a jiných povinných plateb, může být za určitých okolností trestným činem. Situace, kdy firma neskrývá svoji povinnost řádně a včas odvést platbu na sociálním a zdravotním pojištění, a přesto tak neučiní je upravena v § 241 trestního zákoníku. Dle jeho znění je pachatelem tohoto trestného činu zaměstnavatel nebo plátce, který ve větším rozsahu nesplní za zaměstnance nebo jinou osobu (poplatníka) zákonnou povinnost odvést daň, pojistné na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění nebo příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (Zákon č. 40/2009 Sb., § 241). Ovšem je nutno pamatovat na skutečnost, že trestnímu stíhání jsou v rámci tohoto trestného činu vystaveny vždy fyzické osoby. Odpovědnou postihovanou osobou bývá tedy v praxi statutární orgán nebo pracovník, který dal pokyn k neodvedení pojistného veřejné instituci, tj. v případě zdravotního pojištění placeného zaměstnavatelem za svého zaměstnance ve výši 9 % z jeho hrubé mzdy. Pod skutkovou podstatu trestného činu ovšem nespadá situace, kdy dlužník pojistného neodvedl pojistné sám za sebe. Navíc je v rámci nesplnění zákonem stanovené povinnosti odvést za zaměstnance příslušné povinné platby vyžadováno úmyslné jednání pachatele. Odpovědné osobě je tedy nutno prokázat, že úmyslně nejedná v souladu se zákonnými povinnostmi a příslušné povinné platby, přestože je srazil, neodvede správci daně, zdravotní pojišťovně nebo správě sociálního zabezpečení, a to buď vůbec, nebo v neúplné výši. Na druhou stranu není třeba, aby se jednání pachatele týkalo všech uvedených plateb. Postačí neodvedení jen jedné z nich za podmínky, že tím bude naplněn větší rozsah (LOBOTKA, 2015). K pojmu větší rozsah se vyjádřil Nejvyšší soud ČR, když v jednom ze svých usnesení konstatoval, že v případě neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti nebo pojistného na zdravotní pojištění, je třeba tento pojem vykládat tak, že jde nejméně o 50 000 Kč. Navíc v tomto judikátu potvrdil, že částky za jednotlivé platby je třeba sčítat a počítat tak celkový rozsah nesplnění uvedené zákonné povinnosti (NEJVYŠŠÍ SOUD ČR, 2010).

Důvod, proč o trestném činu definovaném v § 241 trestního zákoníku mluvím v rámci možnosti vymáhání pohledávek je skutečnost, že každý, komu byla trestným činem způsobena majetková škoda či jiná nemajetková újma, nebo, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil, je poškozeným subjektem v rámci trestního řízení (NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD ČR, 2015). V rámci trestného činu

neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění nebo příspěvek na státní politiku zaměstnanosti jsou poškozenými finanční úřady, Česká správa sociálního zabezpečení, zdravotní pojišťovny a úřady práce. Všechny tyto orgány mohou následně, v pozici poškozeného subjektu, žádat náhradu škody. Musí tak být ovšem učiněno nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování. Taktéž při prvním jednání o dohodě o vině a trestu může poškozený navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit v penězích škodu nebo nemajetkovou újmu, jež byla poškozenému trestným činem způsobena. Navíc je ze své pozice poškozený taktéž stranou trestního řízení s poměrně širokými procesními právy. Účast poškozeného v trestním řízení však není povinná, a poškozený nemůže být k využívání svých práv nijak nucen. Poškozený se může dokonce výslovným prohlášením sděleným orgánu činnému v trestním řízení vzdát svých procesních práv (TOMALA, 2015). Na druhou stranu se nedá předpokládat, že by se subjekty hospodařící v pozici správce daně s veřejnými prostředky těchto oprávnění vzdaly.

Právo uplatnit proti obviněnému nárok na náhradu škody je nutno učinit přímo v trestním řízení, v rámci kterého je nezbytné důvod a výši škody doložit. Krom toho může učinit návrh na zajištění nároku na náhradu škody na majetku obviněného (NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD ČR, 2015). Samotné projednání nároku poškozeného na náhradu škody způsobené trestním činem se děje v tzv. adhezním řízení, které je součástí trestního řízení. Subjektem adhezního řízení, o jehož nároku na náhradu škody se rozhoduje, je tedy pouze ten poškozený, který včas a řádně uplatnil nárok na náhradu škody proti obviněnému. Pro přiznání nároku na náhradu škody poškozenému musí jít ovšem o majetkovou újmu (škodu) vyjádřenou v penězích nebo právo na vydání bezdůvodného obohacení, a současně vznik škody musí v přímé souvislosti se skutkem, pro který je obviněný stíhán a který je uveden v žalobním návrhu. Navíc o nároku nesmí být před jeho uplatněním v trestním řízení, rozhodnuto v občanskoprávním nebo jiném příslušném řízení. Nezbytným předpokladem úspěšného uplatnění škody je to, že obžalovaný bude uznán vinným z trestného činu. Soud je v trestním řízení vázán návrhem poškozeného a nemůže jej překročit (NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD ČR, 2015).

O uplatněném nároku na náhradu škody může soud rozhodnout pouze jedním ze dvou způsobů. V lepším případě přizná zcela nebo zčásti nárok na náhradu škody, ovšem děje se tak pouze jestliže jsou nárok i jeho výše výsledky hlavního líčení odůvodněny. V opačném případě soud odkáže poškozeného s celým uplatněným nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na

řízení před jiným příslušným orgánem, protože podle výsledků dokazování není podklad pro vyslovení povinnosti k náhradě škody. Tento způsob volí soud i v případě, kdy je třeba provádět další dokazování, které přesahuje potřeby trestního stíhání a podstatně by je protáhlo. Stejným způsobem soud rozhodne, pokud zprostí obžalovaného ohledně toho skutku, kterým měla být škoda způsobena, protože nárok na náhradu škody lze v trestním řízení zásadně přiznat jen rozsudkem odsuzujícím. I v těchto případech tedy soud odkáže poškozeného se zbytkem uplatněného nároku na řízení ve věcech občanskoprávních nebo na řízení před jiným příslušným orgánem. Totéž platí i pro případy, kdy soud přizná v hlavním líčení nárok jen zčásti (NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD ČR, 2015).

3 Metodika

Základem analýzy jednotlivých forem vymáhání pohledávek je konkrétně v teoretické části, metoda deskripce. V úvodních kapitolách jsou tedy popsány všechny zákonné možnosti vymáhání pojistného na veřejné zdravotní pojištění. V rámci této metody byly využity především současně platné právní předpisy, tedy Občanský soudní řád, Správní, řád, Exekuční řád, ale i Daňový řád. Dále jsem se opíral i odborné články o ostatní zajímavé právní publikace. Jejich uplatnění v rámci VZP ČR jsem následně v praktické části doplnil o předpisy vztahující se k veřejnému zdravotnímu pojištění a jeho vymáhání. Díky tomu bylo možné vyhodnotit, jestli Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky opravdu využívá pro dobytnost svých pohledávek veškeré možnosti, jež jí zákon umožňuje, případně jaká specifika se k ní váží v rámci této činnosti.

Další použitou metodou je sběr dat, neboť u každé typu vymáhání jsem vycházel ze statických údajů odrážející jejich efektivitu v rámci posledních čtyř let. Jako základní ukazatel mně posloužila kritéria stanovená ve zdravotně pojistných plánech pro příslušná období, pro účely diplomové práce roky 2012 -2015, a to zejména v oblasti cílů týkajících se počtu a celkové výše pohledávek za plátci pojistného. To, do jaké míry se podařilo tato naplnit, bylo možno vidět na datech obsažených ve výročních zprávách VZP ČR odrážející předešlá období. Konkrétně zde se jednalo o výroční zprávy z let 2012 – 2014. Způsoby k dosahování těchto kritérií jsou popsány v rámci metodiky jednotlivých organizačních útvarů VZP ČR, přičemž pro mou diplomovou práci byla stěžejní vnitřní metodika týkající se správního řízení a vymáhání pohledávek. Díky práci s vnitřní metodikou bylo možno rozpoznat celý systém vymáhání pohledávek VZP ČR a odhalit jeho fungování. Data stahující se k jednotlivým formám vymáhání, byla získána z pravidelných ročních reportingů odboru pojistného a správy pohledávek VZP ČR.

Hodnocení jednotlivých forem vymáhání vychází z analýzy sesbíraných dat, přičemž hlavním hodnoticím kritériem, byla procentuální úspěšnost jednotlivých forem vymáhání, rozčleněných na jednotlivá roční období. Pokud jde o procentuální úspěšnost, netýkala se pouze samotných počtů vymáhaných a plně uhrazených pohledávek, nýbrž i jejich celkového objemu vyjádřeného v penězích. Jediným omezujícím kritériem je pohled na rok 2015, neboť toto období bude možno objektivně vyhodnotit až v polovině roku 2016. Důvodem zkresleného pohledu na statistiky z roku 2015 je skutečnost, že všechna zahájená exekuční řízení, zejména ta z posledních tří měsíců, prozatím nejsou ve fázi faktických vymáhacích úkonů v rámci jednotlivých exekucí. Totéž platí i o insolvenčních a trestních řízení. Některé hodnocené formy vymáhání byly doplněny o článek

vztahující se k aktuální judikatuře, i novelizovaným právním předpisům s dopady na danou oblast.

Součástí diplomové práce je i metoda komparace, neboť v práci neopomenu ani srovnání jednotlivých druhů vymáhání pohledávek. Tato data jsou porovnávána i s celorepublikovými statistikami všech exekučních a insolvenčních řízení získanými ze stránek Exekutorské komory, respektive Ministerstva spravedlnosti České republiky. Významným kritériem pro hodnocení byla i procentuální úspěšnost vymáhání pohledávek věřitelů. Vybrané ukazatele jsou tedy porovnávány v rámci statistických souborů z hlediska věcného, ale i časového, neboť je zřejmé, že na samotnou úspěšnost vymáhání pohledávek má vliv i hospodářský vývoj v naší zemi v jednotlivých letech.

Nedílnou součástí každé kapitoly je i literární rešerše, neboť zejména v rámci teoretické části považuji za nezbytné vysvětlit jednotlivé formy vymáhání za pomoci odborné literatury poskytující ucelený přehled o jednotlivých tématech. Primárním literárním zdrojem mé diplomové práce byla kniha Civilní právo procesní od Aleny Winterové. Jedná se o vysokoškolskou učebnici, jež se zabývá nejenom řízením nalézacím, ale ve druhé části i řízením vykonávacím, exekučním a insolvenčním, které jsou v rámci celé diplomové práce stěžejní. Z učebnice jsem čerpal údaje ke změnám příslušných zákonů i související soudní judikaturu. Především jsem se zaměřil na změny v oblasti výkonu rozhodnutí a exekuce, ale i na aktuální změny civilního procesního práva, související s přijetím nového zákona č . 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Další významným literárním zdrojem pro mou diplomovou práci byl komentář k zákonu o soudních exekutorech a exekuční činnosti od Martiny Kasíkové. Z této publikace jsem získal zajímavé poznatky s aplikací Exekučního řádu v praxi i dosavadní judikaturou soudů vydanou v posledních letech v oblasti exekučních řízení. Přínosem pro mou práci byly zejména kapitoly mapující judikaturu Ústavního soudu a Nejvyššího soudu, související s vymáháním pohledávek, o kterých ve své práci taktéž hovořím, konkrétně v rámci praktické části.

Pokud jde o shromážděná data, tak ta jsou především veřejného charakteru. Většina jich vychází z výročních zpráv VZP ČR a Zdravotně pojistných plánů schvalovaných PS Parlamentu ČR. V případě judikatury jsou veškerá zmíněná rozhodnutí dostupná na stránkách provozovaných ministerstvem spravedlnosti České republiky. Ovšem pro lepší pochopení jsem se s nimi seznamoval i s komentáři renomovaných kapacit v oblasti občanského soudního řízení, kupříkladu Martiny Kasíkové. Novely právních předpisů, zakomponované do diplomové práce jsou veřejně přístupné v rámci internetové verze sbírky zákonů.

4 Analýza systému správy a vymáhání pohledávek Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky

4.1 Analýza předcházení vzniku pohledávek ze strany VZP ČR

Pro každého věřitele je nejlepším způsobem práce s pohledávkami, především předcházení jejich samotnému vzniku. V případě Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky je tím myšlena snaha o zajištění co nejlepšího výběru předepsaného pojistné. I z toho důvodu je jedním z prvořadých cílů VZP ČR využívání takzvaných měkkých forem vymáhání. Jedná se především o aktivní práci s klienty probíhající v podobě tzv. kampaní, jejichž účelem je dostat zákonem předepsané pojistné v co nejvyšších objemech do pojišťovny. Vhodné provádění těchto kampaní, zejména jejich včasné zahájení, má za cíl pokles celkového počtu neuhrazených pohledávek. V případě, že ani tato forma není úspěšná, je nutno dluhy vymáhat dalšími způsoby, které jsou jak pro samotného dlužníka, tak pro VZP ČR nepoměrně nákladnější.

Nejčastějším způsobem měkkého vymáhání v rámci Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky jsou výzvy plátcům, jež v zásadě probíhají trojím způsobem. V největším objemu se jedná o elektronickou formu, tedy adresné oslovování klientů prostřednictvím emailů a SMS, ovšem za podmínky, že s nimi klient disponuje. Dalším ze způsobů je telefonický kontakt klienta, opět podmíněný aktivním telefonním číslem na straně klienta. Posledním typem jsou dopisy adresované na kontaktní adresu, případně do datové schránky osob, za kterými eviduje Všeobecná zdravotní pojišťovna pohledávku. I zde je ovšem nutná existující adresa, respektive datová schránka, což je většinou u chronických neplatičů trvale hlášených na úředních adresách naprosto vyloučeno. Ideálním výstupem měkkého vymáhání je plné uhrazení pohledávky klientem, případně jeho hrazení formou splátkového kalendáře.

Ukazatele stavu pohledávek po lhůtě splatnosti jsou součástí ročních zdravotně pojistných plánů, z toho důvodu je aktivní práce při jejich řešení zcela zásadní.

Tabulka 4 - Ukazatele stavu pohledávek VZP ČR za plátci pojistného v roce 2012

Ukazatele stavu pohledávek VZP ČR za plátci pojistného			
Ukazatel	**Rok 2012 ZPP**	**Rok 2012 Skutečnost**	**Skutečnost 2012 / ZPP 2012 (v %)**
Pohledávky lhůtě splatnosti v tis. Kč	8 380 000	7 849 565	93,7
Pohledávky po lhůtě splatnosti v tis. Kč	1 4619 000	11 094 193	75,9

Zdroj: Výroční zpráva VZP ČR za rok 2012

Tabulka 5 - Ukazatele stavu pohledávek VZP ČR za plátci pojistného v roce 2013

Ukazatele stavu pohledávek VZP ČR za plátci pojistného			
Ukazatel	**Rok 2013 ZPP**	**Rok 2013 Skutečnost**	**Skutečnost 2013 / ZPP 2013 (v %)**
Pohledávky lhůtě splatnosti v tis. Kč	8 030 000	7 837 895	97,6
Pohledávky po lhůtě splatnosti v tis. Kč	12 113 000	10 786 604	89

Zdroj: Výroční zpráva VZP ČR za rok 2013

Tabulka 6 - Ukazatele stavu pohledávek VZP ČR za plátci pojistného v roce 2014

Ukazatele stavu pohledávek VZP ČR za plátci pojistného			
Ukazatel	**Rok 2014 ZPP**	**Rok 2014 Skutečnost**	**Skutečnost 2014 / ZPP 2014 (v %)**
Pohledávky lhůtě splatnosti v tis. Kč	8 080 000	8 640 433	106,9
Pohledávky po lhůtě splatnosti v tis. Kč	10 910 000	10 415 147	95,5

Zdroj: Výroční zpráva VZP ČR za rok 2014

V souvislosti s měkkým vymáháním, a následnou úhradou pojistného, je potřeba zmínit i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 3 . 2015. Nejvyšší správní soud se zabýval případem, kdy platby pojistného na veřejné zdravotní pojištění byly hrazeny z účtu vedeného v jiné měně než CZK, a s tím souvisejícími bankovními poplatky. Nejvyšší správní soud zde potvrdil právní názor VZP ČR, v tomto případě žalované, že je sice věcí plátce, jakým způsobem své povinnosti dostojí a jaký prostředek zvolí, ale za tuto volbu pak nese odpovědnost i v podobě prodlení s úhradou dlužné částky. Plátce podle stanoviska Nejvyššího správního soudu nemůže nutit zdravotní pojišťovnu, aby nesla dodatečné náklady spojené s plněním jeho veřejnoprávní povinnosti, tedy i s tím spojených bankovních poplatků. Pokud by zde Nejvyšší správní soud rozhodl jinak, znamenalo by to pro VZP ČR, ale i pro ostatní pojišťovny nemalou finanční zátěž, a to s ohledem na počty plateb pojistného na veřejné zdravotní pojištění, jež probíhají obdobným způsobem (NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD ČR, 2015).

4.2 Analýza správního řízení prováděného VZP ČR

Pokud jde správu ve věcech účasti na veřejném zdravotním pojištění, včetně plnění povinností s tím spojených, jako například výběr pojistného, jedná se ze strany VZP ČR o činnost, kterou lze považovat za výkon veřejné správy (Zákon č. 551/1991 Sb., § 2). Tato činnost, stejně tak jako rozhodování ve věcech nároků pojištěnců na úhradu zdravotní péče z veřejného zdravotního pojištění, vyplývá přímo ze zákona č . 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění. V něm je výslovně stanoveno, že na rozhodování zdravotních pojišťoven, ve věcech týkajících se placení pojistného,

penále, vrácení přeplatku na pojistném a snížení záloh na pojistné, se vztahují obecné předpisy o správním řízení. Účelem správního řízení ve věci dluhu na pojistném je vydání individuálního správního aktu, tedy rozhodnutí ve věci. Zákon o veřejném zdravotním pojištění rozlišuje několik forem správních aktů, ovšem pro další vymáhání nedoplatků na zdravotním pojištění, jsou zásadní platební výměr a výkaz nedoplatků (ADAMEC, 2015).

Tabulka 7 – Individuální správní akty vydané VZP ČR v letech 2012 – 2015

Počty vydaných Individuálních správních aktů				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
Platební výměry	68 774	28 762	32 130	30 650
Výkazy nedoplatků	85 718	109 975	113 663	96 812

Zdroj: Informační systém VZP ČR (vlastní zpracování)

4.2.1 Platební výměr

Po zjištění porušení povinnosti plátcem pojistného vyzve VZP ČR plátce k úhradě dlužného pojistného a penále, případně k dodatečnému splnění jiné povinnosti uložené zákonem. Pokud plátce neuhradí dlužné pojistné a penále, stanovené na základě vyúčtování plateb, dobrovolně nebo nesplní jinou povinnost, k jejímuž splnění byl vyzván, přistoupí RP VZP ČR k zahájení správního řízení ve věci vyměření pohledávek nebo uložení sankce. Oznámení o zahájení správního řízení se doručuje plátci do vlastních rukou. Oznámení o zahájení správního řízení obsahuje poučení o možnosti podat ve stanovené lhůtě vyjádření k uvedeným skutečnostem. Jestliže se účastník řízení nevyjádří ve stanovené lhůtě nebo jestliže námitky účastníka jsou z hlediska jeho odpovědnosti za zjištěný skutkový stav nepodstatné, vydá RP VZP ČR platební výměr (DOLEŽAL, 2015).

Platební výměr jako rozhodnutí ve správním řízení se skládá z výroku, ve kterém se uvede řešení otázky, která je předmětem řízení, právní ustanovení, podle nichž bylo rozhodováno, označení účastníka řízení a lhůty ke splnění ukládané povinnosti. Další částí platebního výměru je odůvodnění, ve kterém se uvedou důvody výroku rozhodnutí, podklady pro jeho vydání, úvahy správního orgánu při hodnocení podkladů a při výkladu právních předpisů a informace o tom, jak se správní orgán vypořádal s návrhy a námitkami účastníka řízení. Na závěr následuje poučení, ve kterém se uvede, zda je možné podat odvolání, v jaké lhůtě, od kterého dne se tato lhůta počítá, u kterého správního orgánu se odvolání podává a který správní orgán o odvolání rozhoduje (DOLEŽAL, 2015).

Platební výměr se doručuje plátci do vlastních rukou. Prvoinstanční platební výměr na dlužné pojistné je vykonatelný bez ohledu na právní moc, jestliže od jeho

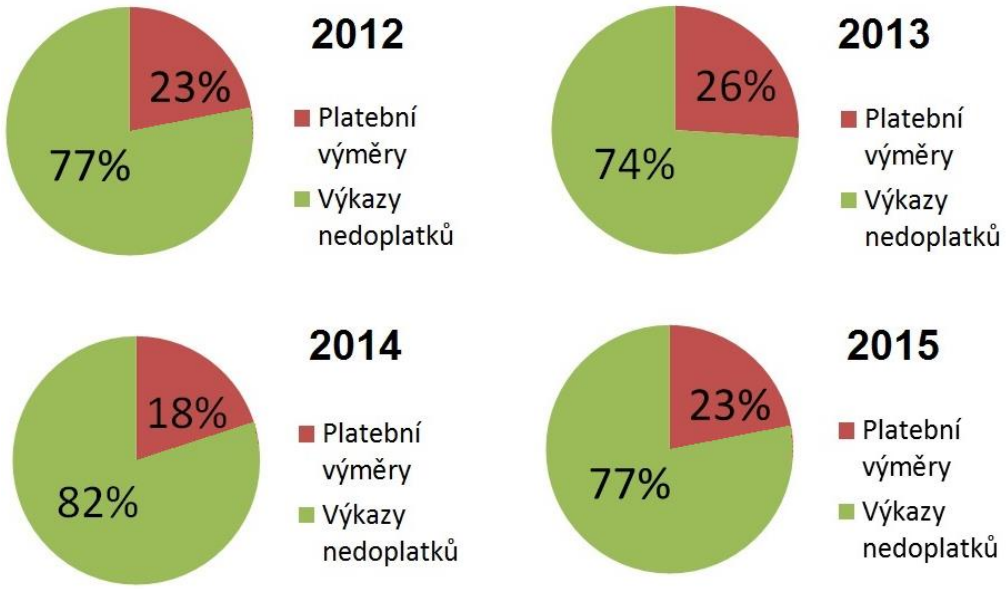
doručení uplynulo 15 dnů. Prvoinstanční platební výměr na penále, pokutu nebo přirážku k pojistnému, který nebyl napaden odvoláním, nabývá právní moci a stává se vykonatelným po marném uplynutí lhůty k plnění (DOLEŽAL, 2015).

4.2.2 Výkaz nedoplatků

Již více než deset let mohou zdravotní pojišťovny předepisovat k úhradě dluhů na pojistném a penále výkazy nedoplatků. Této možnosti využívá v hojné míře i Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky. Na řízení o výkazu nedoplatků se nevztahují obecné předpisy o správním řízení. Výkaz nedoplatků je vykonatelný dnem jeho doručení, které probíhá stejným způsobem jako v případě platebního výměru (DOLEŽAL, 2015).

Proti výkazu nedoplatků může plátce pojistného podat písemné námitky do osmi dnů od jeho doručení. Námitky nemají odkladný účinek a dnem doručení je výkaz nedoplatků vykonatelný. V námitkách je plátce povinen uvést důvody, pro které nesouhlasí s existencí dluhu na pojistném a penále nebo s jeho výší. Zdravotní pojišťovna do 30 dnů od doručení námitek vydá rozhodnutí, kterým výkaz nedoplatků buď potvrdí, nebo zruší. Pokud zdravotní pojišťovna nerozhodne o námitkách ve lhůtě do 30 dnů, pozbývá výkaz nedoplatků platnost. Zdravotní pojišťovna může výkaz nedoplatků taktéž zrušit z vlastního podnětu. V případě, že plátce pojistného nesouhlasí s výkazem nedoplatků a zdravotní pojišťovna na výkazu nedoplatků trvá, postupuje zdravotní pojišťovna nadále v souladu s obecnými předpisy o správním řízení (DOLEŽAL, 2015).

Obrázek 7 - Částka nedoplatků vymáhaných jednotlivými exekučními tituly v %

Zdroj: Informační systém VZP ČR (vlastní zpracování)

4.2.3 Sankce uplatňované vůči pojištěncům v rámci správního řízení

Platná právní úprava veřejného zdravotního pojištění ukládá pojištěncům řadu povinností, za jejichž porušení má zdravotní pojišťovna právo a povinnost uplatňovat vůči povinnému pojištěnci sankce. Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, znají 3 druhy sankcí.

Nejčastěji se jedná o penále, o které se zvyšuje platba základní finanční částky, kterou měl povinný plátce na zdravotní pojištění zaplatit, za dobu, kdy neplatil vůbec, včas či v plné výši. Penále se vyměřuje na základě § 18 odst. 1 zák. č. 592/1992 Sb. dle stanovené penalizační sazby, která v současnosti činí 0,05 % z dlužné částky za každý den prodlení. Ustanovení § 8 odst. 5 zák. č. 48/1997 Sb., ukládá zdravotní pojišťovně povinnost vymáhat na dlužníkovi dlužné pojistné včetně penále (DOLEŽAL, 2015). Penále se nevyměřuje, pokud jeho výše nepřesáhne v úhrnu 100 Kč za kalendářní rok, a stejně tak, pokud plátce pojistného prokáže, že provedl platbu na účet příslušné zdravotní pojišťovny, ale pod nesprávným variabilním symbolem.

Dalším z druhů sankcí jsou pokuty, jež jsou ukládány za porušení zákonem stanovených povinností, například oznamovací povinnosti, nepředložení účetních a jiných dokladů ke kontrole, případně přehledu o příjmech a výdajích osobou samostatně výdělečně činnou. Totéž platí i v případě nesplnění oznamovací povinnosti zaměstnavatelem (Zákon č. 592/1992 Sb., § 26). Správní orgán může společně s pokutou uložit plátci povinnost uhradit paušální částku nákladů správního řízení ve výši 1 000 Kč. V případech hodných zvláštního zřetele, může správní orgán výši paušální částky na požádání účastníka řízení snížit. Žádost je nutno podat písemně do nabytí právní moci platebního výměru (DOLEŽAL, 2015).

Posledním druhem sankcí je přirážka, kterou může zdravotní pojišťovna uplatnit u zaměstnavatele, u kterého v průběhu jednoho kalendářního roku došlo k opakovanému výskytu pracovních úrazů nebo nemocí z povolání ze stejných příčin, v důsledku čehož vzrostly náklady na zdravotní péči v souvislosti s léčením pracovních úrazů a nemocí z povolání. Výše a podmínky ukládání přirážky k pojistnému jsou stanoveny v zákoně o veřejném zdravotním pojištění (DOLEŽAL, 2015).

4.2.4 Institut odstranění tvrdosti

Ve smyslu právních norem platných ve zdravotním pojištění lze požádat o prominutí vyměřeného penále, a to cestou odstranění tvrdosti. Žádost o odstranění tvrdosti může plátce podat u VZP ČR do nabytí právní moci

rozhodnutí, kterým byla uložena pokuta, přirážka k pojistnému nebo předepsáno penále. Pokud se ovšem u plátce objevily nové skutečnosti, které plátce bez vlastního zavinění nemohl uplatnit do doby nabytí právní moci rozhodnutí, může být žádost podána do tří let od právní moci tohoto rozhodnutí. Bylo-li penále předepsáno výkazem nedoplatků, může žádost o odstranění tvrdosti plátce podat do osmi dnů od doručení výkazu nedoplatků. Veškeré skutečnosti, o které se žádost opírá, musí být ze strany plátce řádně doloženy. O odstranění tvrdosti lze požádat pouze u uložených sankcí, nikoliv u dlužného pojistného, které je jeho plátce ze zákona povinen zaplatit (DOLEŽAL, 2015).

Zdravotní pojišťovna může cestou komise o odstranění tvrdosti prominout předepsané penále, jehož výše nepřesahuje 20 000 Kč ke dni doručení žádosti. V ostatních případech může odstraňovat tvrdosti Rozhodčí orgán VZP ČR, které by se vyskytly při uložení pokuty, vyměření přirážky k pojistnému nebo předepsání penále, jehož výše přesahuje 20 000 Kč (DOLEŽAL, 2015).

O odstranění tvrdosti nemůže zdravotní pojišťovna ani Rozhodčí orgán VZP ČR kladně rozhodnout, jestliže plátce pojistného nezaplatil pojistné splatné do dne vydání rozhodnutí o prominutí penále, pokuty nebo přirážky k pojistnému, nebo jestliže na plátce pojistného byl podán insolvenční návrh nebo plátce pojistného vstoupil do likvidace (DOLEŽAL, 2015).

4.3 Analýza daňových exekucí vedených VZP ČR

Daňové exekuce jsou relativně novým způsobem vymáhání pohledávek u Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky, jelikož teprve v roce 2011 začaly být v rámci vymáhání využívány. Pro vedení daňové exekuce je základní podmínkou existence exekučního titulu, tedy vykonatelného výkazu nedoplatků nebo platebního výměru. Byť zákon č . 280/2009 Sb., daňový řád umožňuje několik způsobů jejich vedení, VZP ČR využívá, a to s ohledem na efektivnost, pouze formu srážek ze mzdy povinného a přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu. Obě formy jsou prováděny na specializovaných referátech daňových exekucí působících na jednotlivých regionálních pobočkách.

Tabulka 8 – Formy daňových exekucí využívaných VZP ČR v letech 2012 - 2015

Zastoupení jednotlivých forem daňových exekucí v kusech				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
Přikázání pohledávky z účtu	5 130	10 990	14 642	15 125
Srážky ze mzdy	8 997	11 956	10 642	11 918

Zdroj: Informační systém VZP ČR (vlastní zpracování)

Pokud tedy klient nedisponuje postižitelnou mzdou, případně aktivním účtem, není možné vymáhat jeho dluh formou daňové exekuce. Existence účtů i mzdy je ze strany VZP ČR ověřována formou vlastních informačních systémů a komunikačních kanálů mezi ní a peněžními ústavy. Povinnost orgánů veřejné moci, ale i fyzických a právnických osob, poskytnout správci daně informace rozhodné pro vedení daňové exekuce, upravuje rovněž daňový řád. Jedná se v o stejný okruh osob, které jsou povinny poskytnout součinnost soudnímu exekutorovi. Byť se jedná o relativně novou formu vymáhání, o její vysoké efektivitě svědčí níže přiložené ukazatele. V rámci hodnocení jednotlivých statistik je potřeba brát ohled na skutečnost, že statistiky za rok 2014, ale především za rok 2015, se budou postupně zvyšovat, a to zejména u daňové exekuce probíhající formou srážek ze mzdy.

Tabulka 9 - Úspěšnost vedení daňových exekucí v letech 2012 - 2015

Úspešnost vymáhání v rámci jednotlivých forem daňových exekucí v %				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
Přikázání pohledávky z účtu	83	75	70	58
Srážky ze mzdy	56	52	54	29

Informační systém VZP ČR (vlastní zpracování)

Ještě před samotným zahájením daňové exekuce je dlužníku zaslána výzva k úhradě nedoplatků na veřejném zdravotním pojištění vyměřeného exekučním titulem. Součástí výzvy je i zákonem daná lhůta, v případě VZP ČR třicetidenní, během které tak musí být učiněno. Pokud ovšem ani v této náhradní lhůtě nedojde k jeho zaplacení, následuje zahájení daňové exekuce formou vydání exekučního příkazu. Výjimečně lze zahájit daňovou exekuci i bez této výzvy, a to v případě, že hrozí zmaření účelu vymáhání. Součástí exekučního příkazu je i zákonem stanovená výše exekučních nákladů, které jsou na dlužníkovi společně s exekučním titulem taktéž vymáhány. I na tuto skutečnost je dlužník v jemu adresované výzvě upozorněn.

Pokud se stane, že jsou zúčastněnou osobou uplatněny v třicetidenní lhůtě námitky proti vydanému exekučnímu příkazu, jsou zpracovávány přímo pracovníkem, který exekuční příkaz vydal. Námitky, ale i jiná podání v daňových věcech adresovaná VZP ČR, jakožto daňovému subjektu, jsou činěna nejčastěji písemně a elektronicky. Výjimečně se stane, že jsou učiněny ústně do protokolu, děje se tak pouze v případě, kdy povinný osobně navštíví referát daňových exekucí. Daleko častěji se stává, že povinný přijde na pobočku VZP ČR jednat o jiném způsobu zaplacení pojistného v rámci daňové exekuce, nejčastěji tedy ve splátkách. V takovém případě je vydáno rozhodnutí o povolení splátek, s přesně stanovenými termíny a výšemi jednotlivých úhrad. Počty takových rozhodnutí je možno vidět níže.

Tabulka 10 - Ukazatele vydaných rozhodnutí o povolení splátek v letech 2012 - 2015

Rozhodnutí o povolení splátek v rámci daňových exekucí				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
Počet	594	159	2128	2132

Zdroj: Informační systém VZP ČR (vlastní zpracování)

Podstatným kritériem pro vymáhání pohledávek v rámci daňových exekucí je i existence v exekučních příkazech stanovených nákladů. S ohledem na skutečnost, že jsou příjmem správce daně, je jejich stav ze strany VZP ČR pravidelně monitorován. Náklady daňové exekuce jdou k tíži povinného, s výjimkou případů, kdy byla daňová exekuce neoprávněná.

Pokud se dlužník, vůči němuž má být zahájena daňová exekuce nachází v insolvenčním řízení, VZP ČR v těchto případech daňovou exekuci nezahájí. Činí tak s ohledem na skutečnost, že nebude možné do doby pravomocného skončení insolvenčního řízení exekuci provést. Takové pohledávky jsou následně uplatněny přímo v insolvenčním řízení.

4.4 Analýza exekucí prováděných soudními exekutory pro VZP ČR

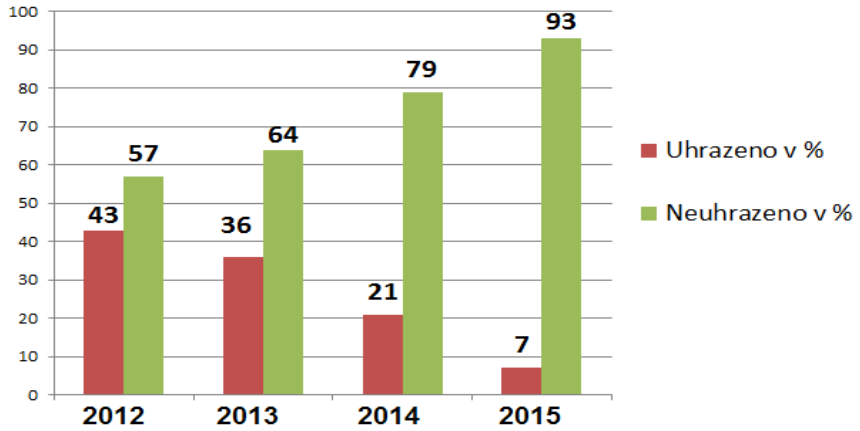
Exekuce prováděné soudními exekutory jsou u Všeobecné zdravotní pojišťovny zahajovány na základě exekučních návrhů zpracovávaných pracovníky oddělení vymáhání jednotlivých regionálních poboček. I zde, stejně jako u daňové exekuce, je podmínkou pro její vedení existence exekučního titulu. VZP ČR v posledních dvou letech aktivně spolupracuje s necelou třicítkou soudních exekutorů v rámci celé republiky. Jednotlivé regionální pobočky se v této souvislosti snaží dodržovat tzv. územní princip, tedy adresování exekučních návrhů soudním exekutorům působícím v kraji trvalého bydliště dlužníka. Cílem tohoto principu je nejenom snížení nákladů pro dlužníka, ale i znalost prostředí ze strany exekutorských úřadů. Mezníkem v exekucích prováděných soudními exekutory byl pro VZP ČR začátek roku 2013, neboť od této doby bylo možno postihnout manžela povinného srážkami ze mzdy, nebo přikázáním pohledávky z účtu. Nejenom v rámci pohledávek na zdravotním pojištění se po zavedení postihu manžela povinného počet mobiliárních, tedy nejvíce problematických exekucí, snížil o 25 %, jelikož exekutoři měli dostatek jiných možností, jak dluhy vymoci. Tatáž novela přinesla i možnost soudních exekutorů, v rámci opakovaných exekučních dražeb nemovitostí, dražit i pod jednu polovinu odhadované ceny. Po třech letech účinnosti tohoto zákonného opatření můžeme hovořit o jeho pozitivních výsledcích na vymahatelnost, neboť v některých regionech nebylo možné nemovitosti prodat a tím tedy ani vymoci na dlužníkovi jeho závazek. Stejná novela výrazně přispěla

i ke zrychlení exekučních řízení a následnému zaslání vymožených prostředků oprávněnému, jelikož odstranila povinnost nařizování exekučního řízení soudním usnesením. Dnes je na začátku exekučního řízení již vydáváno pouze pověření k provedení exekuce, čímž odpadlo zdlouhavé vyznačování právní moci na usnesení, o které exekutor musel exekuční soud vždy žádat (MAREŠ, 2014).

Největším nebezpečím pro VZP ČR, co by oprávněnou, je že v rámci některých exekučních řízení bude sama muset ze své pozice hradit náklady exekučního řízení povinnému. S ohledem na celkový počet probíhajících exekucí by to znamenalo obrovskou finanční zátěž. Ještě před několika lety se tak stávalo v situacích, kdy povinný podal žalobu na vyloučení věci ze soupisu movitých věcí pořízeného v exekučním řízení a byl úspěšný. Naštěstí, rozhodnutím Ústavního soud České republiky III. ÚS 292/07 ze dne 9 . 6 . 2009, byla tato praxe změněna. Ústavní soud zde konstatoval, že je nutno považovat za nespravedlivé, aby oprávněný (věřitel), který v předchozích řízeních osvědčil, že důvodně hájil svá porušená nebo ohrožená práva nebo právem chráněné zájmy, a nyní žádá výkon příslušného rozhodnutí, byl povinován k zaplacení náhrady nákladů řízení vůči osobě, která proti němu ve sporu o tzv. excindační žalobě byla úspěšná. Zdůvodněno to bylo tím, že řízení o vylučovací (tzv. excindační) žalobě není běžným sporem, nýbrž specifickým, dílčím řízením, které může být vyvoláno v důsledku postupu vykonavatele (soudního exekutora), jenž byl pověřen výkonem pravomocného rozhodnutí (ÚSTAVNÍ SOUD ČR, 2009).

Pokud jde o celkovou efektivitu tohoto způsobu vymáhání, je potřeba mít při jejím hodnocení na paměti skutečnost, že soudním exekutorům jsou předávány pouze exekuční tituly, jež není možné vymoci v rámci daňové exekuce. Což má nepochybně značný vliv na vymahatelnost těchto pohledávek.

Obrázek 8 - Úspěšnost vedení exekucí v letech 2012 - 2015

Zdroj: Informační systém VZP ČR (vlastní zpracování)

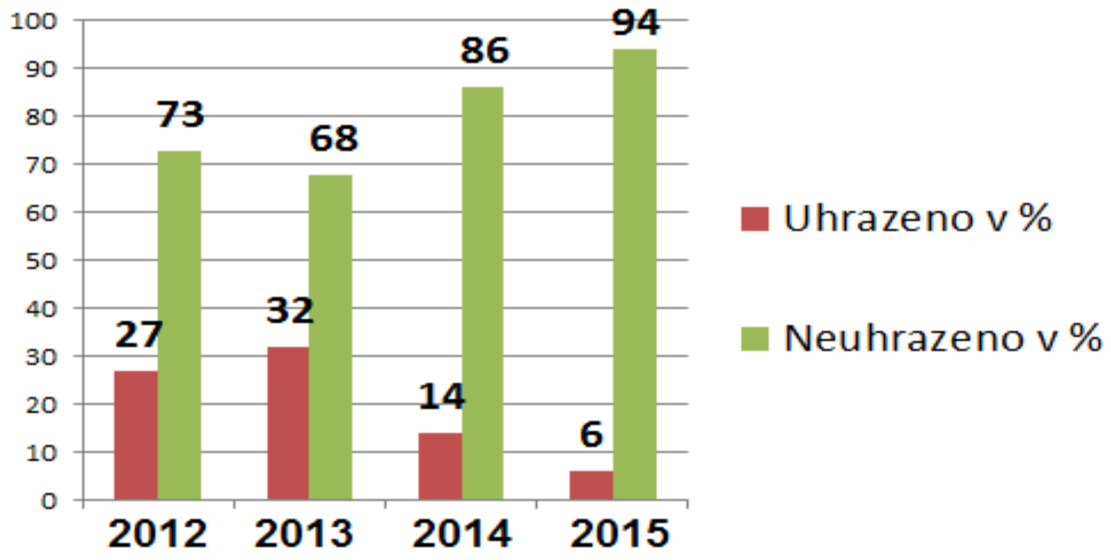
K uvedeným ukazatelům je potřeba poznamenat, že i výše uhrazených částek není konečná, a každým dnem narůstá. Důvodem je skutečnost, že většina v tabulce uvedených exekucí nadále probíhá a průběžně jsou plněny ze strany povinných. V nejvyšší míře u exekucí z roku 2015, které jsou teprve čerstvě zahájeny. Dokonce i k exekucím zahájeným v letech 2012 nadále přichází platby vymožené na povinných ze strany soudních exekutorů. Z toho důvodu je potřeba brát zejména poslední dva roky s velkou rezervou. Je tedy důvodné předpokládat, že i za rok 2015 bude efektivita exekucí atakovat hranici 20%.

4.5 Analýza přihlašování pohledávek VZP ČR do dražebních jednání

Na rostoucí počet exekucí prováděných prodejem nemovitých věcí povinných byla nucena reagovat i Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky. V posledních pěti letech to znamenalo nárůst úkonů spočívajících přihlašování pohledávek za povinnými. Děje se tak výhradně po obdržení dražební vyhlášky od soudního exekutora, zaslané do datové schránky VZP ČR, a to v termínu v dražební vyhlášce uvedeném jako datum dražby. Každá z dražebních vyhlášek na prodej nemovitosti je nejprve vyhodnocena z pohledu existence vykonatelného exekučního titulu za konkrétním dlužníkem. Pokud tato podmínka není splněna, není možno konkrétní přihlášku do dražebního jednání přihlásit. V návaznosti na informace získané z dražebních vyhlášek, následují další činnosti v podobě vyčíslení a přihlášení pohledávky.

Po jejím provedení, dochází k postupnému uspokojování z výtěžku dražby provedené prodejem nemovitých věcí povinného. Podle § 337c patří přihláška pohledávky VZP ČR do páté skupiny, tedy mezi pohledávky daní a poplatků, pojistného na veřejné zdravotní pojištění a pojistného na sociální zabezpečení (Zákon č. 99/1963 Sb., § 337b). Přihlášené pohledávky zařazené do jednotlivých skupin se uspokojují nejdříve v rámci dané skupiny a teprve jsou-li pohledávky předchozí skupiny zcela uspokojeny, přichází na řadu uspokojení pohledávek zařazených v následné skupině. Pouze v případě, že by nebylo možné uspokojení veškerých pohledávek v rámci téže skupiny, nastává uspokojení podle pořadí přihlášených pohledávek v této skupině, případně se přihlášené pohledávky se stejným pořadím uspokojí poměrně (KASÍKOVÁ, 2010). S ohledem na skupinu, ve které se pohledávky pojistného na veřejné zdravotní pojištění pro účelu rozvrhu výtěžku z dražby nacházejí, je efektivita této formy vymáhání pohledávek vyšší, než u soukromoprávních subjektů. I přesto lze na následujících ukazatelích vidět pokles úspěšnosti této formy vymáhání.

Obrázek 9 - Uhrazená částka z celkově přihlášené částky do dražeb v letech 2012 - 2015

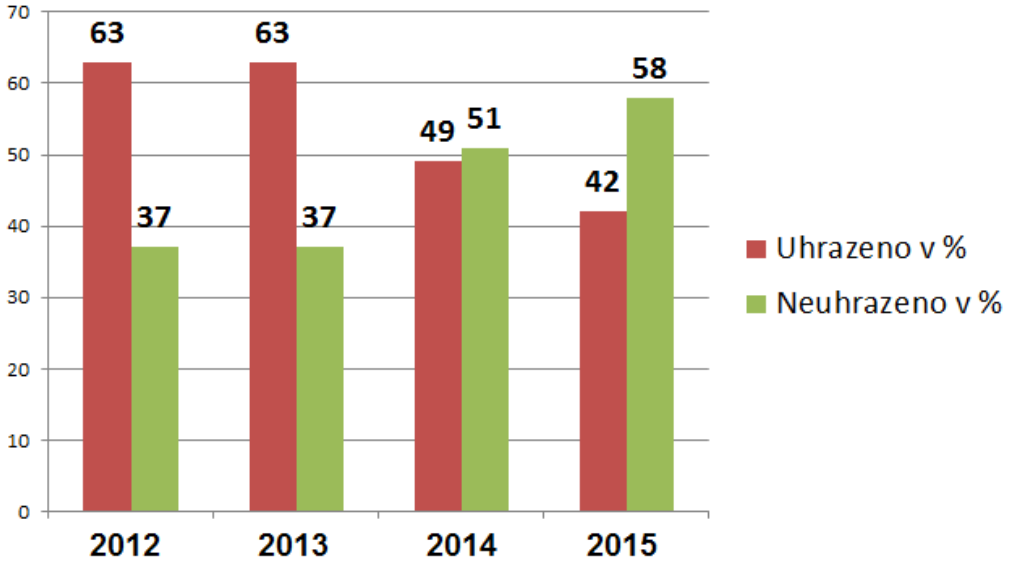
Zdroj: Informační systém VZP ČR (vlastní zpracování)

4.6 Analýza uplatňování pohledávek VZP ČR v insolvenčním řízení

Uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení můžeme považovat za zcela specifický proces, jež se v rámci VZP ČR podstatně liší od ostatních forem vymáhání pohledávek. Je to dáno i tím, že přihláška pohledávky se povinně podává na standardizovaném formuláři Ministerstva spravedlnosti ČR, který nesmí být ze strany žádného z věřitelů jakkoliv upravován. Dále je zde i VZP ČR vázána pevně stanovenými lhůtami. Pokud se jedná o úpadek dlužníka řešený formou oddlužení, běží i Všeobecné zdravotní pojišťovně lhůta 30 dní od rozhodnutí o úpadku, v ostatních případech 60 dnů (Zákon č. 182/2006 Sb., § 128). Všechny pohledávky, včetně těch, jež se týkají nedoplatků na zdravotní pojištění, jsou přezkoumávány insolvenčním správcem. Z toho důvodu má VZP ČR interními pokyny přesně stanoveno, jak mají být přihlášky zkompletovány, aby bylo v rámci každé prokázáno, zda jsou uplatňované nároky důvodné či nikoliv. Tím je tedy zabezpečeno, že jsou všechny pohledávky formálně správně přihlášeny. Zřídka kdy musí VZP ČR, na základě výzvy insolvenčního správce, své přihlášky upravovat, případně doplňovat. Většinou jsou tedy pohledávky na zdravotním pojištění insolvenčním správcem uznány, zjištěny a následně se uspokojí v závislosti na způsobu řešení úpadku. V případě, že se na straně VZP ČR vyskytnou pohledávky za majetkovou podstatou, tedy pohledávky věřitelů vzniklé již za trvání insolvenčního řízení, jsou pouze neformálně uplatňovány u insolvenčního správce přípisem obsahujícím vyúčtování nedoplatků na zdravotním pojištění.

S ohledem na skutečnost, že pohledávky na zdravotním pojištění patří mezi pohledávky přednostní, je jejich efektivita nepoměrně vyšší, než u soukromoprávních věřitelů.

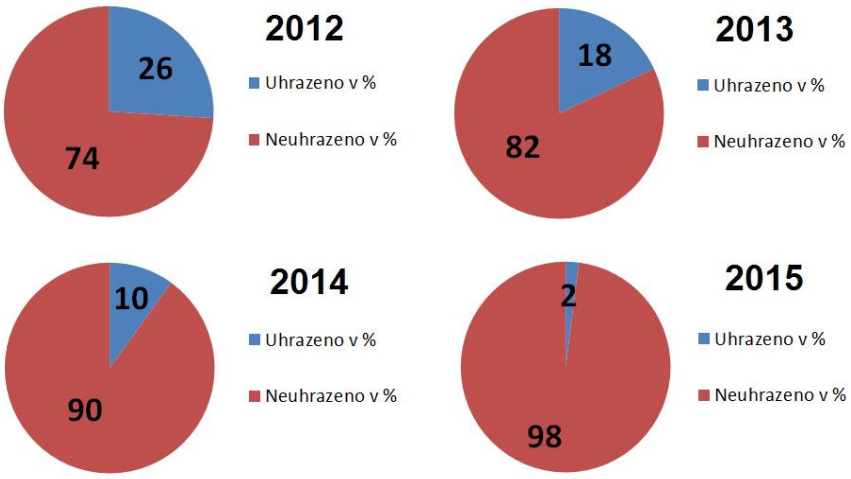
Obrázek 10 - Ukazatel úspěšnosti přihlašování pohledávek do insolvenčních 2012 - 2015

Zdroj: Informační systém VZP ČR (vlastní zpracování)

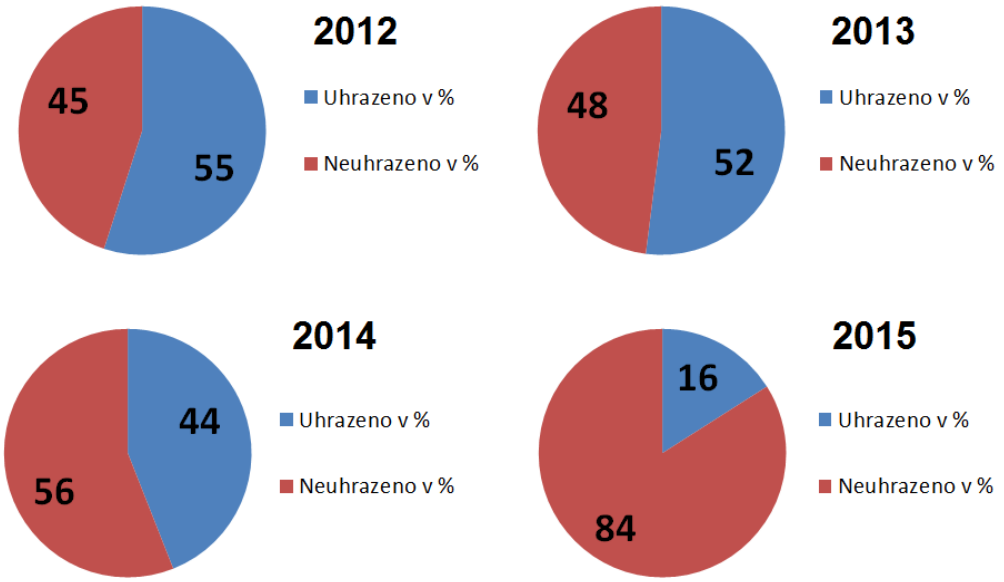
I zde je potřeba brát s rezervou čísla, která odrážejí efektivitu insolvenčních řízení za poslední dva roky. Dá se předpokládat, že i v letech 2014 a 2015 překročí postupně 50% hranici. Tato insolvenční řízení fakticky nadále probíhají a zejména v případě oddlužení, jsou výsledky značně zkreslené.

Obrázek 11 - Ukazatel vymahatelnosti pohledávek v rámci oddlužení v letech 2012 - 2015

Zdroj: Informační systém VZP ČR (vlastní zpracování)

Obrázek 12 - Ukazatel vymahatelnosti pohledávek v rámci konkursů v letech 2012 - 2015

Zdroj: Informační systém VZP ČR (vlastní zpracování)

V poslední době učinila VZP ČR řadu opatření k důslednějšímu monitoringu popřených pohledávek v insolvenčním řízení, neboť nepodání včasné žaloby o určení jejich pravostí, může vést ke ztrátě nároku na uplatnění dané pohledávky. Podnětem k těmto opatřením bylo rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR 29 ICdo 24/2013 ze dne 23. 7. 2015, jež výrazně znevýhodnilo věřitele. Nejvyšší soud v něm přímo konstatoval, že popře-li nevykonatelnou pohledávku jak insolvenční správce, tak dlužník v oddlužení, musí být žaloba o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky, včas podána proti oběma popírajícím. Nepodá-li věřitel nevykonatelné pohledávky popřené insolvenčním správcem i dlužníkem v oddlužení včas žalobu o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky vůči některému z popírajících (vůči insolvenčnímu správci nebo vůči dlužníku), pak v rozsahu popření nebude jeho pohledávka zjištěna.

4.7 Analýza uplatňování nároků VZP ČR z pozice poškozeného v trestním řízení

Posledním typem vymáhání pohledávek, jež Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky využívá, je uplatňování pohledávek v trestním řízení z pozice poškozeného. Tento postup, probíhající v rámci § 43 Trestního řádu, již byl popsán výše. Jen tedy doplním, že VZP ČR tak činí nejčastěji s odkazem na § 241 Trestního zákoníku, konkrétně na porušení zákonné povinnosti odvést pojistné na zdravotní

pojištění. Všeobecná zdravotní pojišťovna tyto pohledávky řeší v rámci tzv. adhezních řízení, v nichž se projednává nárok poškozeného na náhradu škody. Podnětem jsou nejčastěji žádosti útvarů služby kriminální policie a vyšetřování. Právě tyto orgány činné v trestním řízení vedou prověřování pro podezření ze spáchání trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. S odkazem na obsah ustanovení § 8 odst. 1 trestního řádu je VZP ČR požádána v konkrétních případech o zaslání přehledu o výši dlužného pojistného, nejčastěji v podobě datové zprávy. Podle interních předpisů je tato datová zpráva předána na odbor pojistného a správy pohledávek, kde je následně pověřený pracovník povinen ve lhůtě stanoveném orgánem činným v trestním řízení odpovědět. Součástí odpovědi obsahující připojení se k trestnímu řízení je taktéž seznam zaměstnanců vztahujících se ke konkrétnímu zaměstnavateli a přehled provedených plateb v určitém období. Krom samotné odpovědi probíhá i pravidelná komunikace mezi útvary služby kriminální policie a vyšetřování a pověřenými pracovníky VZP ČR, ať už formou elektronické komunikace, případně po telefonu.

Ovšem s ohledem na skutečnost, že se ustanovení § 241 Trestního zákoníku nevztahuje na případy, kdy zaměstnavatel úmyslně zkreslí nebo zfalšuje příslušné podklady či výkazy potřebné pro vyměření těchto povinných plateb, aby tak dosáhl nižšího výpočtu plateb na zdravotní pojištění, anebo zatají existenci některých zaměstnanců, aby za ně nemusel uvedené platby odvádět, musí VZP ČR řešit i tyto případy, kterých v posledních letech přibývá. Taková jednání ovšem nejsou trestná podle ustanovení § 241 Trestního zákoníku, ale podle ustanovení § 240 Trestního zákoníku jako trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby. I v těchto je nutno se připojit do probíhajících trestních řízení s uplatněným nárokem na náhradu škody, postupem podobným jako v případě trestného činu týkajícího se samotného neodvedení plateb na veřejné zdravotní pojištění.

Posledními typy trestních řízení, ke kterým se Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky připojuje v pozici poškozeného, jsou ta, která jsou vedena pro podezření ze spáchání trestného činu zvýhodnění věřitele podle ustanovení § 223 Trestního zákoníku. Těch se zpravidla dopouštějí zaměstnavatelé, kteří, například vyplacením čistých mezd na úkor jiných závazků, třeba i pojistného na zdravotní pojištění, zmaří uspokojení pohledávek příjemce tohoto pojištění. I v těchto případech bývá, již ve stádiu prověřování, vyzvána VZP ČR orgánem činným v trestním řízení k připojení se k trestnímu řízení v pozici poškozeného. Opět se tak z pravidla děje s odkazem na ustanovení § 8 odst. 1 trestního řádu,

v podobě žádosti o doložení všech písemností a jiných požadovaných skutečností rozhodných pro samotné trestní řízení.

V kolika případech v posledních letech se VZP ČR účastnila v pozici poškozeného trestního řízení je možno vidět na konkrétních ukazatelích.

Tabulka 11 - Ukazatele uplatňování pohledávek VZP ČR v trestním řízení 2012 – 2015

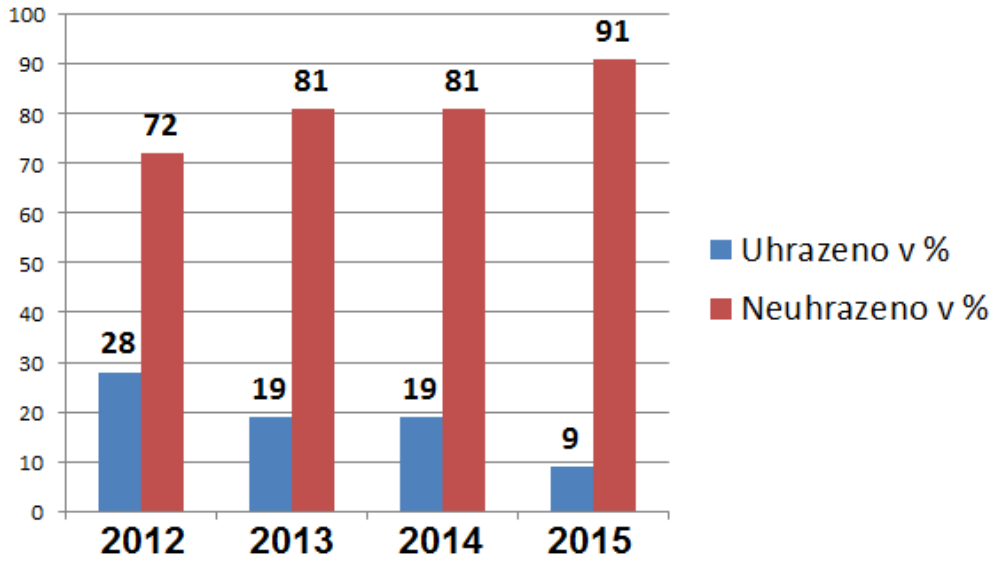
Období	Počet uplatněných nároků	Počet podaných trestních oznámení
2012	609	72
2013	693	16
2014	687	12
2015	483	36

Zdroj: Informační systém VZP ČR (vlastní zpracování)

Ze statistik je zřejmé, že případy, ve kterých VZP ČR přímo iniciuje zahájení trestního řízení formou trestního oznámení, nejsou příliš často využívány.

O tom, jak úspěšné je uplatnění pohledávky poškozeného v trestním řízení z titulu náhrady škody, je možno vyčíst z následujícího grafu. I zde je ovšem třeba počítat s tím, že v rámci trestních řízení, do kterých se VZP ČR přihlásila z titulu náhrady škody v roce 2015, dojde ještě ke změnám v podobě zvýšení procenta uhrazených nároků.

Obrázek 13 - Uhrazené nároky poškozeného v trestním řízení v letech 2012 - 2015

Zdroj: Informační systém VZP ČR (vlastní zpracování)

V souvislosti s trestní odpovědností zaměstnavatele v oblasti zdravotního pojištění je třeba zmínit i otázku dopadu jeho jednání na samotného zaměstnance.

Nejčastěji se jedná o případy, kdy zaměstnavatel sice sráží příslušné částky zdravotního pojistného, ale výše uvedenou povinnost neplní způsobem, spočívajícím v neodvádění těchto částek zdravotní pojišťovně, čímž na pojistném vzniká dluh. S ohledem na skutečnost, že se jedná o čistě zaměstnavatelovo porušení, tak zaměstnanec za toto porušení nijak neodpovídá. Příslušná zdravotní pojišťovna tedy dlužné pojistné může vymáhat výhradně na zaměstnavateli a zaměstnanec v tomto případě tedy nemusí činit jakékoliv kroky. V každém případě je pro zaměstnance vhodné, aby si vždy uschoval pracovní smlouvu a výplatní pásky jako doklad toho, že pro zaměstnavatele pracoval. Zejména z výplatních pásek by mělo být patrné, v jaké výši mu zaměstnavatel příslušné částky na pojistné strhával a následně měl příslušné zdravotní pojišťovně odvádět.

Uchování dokumentů dokládajících existenci pracovního poměru, je ovšem důležité především v případech neplnění zákonem uložené oznamovací povinnosti ze strany zaměstnavatele. Každý zaměstnavatel má zákonem uloženu oznamovací povinnost, za jejíž nesplnění může být pokutován. V prvé řadě musí oznámit nástup zaměstnance do zaměstnání, ze kterého mu plynou příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků zdaňované podle § 6 zákona o daních z příjmů, a ukončení takového zaměstnání. Prakticky to znamená, že zaměstnance přihlásí dnem nástupu do zaměstnání a odhlásí dnem skončení zaměstnání. Pokud ovšem zaměstnanec zjistí, že zaměstnavatel výše uvedená oznámení neprovedl, je povinen provést oznámení sám. Zejména skutečnost, že byl u zaměstnavatele v pracovním poměru, je možno prokázat výše zmíněnou pracovní smlouvou, nebo pomocí výplatních pásek.

Ovšem v případě nesplnění zákonem uložené oznamovací povinnosti ze strany zaměstnavatele v podobě ohlášení nástupu zaměstnance do zaměstnání, dopadá na samotného zaměstnance další nepříjemná skutečnost. V daném případě je totiž zmíněný zaměstnanec u zdravotní pojišťovny evidován jako osoba bez zdanitelných příjmů, která je povinna si platit sama zdravotní pojištění v zákonem stanovené výši. Tím, že o této skutečnosti není informován, vzniká jemu samotnému dluh na zdravotním pojištění. Často se o této skutečnosti dozví až při vystavení výkazu nedoplatků a nezbývá mu, než ještě před zahájením vymáhání doložit existenci pracovního poměru pomocí pracovní smlouvy. VZP ČR po prokázání existence pracovního poměru zpětně provede změnu evidence, v podobě převedení pojištěnce do kategorie zaměstnanec, čímž mu jsou nedoplatky na zdravotním pojištění zpětně zrušeny. Následně je zaměstnavatel vyzván k doložení

opravného přehledu, pokud tak neučiní, je mu vyměřeno pravděpodobné pojistné, dlužné pojistné je vymáháno na samotném zaměstnavateli. V takových případech je za uvedené nesplnění oznamovací povinnosti samozřejmostí i uložení pokuty zaměstnavateli, jež může činit až 200 000 Kč, pokud se jedná o opakované nesplnění, tak i dvojnásobek.

5 Zhodnocení správy a vymáhání pohledávek Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky

5.1 Zhodnocení práce s pohledávkami VZP ČR před zahájením vymáhání

Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky má velmi podrobně propracovanou metodiku správy pohledávek, a to od počátku samotného vzniku pohledávky, až po zahájení vymáhání. Základní princip této metodiky zní, pokud již pohledávka po splatnosti vznikne, je nutné s ní co nejrychleji začít pracovat. I z toho důvodu je kladen důraz na včasné využívání takzvaných měkkých forem vymáhání. Kladně lze hodnotit zejména snahu o aktivní práci s dlužníky, ať už se jedná o telefonické kontakty, případně prostředky elektronické komunikace. Na druhou stranu je zřejmé, že čím kratší jsou lhůty, během kterých jsou dlužníci oslovování, tím větší nárůst práce to pro příslušné organizační složky VZP ČR znamená. I z toho důvodu je nutno dělit pohledávky do jednotlivých skupin, dle bonity dlužníků, a v určitých případech na jejich oslovování zcela rezignovat. Mám na mysli dlužníky, které nelze kontaktovat, tedy zejména ty, kteří mají trvalé bydliště na úřední adrese, a jakýkoliv jiný kontakt u nich schází. Tyto pohledávky se po nabytí právní moci exekučního titulu dostávají rovnou do procesu vymáhání cestou soudních exekutorů.

Byť jsou procesy předcházející samotnému vymáhání vázány na pevně dané lhůty, v rámci kterých je dlužníkovi poskytnuto přiměřené časové období k úhradě závazku, tak pozitivně hodnotím i možnost jeho prodloužení, a to zejména v odůvodněných případech. Mezi tyto případy patří zejména náhlé zhoršení sociální situace na straně dlužníka, případně zdravotní komplikace, v jejichž důsledku není možné požadovat rychlé vyrovnání nedoplatků na zdravotním pojištění. Všechny tyto skutečnosti musí dlužník doložit. V rámci proklientského přístupu je nutno ocenit i možnost sjednání splátkového kalendáře, pokud o to klient požádá. Nejčastěji jsou splátkové kalendáře sjednávány na období 18 a 36 měsíců, v závislosti na výši pohledávky.

5.2 Zhodnocení vymáhání pohledávek VZP ČR v rámci daňových exekucí

V rámci hodnocení daňových exekucí je třeba brát v úvahu, že se v rámci VZP ČR jedná o relativně nový prostředek využívaný k vymáhání pohledávek. V této souvislosti je nutno vnímat pozitivně i vznik specializovaných organizačních jednotek, tzv. referátů daňových exekucí, působících na jednotlivých regionálních

pobočkách. Všechny pobočky přitom používají jednotné postupy pro lustraci dlužníků, zahrnující možnost postižení jejich mzdy, případně bankovního účtu. I tyto procesy jsou vázány na pevné lhůty, a velmi rychle je tedy možno zjistit zda dlužník disponuje postižitelnou mzdou nebo aktivním účtem. Všechny tyto postupy mají nezanedbatelný vliv na jednu z podstatných výhod vymáhání pohledávek dle daňového řádu, na jeho rychlost. Ze strany VZP ČR jsou daňové exekuce zahajovány do třiceti dnů od vykonatelnosti exekučního titulu. Není ani třeba vyčkat na jakýkoliv úkon soudu spočívající v pověření k jejímu provedení, tak jak je tomu v případě soudních exekutorů.

Velmi pozitivně hodnotím skutečnost, a to jak z pohledu dlužníka, i samotné VZP ČR, že náklady daňové exekuci se pohybují v rozmezí od 500 Kč do 3 500 Kč, a to v závislosti na výši pohledávky. Navíc, v případě vymožení těchto nákladů se jedná o příjem VZP ČR. Plynou tedy přímo do provozního fondu VZP ČR, nikoliv tedy do kapes externího subjektu, jako v případě exekucí prováděných soudními exekutory.

Nejvíce je ovšem třeba ocenit skutečnost, že se VZP ČR snaží veškeré pohledávky prověřit v souvislosti s možností zahájení daňové exekuce. Sama si chce cestou vlastních zdrojů vymáhat dlužné pojistné a nespoléhat se pouze na existenci soudních exekutorů, tedy osob od ní odlišných. Pouze pohledávky, u kterých je po prověření zjištěno, že nejsou pro daňovou exekuci vhodné, respektive by jejich vymožení bylo zdlouhavé a obtížné, jsou předávány cestou interních informačních systémů k dalšímu vymáhání. Nutno podotknout, že i u tohoto procesu došlo, k výraznému zrychlení, a to zejména v posledních dvou letech.

5.3 Zhodnocení vymáhání pohledávek VZP ČR soudními exekutory

Při hodnocení tohoto způsobu vymáhání je třeba nejprve zmínit skutečnost, že je k němu přistupováno až v poslední řadě. Tedy pouze u dlužníků, u kterých se nedařilo vymoci pohledávku formou tzv. měkkého vymáhání, případně daňovou exekucí. Je tedy patrné, že tzv. bonitní pohledávky, tj. ty kde dlužník disponuje aktivním účtem, případně mzdou ve výši umožňující srážky, jsou řešeny v rámci daňových exekucí. Exekuční návrhy jsou tedy ze strany VZP ČR podávány na hůře dobytné pohledávky, kde již je potřeba využít zkušeností exekutorského úřadu. Z toho důvodu, a dále s ohledem na to, že polovina exekučních návrhů se týká dlužníků, u nichž jsou již vedeny exekuce na starší pohledávky, nelze na výtěžnost tohoto typu vymáhání, pohlížet jako na neefektivní.

Kladně lze hodnotit i nastavený způsob spolupráce se soudními exekutory a VZP ČR. Ten zahrnuje jednak pravidelný monitoring efektivnosti jednotlivých

spolupracujících exekutorských úřadů, ale i plynulou komunikaci mezi VZP ČR a pracovníky exekutorských úřadů. Z pohledu dlužníků lze ocenit i územní princip aplikovaný v rámci VZP ČR, spočívající v adresování exekučních návrhů soudním exekutorům působícím v kraji trvalého bydliště dlužníka. V rámci nastavené spolupráce lze ocenit i skutečnost, že zatím žádné závažné porušení zákona ze strany soudních exekutorů, nesouviselo s vymáháním pohledávek VZP ČR. Z důvodu proklientského přístupu, kdy dlužník je zároveň neustále klientem VZP ČR, se nemohou soudní exekutoři při vymáhání pohledávek na zdravotním pojištění dostávat na pomyslnou hranu zákona. S tím spojená medializace podobných případů by určitě neprospěla dobrému jménu VZP ČR. I proto jsou ze strany soudních exekutorů akceptovány ústupky dlužníkům, například co se týče prodloužení doby splácení, na úkor zabavování movitých věcí.

Pokud se ale budeme detailněji zabývat úspěšností vymáhání cestou soudních exekutorů, je třeba vzít v potaz časové hledisko, tedy otázku, jak dlouhá doba uběhla od zahájení exekučního řízení, do jeho plného vymožení. Tady ovšem zjistíme, že některé exekuce, na které dodnes chodí pravidelné platby od soudních exekutorů, trvají nepoměrně dlouhou dobu. Některé i deset a více let. Těžko lze dávat za vinu samotným exekutorům, že většina exekucí probíhá řadu let a jejich skončení je v nedohlednu. Děje se tak vinou nemožnosti srážet povinným více než pár set korun měsíčně ze mzdy, případně z důchodu. VZP ČR se samozřejmě nemůže takového plnění vzdát a navrhnout zastavení exekučního řízení. Častokrát je i takové plnění jedinou možnou formou alespoň částečného snižování dluhů povinným.

Jediné, co lze vytknout v rámci hodnocení efektivnosti vymáhání cestou soudních exekutorů, je nedostatečná kontrola délky doby od úhrady platby soudnímu exekutorovi, do doby, kdy toto plnění soudní exekutor přepošle na účet VZP ČR. Povinností soudního exekutora sice ze zákona je přeposlání této platby oprávněnému nejpozději ve lhůtě 30 dnů, ovšem kontrolovat toto dodržování je ze strany VZP ČR nemožné. Při současném počtu tří set tisíc probíhajících exekucí, by to vyžadovalo především rozsáhlou úpravu softwaru, v podobě propojení interního informačního systému VZP ČR, s podobným systémem soudních exekutorů. Je otázkou, do jaké míry by se tato nákladná záležitost odrazila na efektivnosti vymáhání pohledávek cestou soudních exekutorů.

5.4 Zhodnocení přihlašování pohledávek VZP ČR do dražebních jednání

Při bližším pohledu na tuto činnost bylo zjištěno, že prvořadým úkolem VZP ČR v rámci tohoto způsobu vymáhání pohledávek, je sledování dražebních vyhlášek na

prodej nemovitostí dlužníků, za kterými je evidována vykonatelná pohledávka. Ovšem již v rámci pravidelného monitoringu přijatých dražebních vyhlášek, můžeme spatřit drobné nedostatky v podobě softwarového vybavení podatelny, díky kterému může docházet k prodlevám při redistribuci obdržených dražebních vyhlášek příslušným referentům. K tomu je nutno připočíst i nedostatečné zajištění v rámci sledování Portálu dražeb, na kterém musí být všechny exekuční dražby ze zákona zveřejněny. Nutno podotknout, že přibližně od roku 2009, kdy došlo ke spuštění tohoto portálu, se staly dražby transparentními a věřitelé jsou uspokojováni ve větším procentu případů. Svůj podíl na tom má i fakt, že od téže doby se kromě klasických dražeb konají i dražby elektronické, kterých se účastní nepoměrně větší množství zájemců.

Samotné vyčíslování a následné přihlašování pohledávek za konkrétními dlužníky již probíhá podle podrobně stanovených interních postupů, a to za použití vzorových formulářů. V rámci tohoto procesu je nutno ocenit stanovení pevného rozmezí, ve kterém musí být každá z přihlášek zpracována, včetně následné kontroly jejího přihlášení.

V případě dražeb chybí u VZP ČR i častější sjednávání zástavního práva na nemovité věci dlužníka, např. formou návrhů na vydání exekučních příkazů na zřízení zástavních práv k nemovitým věcem. Pohledávka zajištěná zástavním právem má pak lepší pořadí a snáze tak dojde k jejímu umoření (DRÁPAL, 2009). Navíc VZP ČR by si měla být vědoma, že mezi přihlášenou vymahatelnou pohledávkou a mezi přihlášenou pohledávkou zajištěnou zástavním právem se při provádění dražby nemovitosti projevuje rozdíl v případě převzetí dluhu povinného vydražitelem. U vykonatelné pohledávky nastoupí vydražitel jako dlužník místo povinného, zatímco je-li pohledávka, do níž nastoupil vydražitel místo povinného jako dlužník, zajištěna zástavním právem k vydražené nemovitosti, působí zástavní právo vůči vydražiteli (PROFIPRAVO.CZ, 2007).

5.5 Zhodnocení uplatňování pohledávek VZP ČR v insolvenčním řízení

Předložená analýza přihlášených a uhrazených pohledávek v rámci insolvenčních řízení odráží současný trend, tedy klesající procento uspokojení nezajištěných věřitelů, tj. věřitelů bez zástavních práv. Byť se nejedná o čísla, kterými by se mohla Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky chlubit, tak je to pořád lepší výsledek než v minulosti, kdy byly tyto pohledávky řešeny v režimu zákona o konkurzu a vyrovnání. Je zřejmé, že podle insolvenčního zákona dochází nejen k efektivnějšímu řešení úpadkové situace dlužníků, ale i ke spravedlivějšímu uspokojování pohledávek věřitelů. Navíc, v případě pohledávek VZP ČR, je

procento neuhrazených pohledávek daleko nižší, než bylo zjištěno ze společné analýzy Asociace malých a středních a podniků a živnostníků ČR (AMSP ČR) a InsolCentra. Odtud vyplynulo, že výnos věřitelů činí 2 ,5 %, což zpravidla nepokryje ani jejich náklady na vymáhání v rámci insolvenčních řízení**.** Ve svém důsledku to znamená, že věřitelé v současnosti v podstatě rezignují na jakoukoliv účast v insolvenčních procesech (ČTK, 2015). K tomu samozřejmě v případě Všeobecné zdravotní pojišťovny dojít nemůže, neboť povinnost k vymáhání, jak již bylo výše řečeno, je stanovena přímo zákonem**.** Navíc, přes vnitřní metodiku i kontrolních mechanismy je důsledně hlídáno přihlašování pohledávek do insolvenčních řízení, včetně pravidelného monitoringu insolvenčního rejstříku.

Nutno ovšem podoktnout, že vyšší procento uhrazených pohledávek není zapříčiněno pouze samotnou prací VZP ČR, ale svůj podíl na tom má samotné ustanovení uspokojování pohledávek za majetkovou podstatou. Tyto pohledávky, mezi které patří i pohledávky pojistného na veřejné zdravotní pojištění vzniklé po prohlášení úpadku, jsou v analýze uspokojených pohledávek VZP ČR taktéž zahrnuty. V jejich případě neplatí zásada poměrného uspokojení, neboť jsou uspokojovány správcem kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení, a to i bez souhlasu insolvenčního soudu. Ovšem i u tohoto typu pohledávek je možno spatřit některé nedostatky na straně VZP ČR. Například pokud insolvenční správce neuspokojí tyto pohledávky v plné výši, je VZP ČR oprávněna domáhat se jejího uspokojení žalobou proti insolvenčnímu správci. Každopádně s ohledem na nejistý výsledek tohoto sporu, se tak z její strany neděje. Byť by v případě úspěchu byla insolvenčnímu správci uložena povinnost tuto pohledávku uspokojit, tak vzhledem k možným nákladům, které by tento spor insolvenčním správcem přinesl, se VZP ČR obává tyto spory vůbec iniciovat.

5.6 Zhodnocení uplatňování nároků VZP ČR z pozice poškozeného v trestním řízení

Pokud se zaměříme na prospěch, který Všeobecné zdravotní pojišťovně přináší připojení se k trestnímu řízení, zjistíme, že kvalifikovaný obraz jeho efektivity lze vyhodnotit až s odstupem dvou let. Zatímco nároky poškozeného vznesené v roce 2012 se podařilo touto cestou vymoci téměř z jedné čtvrtiny, tak v pozdějších letech jsou tato čísla daleko nižší. Je to dáno zejména dobou trvání trestního řízení, tudíž i v tomto případě se dá předpokládat, postupné hrazení těchto nároků. Určitě se ovšem jedná postup, který výrazně přispívá ke zvýšení výběru pojistného na veřejném zdravotním pojištění.

V rámci vymáhání pohledávek cestou trestního řízení má nezanedbatelný význam i institut účinné lítosti. V případě účinné lítosti mohou odpovědné osoby svou

povinnost k úhradě svých závazků vůči zdravotním pojišťovnám, finančním úřadům a orgánům sociálního zabezpečení splnit dříve, než soud prvního stupně započne vyhlašovat rozsudek. A právě ve využívání tohoto institutu při komunikaci s dlužníky, spatřuji určitý nedostatek. Toto ustanovení totiž, s odkazem na § 307 Trestního řádu, umožňuje podmíněné zastavení trestního stíhání nejen za předpokladu, že obviněný dobrovolně nahradí škodu, ale i v případě že s poškozeným o její náhradě uzavře dohodu. Obdobně i u případů, kdy obviněný učiní jiná potřebná opatření k její náhradě. Ze strany VZP ČR ovšem nejsou statutární orgány zaměstnavatelů aktivně motivování k tomuto postupu. Jsem přesvědčen o tom, že by se tento postup kladně odrazil v efektivnosti vymáhání pohledávek cestou trestního řízení. Zejména v případě tzv. kvalifikované skutkové podstaty uvedené v ustanovení § 241 odst. 2 Trestního zákoníku, kdy může být pachatel, jež získal neodvedením pojistného značný prospěch potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let, se stává, že dojde k úhradě dlužného pojistného na zdravotní pojištění. Naproti tomu v situacích, kdy je statutárním orgánem dlužníka tzv. bílý kůň, je jakákoliv šance na úhradu dlužných částek poškozenému mizivá. A to i v případech škod velkého rozsahu, kde pachateli hrozí odnětí svobody v rozmezí dvě léta až osm let.

Nedostatky lze spatřovat i v opomíjení institutu zajištění nároku poškozeného na náhradu škody, co by určité pojistky zajišťující uspokojení nároku poškozeného. Zejména v situacích, kdy hrozí, že ke konci trestního řízení nebude obviněný disponovat žádným majetkem, ze kterého by bylo možné nárok poškozeného uspokojit, by bylo vhodné se pokusit o uplatnění institutu zajištění.

V případech větších pohledávek a neochoty dlužníků se podílet na jejich úhradě, je ze strany VZP ČR, konkrétně cestou právního odboru, podáváno i trestní oznámení pro podezření ze spáchání trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Ovšem pokud se zaměříme na počty případů, u kterých tento krok činí, zjistíme, že jsou naprosto zanedbatelné. Ve srovnání s případy, kdy se k již probíhajícím trestním řízení připojuje VZP ČR v pozici poškozeného, se jedná o měně než desetiprocentní poměr.

6 Návrhy na zlepšení práce s pohledávkami u Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky

6.1 Aktivita v rámci účasti ve věřitelských orgánech v rámci insolvenčního řízení

Většina věřitelů, zejména u insolvenčních řízení s nepříliš hodnotnou majetkovou podstatou, není příliš nakloněna účasti ve věřitelském výboru. Přitom se obecně zapomíná na skutečnost, že věřitelský výbor je jedním z nejdůležitějších institutů rozhodujících o směřování insolvenčního řízení a zároveň je hlavním nástrojem při prosazování vlivu věřitelů. I VZP ČR v současnosti není nakloněna časově náročnému dohlížení na činnost insolvenčního správce, natož pravidelnému monitoringu dlužníkova účetnictví. Pravdou ovšem je, že ne pokaždé bývá věřitelský výbor povinně ustanoven, děje se tak pokud přihlášených věřitelů vyšší jak padesát. Je-li počet přihlášených padesát a nižší, je dána možnost schůzi věřitelů volbou rozhodnout, zda bude ustanoven věřitelský výbor nebo zvolen zástupce věřitelů. Byť samotná volba členů a náhradníků věřitelského výboru je plně v kompetenci schůze věřitelů, tak častěji dochází spíše k situacím, že o toto členství neprojevují věřitelé zájem, a ne jinak je tomu u Všeobecné zdravotní pojišťovny.

Dá se přitom říct, že pravomoci věřitelského výboru jsou poměrně obsáhlé. V první řadě se jedná o možnost podávat insolvenčnímu soudu podněty týkající se insolvenčního řízení, včetně návrhů na uplatnění procesních sankcí. Naskýtá se zde nejen možnost podat insolvenčnímu soudu návrh na zjednání nápravy v činnosti insolvenčního správce, ale i navržení takových opatření, jež mohou vést k jeho odvolání. Pokud jde o finanční stránku insolvenčního řízení, tak rámci ní věřitelský výbor především kontroluje a schvaluje v průběhu insolvenčního řízení správnost a rozsah hotových výdajů insolvenčního správce spojených se správou majetkové podstaty.

Dále je třeba mít na paměti možnost, kterou dává věřitelskému výboru insolvenční zákon v podobě odporování právním úkonům dlužníka v insolvenčním řízení. Věřitelskému výboru je umožněno rozhodnout o uložení povinnosti insolvenčnímu správci k podání této žaloby. Pokud bude úspěšná, tak žalovaným osobám může být uložena povinnost vydat dlužníkovo plnění do majetkové podstaty z neúčinných právních úkonů. Již v minulosti se ukázalo, že v případě některých insolvenčních řízení toto plnění dosahovalo nemalých částek, které byly následně použity k uspokojení věřitelů.

Ve vztahu k majetkové podstatě se věřitelský výbor spolupodílí na samotném soupisu majetkové podstaty dlužníka, byť jej provádí a soustavně doplňuje insolvenční správce. Ovšem v průběhu celého insolvenčního řízení tak činí podle pokynů insolvenčního soudu a právě za součinnosti věřitelského výboru. Pokud tedy členové věřitelského výboru z evidencí o majetku, účetnictví, z prohlášení dlužníka o majetku, nebo na základě vlastních zjištění a výsledků šetření, zjistí, že některá část majetku má být zahrnuta do soupisu majetkové podstaty, mohou tak učinit formou pokynu insolvenčnímu správci. Totéž platí i o ocenění jednotlivých položek, kdy věřitelský výbor může požadovat ocenění některé položky znalcem, za předpokladu jeho finančního zajištění.

Pokud jde o majetkovou podstatu, tak neméně významná je i pravomoc věřitelského výboru k možnosti vyjádřit se k vynětí majetku z majetkové podstaty, který do této podstaty nepatří. Sice zde o vynětí rozhoduje insolvenční soud, na druhu stranu však o návrhu nemůže rozhodnout bez toho, aby se k němu vyjádřil věřitelský výbor. Majetek, o jehož vynětí se rozhoduje, může mít kolikrát zásadní úlohu ve vztahu k následnému uspokojení věřitelů v rámci insolvenčního řízení.

6.2 Zvýšení důrazu na měkké vymáhání

S ohledem na výše zmíněnou klesající úspěšnost exekutorů při vymáhání dluhů, a předpoklad jejího dalšího poklesu, by exekuce měly být až poslední využívanou možností v procesu vymáhání pohledávek. Upomínací stádium, předcházející vymáhání by mělo být dostatečně efektivní, aby se do stádia exekuce dostaly jen ty případy, kde již není možné jiný způsob vydobytí pohledávek. Samozřejmostí by mělo být i zachování využívání daňových exekucí, jako tzv. mezistupně mezi měkkým vymáháním a exekucí. To je třeba mít na paměti i s ohledem na záměr Ministerstva spravedlnosti v podobě zavedení záloh na náklady exekucí, které by platili věřitelé, a s tím spojené zpoplatnění exekučních návrhů. Tím by se na věřitele přeneslo nejen riziko, že dlužník nebude schopný platit, ale znamenalo by to také výrazný zásah do jejich rozpočtů.

V současnosti tedy VZP ČR využívá oslovování klientů formou emailů a SMS, telefonický kontakt klienta a dopisy adresované na kontaktní adresu, případně do datové schránky. Každá z těchto metod má nepochybně své klady a zápory, nicméně všechny mohou být svým způsobem velmi účinné, pokud spolu budou vzájemně provázány. To je právě jedna z věcí, kterou je potřeba vylepšit. Už ve znění zaslané formou SMS zprávy by mělo být doplněno jméno osoby, která upomínku za VZP ČR odeslala, a kontakt na ni. Pokud jde o případné riziko zneužití citlivých údajů, tak by zde hrozit nemělo, právě s ohledem na nepříliš určité znění zprávy, respektive emailu.

Po prvotním emailovém, případně SMS kontaktu, s připomínkou dluhu na pojistném na veřejné zdravotní pojištění, by mělo s odstupem maximálně deseti dnů následovat telefonické kontaktování klientů, u nichž se neobjevila žádná reakce. Navazující telefonický kontakt by měl být využíván častěji i s ohledem na skutečnost, že v sobě zahrnuje nejrychlejší možnou zpětnou vazbu od klienta. Horší je to ovšem s personální náročností jeho provádění. Call centrum, v podobě proškolených zaměstnanců je teprve v prvotním roce svého spuštění, takže je předčasné jeho výsledky porovnávat s náklady na jeho provoz. Další nevýhodou telefonického kontaktu je už jeho samotná prvotní podmínka, neboť je možný pouze u klientů, u nichž VZP ČR disponuje aktivním telefonním kontaktem.

Poslední možností je písemná výzva k úhradě pohledávky, ale zrovna tento způsob nelze považovat za vysoce efektivní. Je tomu tak právě s ohledem na finanční náklady na jejich vytvoření, poštovné a celkovou administrativní náročnost. Dle mého názoru by se mělo tohoto způsobu využívat pouze u dlužníků, kteří si prokazatelně na kontaktní adrese poštu již v minulosti převzali. Jinak je tomu ovšem u výzev zasílaných formou datových schránek, ovšem ty jsou možné pouze u dlužníků, kteří datovou schránkou disponují, což jsou v drtivé většině právnické osoby, u nichž je to povinností. V těchto případech by bylo vhodné se pokusit pokaždé o tento způsob kontaktu dlužníka.

Obecně můžeme říct, že proces měkkého vymáhání by neměl být delší než 90 dnů. Pokud tedy ani po využití všech těchto způsobů dlužník pohledávku neuhradí, případně s ním není sjednán splátkový kalendář, pak je na místě co možná nejrychlejší zahájení správního řízení s dlužníkem, za účelem získání exekučního titulu.

6.3 Využití možnosti iniciovat zahájení insolvenčního řízení

Jak již bylo popsáno výše, Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky přihlašuje standardně své pohledávky do insolvenčních řízení, a to ve sto procentech případů. Je zřejmé, a to s ohledem na samotný koncept insolvenčního řízení, že mezi nimi jsou i pohledávky, které není možné žádným ze způsobů řešení úpadku, byť jen minimálně, uspokojit.

Ovšem je třeba mít na paměti, že přihlašování pohledávek nemusí být jediným ze způsobů, jakým by se měla VZP ČR do insolvenčních řízení zapojovat. Nabízí se tu i možnost iniciovat zahájení insolvenčního řízení, a to formou podání insolvenčního návrhu. V rámci práce s pohledávkami po lhůtě splatnosti, za předpokladu kdy plátce zdravotního pojištění vědomě po určitou dobu nejeví snahu hradit své závazky, se nabízí možnost podání věřitelského insolvenčního návrhu.

Nespornou výhodou tohoto institutu bude rychlost řešení pohledávky ještě ve fázi, kdy nenarostla do závratné výše (například díky penále), a kdy počet věřitelů nemusí být tak vysoký, jako v případě většiny probíhajících insolvenčních řízení. K tomu, aby byl tento způsob v praxi aplikovatelný, je potřeba vypořádat se s omezením, kdy se každá zdravotní pojišťovna musí, co by správce daně, chovat jako řádný hospodář. V případě, pokud by se jí nepodařilo prokázat úpadek dlužníka, a soud jí uložil hradit náklady insolvenčního řízení, bude muset zdůvodnit čerpání prostředků z veřejného zdravotního pojištění na úhradu těchto nákladů. Řešením by tedy bylo iniciování zahájení insolvenčního řízení ve spolupráci s Českou správou sociálního zabezpečení a finančními úřady. To by spočívalo ve vzájemné součinnosti ohledně existence dluhu konkrétních dlužníků u těchto tří subjektů veřejné moci. V případě, že by se prokázalo, že dlužník má závazky po lhůtě splatnosti z titulu dlužného pojistného na sociálním pojištění u ČSSZ, na zdravotním pojištění u VZP ČR, a současně na daních u finančních úřadů, následoval by společný věřitelský návrh. Tato skutečnost v podobě plurality věřitelů by odůvodňovala prohlášení úpadku, v případě, že by sám dlužník nesplnil svou zákonnou povinnost podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku. Je zřejmé, že tento postup není možné realizovat v krátkém časovém úseku, nicméně na úrovni ředitelů odborů majících v kompetenci správu pohledávek u těchto tří zmíněných institucí, by byl minimálně na zvážení. Krom VZP ČR by se na tomto postupu mohly podílet i ostatní zdravotní pojišťovny, s odkazem na zachování vzájemné konkurenceschopnosti.

6.4 Uspokojování pohledávek formou nedobrovolných dražeb

S ohledem dobu trvání exekučního řízení, kdy mezi datem podání exekučního návrhu do plného vymožení pohledávky oprávněného může v některých případech uplynout i několik let, se věřitelům nabízí možnost využití veřejných nedobrovolných dražeb. Jeho podstatou je realizace prodeje nemovitosti prostřednictvím nedobrovolné dražby za účelem uspokojení pohledávky věřitele podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, a to proti vůli vlastníka předmětu dražby. Nezbytnou podmínkou pro její zahájení je návrh dražebního věřitele, který má současně svou pohledávku zajištěnou zástavním právem k předmětu dražby. Může se tedy jednat o například o soudcovské, nebo exekutorské zástavní právo. Dražebním titulem zde v případě Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky bude platební výměr, případně výkaz nedoplatků. Výhodou celého procesu je především rychlost jeho provádění, neboť

u nedobrovolných dražeb již za 10 týdnů může dojít ke zpeněžení předmětu dražby.

VZP ČR by tedy v případě dlužníků, vůči kterým disponuje dražebním titulem a současně zástavním právem, mohla tohoto procesu využívat. Rizikem ovšem je skutečnost, že náklady dražby se hradí z jejího výtěžku, a pokud tedy nedojde ke zpeněžení předmětu dražby, mohou jít na konec k tíži dražebního věřitele. Samozřejmě pokud tedy ve smlouvě s dražebníkem nemá věřitel sjednány jiné podmínky. S ohledem na to, že předmět dražby je třeba ocenit znaleckým posudkem, což představuje nemalé náklady, bylo by nutno i na tyto případy pamatovat ve smlouvě o provedení dražby mezi věřitelem a dražebníkem. I v tomto případě je tedy nutno mít na paměti postavení zdravotních pojišťoven, kdy se v pozici správce daně musejí chovat jako řádní hospodáři. Dá se ovšem předpokládat, že v zájmu každého dražebníka bude zajištění co nejširší účasti na dražbě a maximálního výtěžku dražby. V návaznosti na úspěšné provedení dražby, by bezodkladně předal dražebník výtěžek dražby ve výši uspokojovaných pohledávek dražebním věřitelům v plném rozsahu.

Ve smlouvě o provedení dražby je třeba ošetřit i další skutečnosti, které mohou představovat riziko pro dražebního věřitele. VZP ČR je ze zákona vázána i povinností mlčenlivosti, a ta se v tomto případě musí vztahovat i na dražebníka, konkrétně v okamžiku, kdy nastoupí do pozice správce daně. Zákonná úprava sice umožňuje tomuto předejít, a nabízí možnosti provádění veřejných dražeb i samotnými správci daně, v našem případě tedy zdravotní pojišťovnou, ovšem s ohledem na personální zajištění tohoto procesu, je to nerealizovatelné. Provádění veřejných dražeb vyžaduje nejen vysoce kvalifikované pracovníky s bohatými zkušenostmi v oblasti dražeb, ale i dostatečně velké prostory k jejich samotnému provádění. Z toho důvodu bych doporučoval vyzkoušet možnost nuceného zpeněžení nemovitostí cestou třetích subjektů, tedy vybraných držebních společností. Pokud by se na konkrétních případech projevila efektivita i následná hospodárnost tohoto procesu, je na zvážení, jestli jej častěji a pravidelně nevyužívat v rámci vymáhání pohledávek Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky.

6.5 Využití možnosti iniciovat zahájení trestního řízení

V předchozích částech této práce bylo popsáno v kolika případech v průběhu posledních čtyř let se Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky připojila k trestnímu řízení vedenému pro podezření z porušení zákonné povinnosti odvést daň, pojistné na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění nebo příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Jedná se ovšem o případy, kdy VZP ČR vstupuje již do

probíhajících trestních řízení, které byly zahájeny z podnětu jiných subjektů, nejčastěji finančních úřadů.

S ohledem na povahu tohoto trestného činu by bylo vhodné svými podněty trestní řízení častěji i zahajovat. Vždyť i VZP ČR je v pozici správce daně, a i na její rozpočet mojí dopad situace, kdy firmy skrývají svou povinnost odvést včas platbu na zdravotním pojištění. Pokud tedy v rámci kontrol prováděných u plátců dospěje k zjištění, že zaměstnavatel neodvedl ve větším rozsahu pojistné na zdravotní pojištění, mělo by být podání trestního oznámení vůči odpovědné osobě, nejčastěji statutárnímu orgánu, samozřejmostí. S pojmem „větší rozsah“, pracuje již samotný trestní zákoník, ale z mého pohledu by se i VZP ČR měla řídit částkou konkretizovanou Nejvyšším soudem ČR, tedy mělo by se jednat nejméně o 50 000 Kč. Pokud ovšem budeme neodvedené částky sčítat, což Nejvyšší soud konec konců i potvrdil, zjistíme, že se k výše uvedené částce i u malých zaměstnavatelů dostaneme v řádu několika měsíců. Domnívám se, že nastavení kontrolních mechanismů, například softwarových, monitorující výše zmíněnou výši je minimálně ke zvážení. V případě takového nedoplatku by následovalo předání zprávy na právní odbor za účelem možnosti podání trestního oznámení. Jestli skutečně došlo k naplnění skutkové podstaty trestného činu definovaného v § 241 trestního zákona, je již ovšem výhradně na posouzení orgánů činných v trestním řízení.

Nicméně prvotním účelem, proč tento postup navrhuji, není snaha o potrestání pachatelů zodpovědných za nesplnění zákonné povinnosti odvést pojistné na zdravotní pojištění. Doporučuji ho především s ohledem na následnou možnost využití institutu účinné lítosti ze strany pachatelů. S ohledem na to, že odpovědné osoby svou povinnost k úhradě svých závazků vůči zdravotní pojišťovně mohou splnit dříve, než soud prvního stupně započne vyhlašovat rozsudek, nabízí se zde v každém takovém případě zajímavá možnost získání finančních prostředků neodvedených na zdravotním pojištění. Byť nyní samotnou efektivitu tohoto postupu mohu pouze odhadovat, myslím si, že v správce daně, tedy i VZP ČR, by měl využívat všech zákonných možností k vydobytí svých pohledávek.

Nelze tedy než doporučit, aby formou například softwarové úpravy informačního systému VZP ČR, byla i tato možnost pravidelně vyhodnocována V případě, že budou zjištěny skutečnosti odůvodňující podání trestního oznámení, mělo by být i této možnosti využito. Svým způsobem se jedná i o důležitý stupeň ochrany společnosti, neboť sleduje zájem celého státu na řádném odvedení poplatníkům sražených finančních prostředků.

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo poukázat na správu pohledávek z titulu dlužného pojistného na veřejném zdravotním pojištění u Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky a poukázat na možnosti jejich vymáhání.

Z tohoto důvodu jsem se v rámci teoretické části zprvu zaměřil na rozsah a provádění zdravotního pojištění zdravotními pojišťovnami v České republice a na představení Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky, co by jedné z těchto institucí. V této souvislosti jsem definoval i zákonem danou povinnost zdravotních pojišťoven, v podobě zajištění co nejvyššího výběru pojistného. Ten spočívá, v případě jeho neodvedení v řádném termínu, i v povinnosti učinit všechny kroky k jeho vymožení. Z toho důvodu byl účelem teoretické části také popis možností vymáhání pohledávek v rámci našeho právního řádu. Díky tomu se mi podařilo popsat současné postavení věřitelů napříč právní úpravou. Jednotlivé formy vymáhání jsem rozvedl o statistická data odrážející jejich efektivitu v posledních letech. Pro doplnění jsem uvedl několik zajímavých judikátů s dopadem na výklad jednotlivých ustanovení občanského soudního řádu, exekučního řádu i insolvenčního zákona.

Pokud jde o praktickou část, tak ta byla primárně zaměřena na analýzu správy a vymáhání pohledávek na veřejné zdravotní pojištění v rámci Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky. Zaměřil jsem se i na práci s dlužníky, v případě překročení doby splatnosti u jednotlivých pohledávek. V rámci praktické části jsem se pokusil zamyslet taktéž nad efektivitou práce s pohledávkami v posledních letech. V této souvislosti jsem se na základě statistik pokusil popsat úspěšnost jednotlivých forem vymáhání v posledních letech, včetně jeho doplnění o zajímavé grafické ukazatele.

Ze zjištěných výsledků vyplynulo, že práce s pohledávkami prováděná v rámci VZP ČR je na velmi dobré úrovni, a to ať už se zaměříme na využívání všech možnosti, jež nám právní řád České republiky nabízí, případně na ekonomické hledisko jejich úspěšnosti. Přestože má Všeobecná zdravotní pojišťovna vypracovanou kvalitní vnitřní metodiku vymáhání pohledávek, tak pokaždé záleží především na solventnosti samotných dlužníků. Příčinu nemajetnosti dlužníků spatřuji především v jejich často i mnohonásobném zadlužování, které bylo především v dřívějších letech umocněno nepříznivou ekonomickou situací v naší zemi. Zejména absence zaměstnání na hlavní pracovní poměr znesnadňuje jejich možnosti splácet své závazky, a to nejenom ty, které spočívají v dlužném pojistném. Svou roli zde hraje i stáří jednotlivých pohledávek, ovšem v rámci VZP ČR je procesně velmi kvalitně zajištěna včasnost jejich uplatnění.

V problematiky daňových exekucí hraje podstatnou roli i zvolený způsob vymáhání, na rozdíl od soudních exekucí, kde je především na samotném exekutorovi, jakým způsobem bude exekuce vedena. Každopádně z komparace těchto dvou typů exekucí jednoznačně vyplynulo, že soudní exekutor má větší zákonné předpoklady pro úspěšné vymáhání pohledávek. K vyhodnocení všech srovnávaných kritérií přispěly kromě právních publikací i statistická data. Ukázalo se, že z hlediska procesů využívaných ze strany VZP ČR v insolvenčních řízení, se jedná spíše o pasivní účast, bez větší snahy jakkoliv z pozice věřitele zasahovat do jeho průběhu. K podobnému závěru jsem došel i v během analýzy uplatňování práv poškozeného v trestním řízení. I zde nejsou ze strany VZP ČR využívány zdaleka všechny možnosti, jež poškozeným Trestní řád nabízí.

Dále jsem se zaměřil na návrh změn, které by vymahatelnost pohledávek zvýšily, neboť růst efektivnosti práce s pohledávkami, je aktuálním tématem pro každého věřitele. Z toho důvodu jsem navrhl vyzkoušet dvě doposud neužívané možnosti v rámci insolvenčního řízení. První se týkala možnosti iniciovat samotné zahájení insolvenčního řízení cestou insolvenčních návrhů, a to ve spolupráci s ostatními věřiteli. Druhá možnost spočívala v častější účasti ve věřitelských orgánech. Oba tyto návrhy ovšem spočívají v aktivním jednání věřitele, jak v době před zahájením insolvenčního řízení, tak v jeho průběhu. Pokusil jsem se nastínit, jaké další úkony je možno využít s ohledem na postavení poškozeného v trestním řízení. Zde jsem se zaměřil zejména na doposud málo využívanou možnost v podání trestních oznámení při dosažení určité výše neuhrazených závazků na veřejném zdravotním pojištění ze strany podezřelých osob. Další můj návrh představuje úpravu "měkkého" vymáhání, spočívající ve zkrácení a zefektivnění tohoto procesu, s důrazem na kvalifikované personální obsazení call centra. Poslední z mých doporučení bylo využití vymáhání cestou nedobrovolných dražeb, a to především s ohledem na délku období, během kterého je možné touto cestou vymoci specifické druhy pohledávek.

Je zřejmé, že některé z mých návrhů mohou narazit na překážky v oblasti personálního zajištění, jiné naopak vyžadují nákladné softwarové úpravy. Pro všechny je společné, že proces jejich zavádění musí být postupný. Nezbytným předpokladem k jeho úspěšné aplikaci je vyzkoušení jeho fungování na menším vzorku případů, a to po určitou dobu. Až po případném kladném zhodnocení, by měla následovat úprava interní metodiky, pokud možno ostatní na to navazující procesy.

Cílů, jež jsem si v úvodu své diplomové práce stanovil, se mi tedy podařilo dosáhnout.

Seznam literatury

ADAMEC, M ., 2015. *Zdravotní pojišťovna v postavení správního orgánu.* [Online]
Available at: http://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/zdravotni-pojistovna-v -postaveni-spravniho-organu
[Přístup získán 11 11 2015].

BALÁŽ, J ., 2006. *Základní zásady správního řízení.* [Online]
Available at: https://is.muni.cz/th/108725/pravf_b /Bakalarska_prace.txt
[Přístup získán 2015 12 23].

BRYCHOVÁ, P ., 2007. *Daňová exekuce.* [Online]
Available at: https://is.muni.cz/th/55382/pravf_r /Danova_exekuce.pdf
[Přístup získán 2016 3 3].

CREDITREFORM, s .r .o ., 2016. *Vývoj insolvencí v České republice v roce 2015.* [Online]
Available at: http://www.creditreform.cz/novinky-downloads/vyvoj-insolvenci-v -cr.html
[Přístup získán 12 2 2016].

ČLOVĚK V TÍSNI, 2015. *Právo a terénní sociální práce.* [Online]
Available at: http://www.clovekvpravu.cz/obcanske-soudni-rizeni-%5C(aktualni-k -13-9 -2010%5C)-90/vykon-rozhodnuti-exekuce-124/exekuce-zpusoby-vykonu-512/prikazani-pohledavky-549
[Přístup získán 29 2 2016].

ČPZP, 2015. *Zdravotní systém ČR.* [Online]
Available at: http://www.cpzp.cz/clanek/51-0 -Zdravotni-system-CR.html
[Přístup získán 22 12 2015].

ČTK, 2015. *AMSP ČR: Efektivita insolvenčních řízení klesá.* [Online]
Available at: http://ekonomicky-denik.cz/amsp-cr-efektivita-insolvencnich-rizeni-klesa/
[Přístup získán 17 1 2016].

DOLEŽAL, E ., 2015. *Správní řízení - pojištění.* [Online]
Available at: http://www.vzp.cz/o -nas/dokumenty/spravni-rizeni/spravni-rizeni-pojisteni
[Přístup získán 11 11 2015].

DRÁPAL, L ., 2009. *Občanský soudní řád: komentář. 1 . vyd., 1 . díl.* Praha: C .H . Beck.

DRÁPAL, L ., 2009. *Občanský soudní řád: komentář. 1 . vyd., 2 . díl.* Praha: C .H . Beck.

ELGER, M ., 2014. *PŘIHLÁŠKA POHLEDÁVKY do insolvenčního řízení.* [Online]
Available at: http://www.elger.cz/nase-reseni/79prihlaska-pohledavky.pdf
[Přístup získán 13 11 2015].

EXEKUTORSKÁ KOMORA ČR, 2014. *Přikázání pohledávky.* [Online]
Available at: http://www.ekcr.cz/1 /exekutori-radi/825-20-prikazani-pohledavky?w =
[Přístup získán 30 11 2015].

EXEKUTORSKÁ KOMORA ČR, 2015. *Centrální evidence exekucí.* [Online]
Available at: https://www.ceecr.cz/
[Přístup získán 2 12 2016].

EXEKUTORSKÁ KOMORA ČR, 2015. *Exekuční příkaz prodejem nemovitosti.* [Online]
Available at: http://www.ekcr.cz/1 /exekutori-radi/833-24-exekucni-prikaz-k -prodeji-nemovitosti?w =
[Přístup získán 29 11 2015].

EXEKUTORSKÁ KOMORA ČR, 2015. *Mýty a fakta o exekucích.* [Online]
Available at: http://ekcr.cz/1 /nejcastejsi-dotazy/354-myty-a -fakta-o -exekucich?w =
[Přístup získán 3 3 2016].

EXEKUTORSKÁ KOMORA ČR, 2015. *Soupis movitého majetku.* [Online]
Available at: http://www.ekcr.cz/1 /exekutori-radi/867-32-soupis-moviteho-majetku?w =
[Přístup získán 30 11 2015].

EXEKUTORSKÝ ÚŘAD PŘEROV, 2015. *Povinnosti plátce mzdy.* [Online]
Available at: http://www.exekuce.cz/pro-zamestnavatele/povinnosti-platce-mzdy.htm
[Přístup získán 1 12 2015].

FOJTŮ, D ., 2015. *Konec maření exekučních dražeb účelovými dlužnickými insolvenčními návrhy.* [Online]
Available at: http://www.epravo.cz/top/clanky/?pg=66&s6=0 &rec=
[Přístup získán 2 2 2016].

CHALUPECKÁ, K ., 2015. *Komparace způsobů vymáhání a uplatňování soukromoprávních pohledávek.* [Online]
Available at: http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d37505v47402-komparace-zpusobu-vymahani-a -uplatnovani-soukromopravnich/
[Přístup získán 30 10 2015].

INSTITUT ZDRAVOTNÍ POLITIKY A EKONOMIKY, 2003. *Systém poskytování zdravotní péče v ČR.* [Online]
Available at: http://www.domavcr.cz/rady-pro-zivot-v -ceske-republice/zdravi-a -lekarska-pece/system-poskytovani-zdravotni-pece-v -cr
[Přístup získán 29 2 2016].

JAREŠOVÁ, J ., 2013. *Daňový řád - část XIII. Posečkání a splátkování.* [Online]
Available at: http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d41976v52951-danovy-rad-cast-xiii-poseckani-a -splatkovani/
[Přístup získán 8 2 2016].

JÍCHA, L ., 2015. *Exekuční řízení po významných novelách.* Praha, Exekutorský úřad Přerov.

JÍCHA, L ., 2015. *Exekuční řízení po významných novelách.* Praha, Exekutorský úřad Přerov.

KASÍKOVÁ, M ., 2010. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád): komentář. 2 . vyd..* Praha: C .H . BecK.

KVAPIL, V ., 2015. *Smí exekutor zabavit cokoli?.* [Online]
Available at: http://www.penize.cz/exekuce/305717-exekuce-v -kostce-smi-exekutor-zabavit-cokoli
[Přístup získán 3 3 2016].

LÁTAL, P ., 2014. *Uspokojování pohledávek oprávněných z exekucí vedených u soudních exekutorů proti témuž povinnému v rámci rozvrhu výtěžku dražby nemovité věci.* [Online]
Available at: http://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/uspokojovani-pohledavek-opravnenych-z -exekuci-vedenych-u -soudnich-exekutoru-proti-temuz-povinnemu-v -ramci-rozvrhu-vytezku-drazby-nemovite-veci
[Přístup získán 13 11 2015].

Listina základních práv a svobod, čl. 31. [Online].

LOBOTKA, A ., 2015. *TRESTNÝ ČIN NEODVEDENÍ DANĚ, POJISTNÉHO NA SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ A PODOBNÉ POVINNÉ PLATBY.* [Online]
Available at: http://www.cssz.cz/cz/casopis-narodni-pojisteni/archiv-vydanych-cisel/clanky/mgr-andrej-lobotka-trestny-cin-neodvedeni-dane-pojistneho-na-socialni-zabezpeceni-a -podobne-povinne-.htm
[Přístup získán 24 2 2016].

MAREŠ, O ., 2014. *Exekutoři za spravedlivé exekuce.* Praha, spravedliveexekuce.cz.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015. *Insolvenční rejstřík.* [Online]
Available at: http://insolvencni-zakon.cz/obecne-informace/insolvencni-rejstrik.html
[Přístup získán 3 3 2016].

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015. *Konkurs.* [Online]
Available at: http://insolvencni-zakon.cz/obecne-informace/konkurs.html
[Přístup získán 3 3 2016].

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015. *Oddlužení.* [Online]
Available at: http://insolvencni-zakon.cz/obecne-informace/oddluzeni.html
[Přístup získán 3 3 2016].

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015. *Postavení věřitelů a věřitelské orgány.* [Online]
Available at: http://insolvencni-zakon.cz/obecne-informace/veritel/postaveni-veritelu-a -veritelske-organy.html
[Přístup získán 12 12 2015].

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR, 2015. *Reorganizace.* [Online]
Available at: http://insolvencni-zakon.cz/obecne-informace/reorganizace.html
[Přístup získán 3 3 2016].

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR, 2014. *Zdravotní péče hrazena z veřejného zdravotního pojištění.* [Online]
Available at: http://www.mzcr.cz/Cizinci/obsah/zdravotni-pece-hrazena-z -verejneho-zdravotniho-pojisteni_2628_22.html
[Přístup získán 22 12 2015].

NEJVYŠŠÍ SOUD ČR, 2010. *Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. 5 Tdo 1341/2010.* [Online]
Available at: http://kraken.slv.cz/5Tdo1341/2010

NEJVYŠŠÍ SOUD ČR, 2011. *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 31 Cdo 4545/2008.* [Online]
Available at: http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/zakaz-nakladani-s -majetkem-75351.html?mail
[Přístup získán 3 3 2016].

NEJVYŠŠÍ SOUD ČR, 2014. *Usnesení NSČR sp. zn. 29 NSČR 91/2013 ze dne 30.1 .2014.* Brno, Nejvyšší soud ČR.

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD ČR, 2015. *Ochrana práv poškozeného.* [Online]
Available at: http://www.nsz.cz/index.php/cs/ohroene-osoby-a -pokozeni/57
[Přístup získán 11 30 2015].

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD ČR, 2015. *Rozsudek Nejvyššího správního soudu č . 3Ads 102/2015-34.* Brno, NSSČR.

NOVÁK, O ., 2015. *Majetek manželů a exekuce.* [Online]
Available at: http://www.penize.cz/exekuce/305288-exekuce-v -kostce-majetek-manzelu-a -exekuce
[Přístup získán 3 3 2016].

PLÁŠIL, V ., 2015. *Otázky a odpovědi: Exekuce prodejem nemovitosti.* [Online]
Available at: http://www.hypoindex.cz/otazky-a -odpovedi-exekuce-prodejem-nemovitosti/
[Přístup získán 3 3 2016].

PROFIPRAVO.CZ, 2007. *K přihlášce pohledávky zajištěné zást. právem do exekuce prodejem nemovitostí.* [Online]
Available at:
http://profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=12&id_article=245072&csum=7b64f227
[Přístup získán 08 01 2016].

STANĚK, J ., 2009. *Princip solidarity ve zdravotním pojištění.* [Online]
Available at: http://zdravi.e15.cz/clanek/mlada-fronta-zdravotnicke-noviny-zdn/princip-solidarity-ve-zdravotnim-pojisteni-437268
[Přístup získán 10 12 2015].

SVOBODOVÁ, V ., 2010. *Daňová exekuce podle nového daňového řádu.* [Online]
Available at: http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d27083v35448-danova-exekuce-podle-noveho-danoveho-radu/
[Přístup získán 11 11 2015].

TOMALA, M ., 2015. *Postavení poškozeného v trestním řízení aneb stručně o adhezním řízení.* [Online]
Available at: http://www.hajduk.cz/postaveni-poskozeneho-v -trestnim-rizeni-aneb-strucne-o -adheznim-rizeni/
[Přístup získán 31 10 2015].

ÚSTAVNÍ SOUD ČR, 2009. *III. ÚS 292/07-K aplikaci moderačního práva při rozhodování o nákladech řízení o (excindační) žalobě na vyloučení věci ze soupisu movitých věcí pořízeného v exekučním řízení.* Brno, ÚSČR.

VOKÁL, O ., 2015. *Náklady exekučního řízení. Kolik stojí exekutor.* [Online]
Available at: http://www.penize.cz/exekuce/306414-exekuce-v -kostce-naklady-exekucniho-rizeni-kolik-stoji-exekutor
[Přístup získán 2 3 2016].

VRÁNA, T ., 2016. *O exekucích.* [Online]
Available at: http://www.exekuce.cz/o -exekucich.htm
[Přístup získán 28 2 2016].

VZP ČR, 2015. *Přerozdělování pojistného.* [Online]
Available at: https://www.vzp.cz/platci/informace/povinnosti-platcu-metodika/stat/prerozdelovani-pojistneho
[Přístup získán 2 12 2015].

VZP ČR, 2015. *Výroční zpráva za rok 2014.* Praha, Všeobecná zdravotní pojišťovna.

WINTEROVÁ, A ., 2014. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 7 . aktualiz. vyd..* Praha: Linde.

Zákon č . 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

Zákon č . 280/2009 Sb., Daňový řád

Zákon č . 40/2009 Sb., Trestní zákoník

Zákon č . 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění

Zákon č . 500/2004 Sb., Správní řád

Zákon č . 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky

Zákon č . 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění

Zákon č . 99/1963 Sb., Občanský soudní řád

REVIZNÍ NOVELA INSOLVENČNÍHO ZÁKONA, 2013. *Zákon ze dne 12. září 2013, kterým se mění zákon č . 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon),.* Praha, ČR.

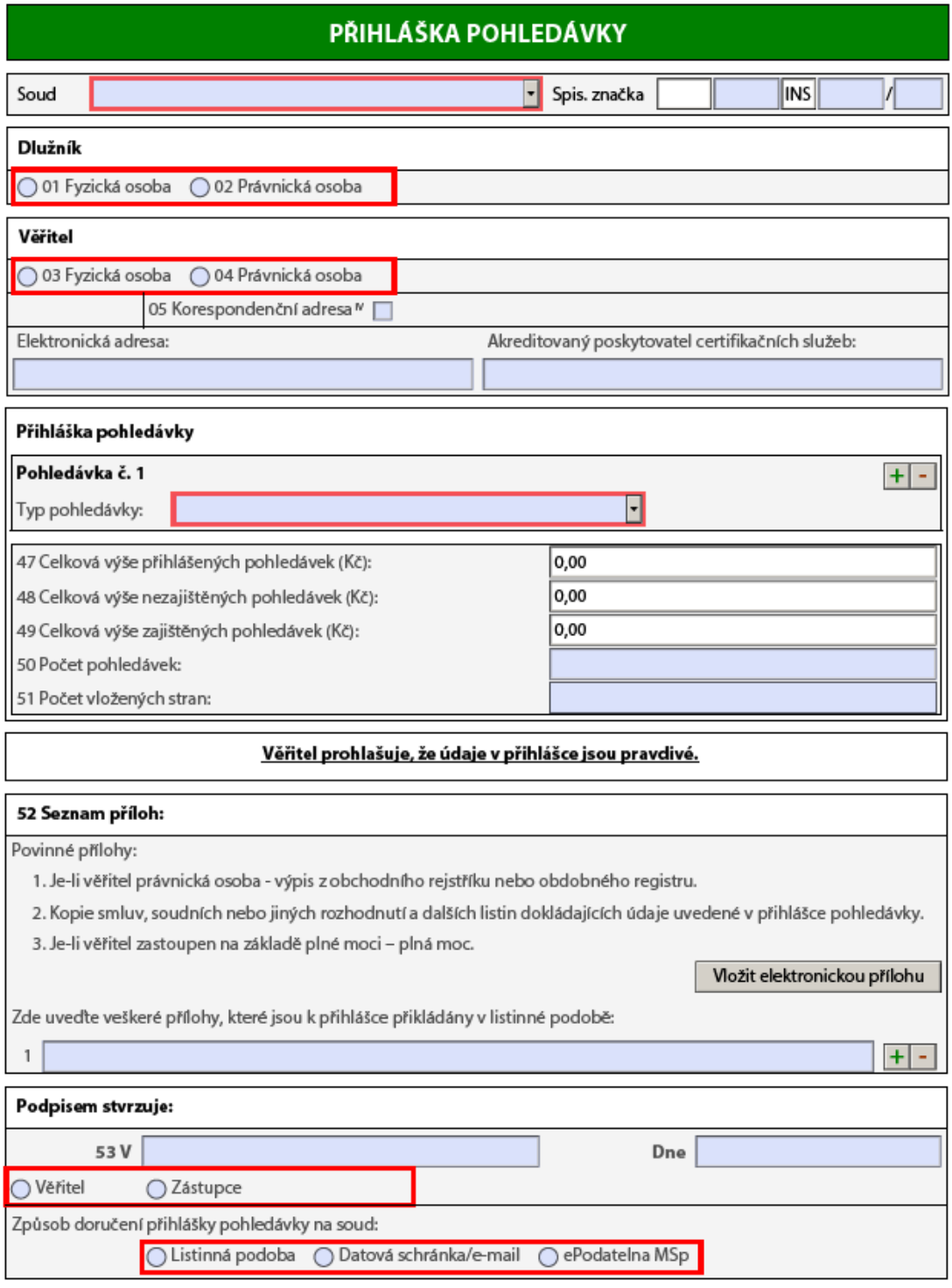
Vyhláška č . 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem.

ZWEIFELHOFER, M ., 2014. *Kdo hradí náklady s exekucí spojené.* [Online]
Available at: http://www.eupha3.cz/sluzby.html?id=147
[Přístup získán 11 11 2015].

Seznam příloh

- Přihláška pohledávky do insolvenčního řízení
- Návrh na povolení oddlužení
- Exekuční návrh VZP ČR
- Exekuční příkaz (daňová exekuce) VZP ČR
- Přihláška pohledávky do dražebního jednání VZP ČR

Příloha 1 - Přihláška pohledávky do insolvenčního řízení

PŘIHLÁŠKA POHLEDÁVKY

Soud | Spis. značka | INS /

Dlužník

○ 01 Fyzická osoba ○ 02 Právnická osoba

Věřitel

○ 03 Fyzická osoba ○ 04 Právnická osoba

05 Korespondenční adresa [V] ☐

Elektronická adresa: | Akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb:

Přihláška pohledávky

Pohledávka č. 1 [+] [-]

Typ pohledávky:

47 Celková výše přihlášených pohledávek (Kč):	0,00
48 Celková výše nezajištěných pohledávek (Kč):	0,00
49 Celková výše zajištěných pohledávek (Kč):	0,00
50 Počet pohledávek:	
51 Počet vložených stran:	

Věřitel prohlašuje, že údaje v přihlášce jsou pravdivé.

52 Seznam příloh:

Povinné přílohy:

1. Je-li věřitel právnická osoba - výpis z obchodního rejstříku nebo obdobného registru.
2. Kopie smluv, soudních nebo jiných rozhodnutí a dalších listin dokládajících údaje uvedené v přihlášce pohledávky.
3. Je-li věřitel zastoupen na základě plné moci – plná moc.

Vložit elektronickou přílohu

Zde uveďte veškeré přílohy, které jsou k přihlášce přikládány v listinné podobě:

1 [+] [-]

Podpisem stvrzuje:

53 V | **Dne**

○ Věřitel ○ Zástupce

Způsob doručení přihlášky pohledávky na soud:

○ Listinná podoba ○ Datová schránka/e-mail ○ ePodatelna MSp

Příloha 2 - Návrh na povolení oddlužení

NÁVRH NA POVOLENÍ ODDLUŽENÍ

Soud | Spis. značka[i] | INS /

01 Společný návrh manželů na povolení oddlužení ◯ Ano ◯ Ne

Dlužník

◯ 02 Fyzická osoba ◯ 03 Právnická osoba

04 Korespondenční adresa[vi] ☐

Elektronická adresa: | Akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb:

Osoba oprávněná jednat za dlužníka[vii]

◯ 05 Fyzická osoba ◯ 06 Právnická osoba ◉ ne

07 Insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení

◉ ano ◯ ne

Z důvodu zde uvedených navrhuji, aby soud rozhodl o

úpadku ☐ hrozícím úpadku ☐

dlužníka[viii] a zároveň rozhodl o povolení oddlužení.

Popis rozhodujících skutečností osvědčujících úpadek/hrozící úpadek:

08 Návrh na povolení oddlužení je podáván po podání insolvenčního návrhu věřitele

◯ ano ◉ ne

09 Navrhovaný způsob oddlužení

Zpeněžením majetkové podstaty: ☐

Plněním splátkového kalendáře: ☐

Dlužník[viii] nenavrhuje způsob oddlužení: ☐

10 Podrobný popis okolností, z nichž lze usuzovat na výši hodnoty plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé dlužníka[viii]

11 Očekávané příjmy dlužníka[ix] v následujících 5 letech

12 Údaje o všech dlužníkových[x] příjmech za poslední 3 roky

13 Počet vyživovaných osob žijících ve společné domácnosti

Manžel/manželka ◯ ano ◉ ne

Počet vyživovaných dětí

Počet jiných vyživovaných osob

14 Navrhuji, aby soud stanovil nižší než zákonem určené splátky

◯ ano ◉ ne

Popis veškerého majetku dlužníka [xiii]

15 Majetek, který není předmětem zajišťovacích práv:

č.:	Specifikace majetku:	Množství:	Pořizovací cena:	
1				+ -

16 Majetek, který je předmětem zajišťovacích práv:

č.:	Specifikace majetku:	Druh zajištění:	Množství:	Pořizovací cena:	
1					+ -

Popis všech závazků dlužníka [xiv]

včetně vyživovacích povinností stanovených rozhodnutím soudu

17 Závazky, ze kterých nevyplývá právo na uspokojení ze zajištění - nevykonatelné:

č.:	Popis závazku:	Věřitel:	Výše závazku (v Kč):	
1				+ -

18 Závazky, ze kterých vyplývá právo na uspokojení ze zajištění - nevykonatelné:

č.:	Popis závazku:	Věřitel:	Výše závazku (v Kč):	
1				+ -

19 Závazky, ze kterých nevyplývá právo na uspokojení ze zajištění - vykonatelné:

č.:	Popis závazku:	Označení rozhodnutí:	Věřitel:	Výše závazku (v Kč):	
1					+ -

20 Závazky, ze kterých vyplývá právo na uspokojení ze zajištění - vykonatelné:

č.:	Popis závazku:	Označení rozhodnutí:	Věřitel:	Výše závazku (v Kč):	
1					+ -

Dlužník prohlašuje, že údaje v návrhu na povolení oddlužení a v jeho přílohách jsou pravdivé.

21 Seznam příloh:

Povinné přílohy:

1. Seznam majetku, v němž se označí jednotlivě veškerý dlužníkův[xv] majetek, který je předmětem zajišťovacích práv sloužících k uspokojení věřitelů, a veškerý jeho ostatní majetek; majetek, který je předmětem zajišťovacích práv sloužících k uspokojení věřitelů se uvádí zvlášť.
2. Seznam závazků, v němž se označí jednotlivě veškeré závazky dlužníka[xvi] vůči věřitelům, kteří mají právo na uspokojení ze zajištění a veškeré jeho ostatní závazky. Pokud je některý ze závazků vykonatelný, vyznačí se tato skutečnost v seznamu závazků a přiloží se příslušné rozhodnutí či notářský nebo exekutorský zápis. U každého závazku vůči věřiteli, který má právo na uspokojení ze zajištění, se označí odkazem na příslušnou položku seznamu majetku, popř. odkazem na údaj o očekávaných příjmech, majetek sloužící k zajištění příslušné pohledávky.
3. Listiny dokládající dlužníkovy[xvii] příjmy za poslední 3 roky (např. kopie potvrzení o příjmech z pracovního poměru, kopie daňových přiznání, výpisy z bankovních účtů).
4. Výpis z rejstříku trestů dlužníka[xviii], jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu, ne starší než 3 měsíce, nebo obdobný doklad členského státu, v němž dlužník v posledních 3 letech pobýval nepřetržitě po dobu delší než 6 měsíců.
5. Listiny, kterých se návrh na povolení oddlužení dovolává a listiny, které prokazují v návrhu na povolení oddlužení tvrzené skutečnosti.
6. Je-li návrh na povolení oddlužení podáván i jako insolvenční návrh a dlužník[xix] je zaměstnavatel - seznam svých zaměstnanců.
7. Je-li podáván společný návrh manželů na povolení oddlužení – kopie oddacího listu a písemné prohlášení obou manželů, že souhlasí s tím, aby všechen jejich majetek byl pro účely schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty považován za majetek ve společném jmění manželů; podpisy obou manželů musí být úředně ověřeny.
8. Je-li dlužník právnická osoba - výpis z obchodního rejstříku nebo obdobného registru, pokud nelze existenci dlužníka ověřit v příslušném registru.
9. Písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se na tom s dlužníkem[xviii] dohodl, s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30% jeho pohledávky. Zároveň musí být uvedeno, jaká bude nejnižší hodnota plnění, na kterém se s dlužníkem dohodl; podpis věřitele musí být úředně ověřen.
10. Jsou-li zde osoby ochotné poskytnout dlužníkovi za účelem splnění oddlužení dar nebo mu po dobu trvání oddlužení platit pravidelné peněžní dávky – písemná darovací smlouva nebo smlouva o důchodu; podpisy těchto osob musí být úředně ověřeny.
11. Je-li dlužník zastoupen na základě plné moci - plná moc.

Zde očíslujte a označte veškeré přílohy, které jsou k návrhu na povolení oddlužení přikládány:

1 [+] [-]

Podpisem stvrzuje:

22 V [ ] Dne [ ]

○ 23 Dlužník ○ 24 Jiná osoba - fyzická osoba ○ 25 Jiná osoba - právnická osoba

Digitální podpis [ ] **Podpis** [ ]

Je-li návrh na povolení oddlužení podáván zároveň jako insolvenční návrh, musí být podpis úředně ověřen nebo návrh musí být podán elektronicky s uznávaným elektronickým podpisem.

Potvrzení úředního ověření podpisu

Příloha 3 - Exekuční návrh VZP ČR

Soudní exekutor a sídlo exekutorského úřadu:
…

Spisová značka: …
Číslo jednací: …
Agendové číslo: …
Za správnost: …
Telefon: …
E -mail: …

Oprávněný:
Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky, se sídlem Orlická 4 /2020, 130 00 Praha 3 , IČ 41197518, zastoupená pověřeným zaměstnancem:

Adresa pro doručování:
Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky
Orlická 4 /2020, 130 00 Praha 3
ID dat. schránky: i48ae3q

Povinný:
…

EXEKUČNÍ NÁVRH
a pověření soudního exekutora…se sídlem…, provedením exekuce dle zákona č . 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti

I .

Vykonatelným výkazem nedoplatků oprávněného ze dne …, č … , bylo plátci uloženo zaplatit dlužné pojistné na veřejné zdravotní pojištění ve výši …Kč.

II.

Povinný dosud na výše uvedenou pohledávku uhradil …Kč. K dnešnímu dni zbývá uhradit …Kč.

III.

Oprávněný v návaznosti na případnou možnost využití ustanovení ust. § 42 odst. 2 zákona č . 120/2001 Sb., ve spojení s ust. § 721 zákona č . 89/2012 Sb. (občanský zákoník) prohlašuje, že ke dni podání exekučního návrhu vůči povinné osobě v minulosti nevyslovil písemný či jiný souhlas s případnou změnou jejího manželského majetkového režimu, kterou umožňují příslušná ustanovení občanského zákoníku.

IV.

Jelikož povinný dobrovolně nesplnil povinnost, kterou mu ukládá pravomocné a vykonatelné rozhodnutí, oprávněný navrhuje pověřit

soudního exekutora - … se sídlem …, k provedení exekuce

vykonatelného výkazu nedoplatků Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky ze dne …, č . …, k uspokojení přednostní pohledávky oprávněného v celkové výši … Kč.

Povinný je povinen uhradit oprávněnému náhradu nákladů vynaložených k vymáhání nároku dle § 89a zákona č . 120/2001 Sb., exekuční řád, a exekutorovi náklady exekuce.

Dosažený výtěžek převede soudní exekutor na účty oprávněného v tomto pořadí:

číslo účtu na pojistné:	**…**
Název banky	…
variabilní symbol:	…
specifický symbol:	…
částka ve výši:	…

číslo účtu na pojistné:	**…**
Název banky	…
variabilní symbol:	…
specifický symbol:	…
částka ve výši:	…

V Praze dne …

….
Pověřený zaměstnanec

Přílohy: dle textu

Příloha 4 - Exekuční příkaz (daňová exekuce) VZP ČR

Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky
Orlická 4 /2020
130 00 Praha 3

Adresát (plátce mzdy)
…

Spisová značka:
Číslo jednací:

Povinný:
Č . povinného:
Datum narození povinného:
Adresa (sídlo) povinného:

EXEKUČNÍ PŘÍKAZ
na srážku ze mzdy nebo nemocenské dávky (dále jen mzda)

Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky se sídlem v Praze 3 , Orlická 4 /2020, PSČ 130 00, IČ 41197518, Regionální pobočka Praha, pobočka pro Hl. m . Prahu a Středočeský kraj (dále jen VZP ČR), jako exekuční orgán zmocněný podle § 53 odst. 9 zákona č . 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů a podle § 106 odst. 3 zákona č . 500/2004 Sb., správní řád, podle ust. § 178 odst. 1 a odst. 5 písm. a) a § 187 odst. 1 zákona č . 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů a s přiměřeným použitím zákona č . 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů,

nařizuje
daňovou exekuci srážkami ze mzdy
a k vymožení vykonatelného nedoplatku v částce … Kč

přikazuje plátci mzdy, … se sídlem …

- aby od okamžiku doručení tohoto exekučního příkazu prováděl, po dobu trvání daňové exekuce, ze mzdy povinného stanovené srážky až do výše vykonatelného nedoplatku v částce … Kč, nevyplácel sražené částky povinnému, neprováděl započtení ani jinak s nimi nenakládal,

- aby potom, co mu bude doručeno vyrozumění o tom, že exekuční příkaz nabyl právní moci, vyplácel částky sražené ze mzdy povinného shora uvedenému exekučnímu orgánu.

Podle § 187 odst. 2 a § 177 odst. 1 daňového řádu, § 283 a § 291 o .s .ř ., je poddlužník povinen částky sražené ze mzdy nebo z jiného příjmu dlužníka (§ 299 o .s .ř .)vyplácet na účty vedené u …se sídlem …, a to:

- v první řadě na účet pro **exekuční náklady …**, částku **… Kč**, konstantní symbol 0558, **variabilní symbol …**
- poté na účet pro **pojistné …**, částku **… Kč,** konstantní symbol 0558, **variabilní symbol …**
- poté na účet pro **penále …**, částku **… Kč,** konstantní symbol 0558, **variabilní symbol …**

Srážky se nařizují až do výše uplatněné pohledávky s příslušenstvím.

Povinný nezaplatil ke dni … shora uvedenému exekučnímu orgánu dále uvedené pohledávky. Částka nedoplatků se zvyšuje o exekuční náklady ve výši … Kč (variabilní symbol …) podle § 183 odst. 1 a 3 daňového řádu.

Pohledávka má být hrazena v pořadí, jak je níže uvedeno:

1. **Exekuční náklady** v částce **… Kč** podle exekučního příkazu č .j …. ze dne ...

2 . **Pojistné** v částce **… Kč** podle exekučního příkazu č .j …. ze dne ...

3 . **Penále** v částce **… Kč** podle exekučního příkazu č .j …. ze dne ...

Celkem tedy … Kč.
Slovy: …

Částka nedoplatků je PŘEDNOSTNÍ POHLEDÁVKOU ve smyslu § 177 odst. 1 daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů a § 279 občanského soudního řádu.

Dlužník ztrácí dnem, kdy je poddlužníkovi doručen tento exekuční příkaz, právo na vyplacení té části mzdy nebo jiného příjmu dle § 299 o .s .ř ., která odpovídá výši srážek (§ 177 odst. 1 daňového řádu, § 282 odst. 3 a § 299 o .s .ř .).

Poučení:

Úřední osoby a osoby zúčastněné na správě daní jsou podle § 52 odst.1 daňového řádu vázány povinností mlčenlivosti o tom, co se při správě daní dozvěděly o poměrech jiných osob. Za porušení povinnosti mlčenlivosti lze uložit pokutu podle § 246 daňového řádu až do výše 500 000 Kč.

Nesplní-li poddlužník povinnost stanovenou mu exekučním příkazem a zákonem řádně a včas, má shora uvedený exekuční orgán nárok na její splnění z prostředků tohoto poddlužníka; tento nárok shora uvedený exekuční orgán uplatní podáním žaloby k soudu (§ 186 odst. 3 daňového řádu).

Dlužník je povinen oznámit shora uvedenému exekučnímu orgánu vznik nároku na mzdu nebo jiný příjem (§ 299 o .s .ř .) u jiného poddlužníka i zánik nároku na mzdu nebo jiný příjem (§ 299 o .s .ř .) u dosavadního poddlužníka do 8 dnů ode dne, kdy nastaly tyto skutečnosti.

Poddlužník je povinen do 8 dnů oznámit shora uvedenému správci daně, že:
a) u něho nastoupil dlužník nově do práce,
b) u něho přestal dlužník pracovat,
c) dlužník nastoupil práci u jiného poddlužníka.

Za nesplnění těchto povinností může shora uvedený správce daně uložit dlužníkovi nebo poddlužníkovi pořádkovou pokutu do 50 000 Kč (§ 189 a § 177 odst. 1 daňového řádu a § 301 o .s .ř).

Proti tomuto rozhodnutí nelze uplatnit opravné prostředky (§ 178 odst. 4 daňového řádu).

V … dne …

…

Pověřený zaměstnanec

Příloha 5 - Přihláška pohledávky do dražebního jednání VZP ČR

VAŠE SP. ZN.: **...**
ZE DNE:
NAŠE ZN.: ...
VYŘIZUJE: ...
TEL.: ...
E -MAIL: ...
DATUM: ...

Exekutorský úřad
soudní exekutor
adresa

PŘIHLÁŠKA POHLEDÁVKY DO DRRAŽEBNÍHO JEDNÁNÍ
dle ustanovení § 336f zákona č . 99/1963 Sb., občanského soudního řádu

Ve věci exekuce prodejem nemovitostí povinného:
...

Další věřitel povinného:
Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky se sídlem Orlická 4 /2020, 130 00 Praha 3 , IČ 41197518, zastoupená pověřeným zaměstnancem ...

adresa pro doručování: **Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky**
Orlická 4 /2020, 130 00 Praha 3
ID dat. schránky: i48ae3q

číslo účtu: ...
variabilní symbol: ... **Kč**
specifický symbol: ...

přihlašuje další věřitel do Vámi prováděné exekuce prodejem nemovité věci tento svůj nárok z vykonatelných titulů

Číslo rozhodnutí	Druh rozhodnutí	Právní důvod vzniku	Pohledávka v Kč	Přihlášený nárok je vykonatelný
...	výkaz nedoplatků	dlužné pojistné	...	ano
...	výkaz nedoplatků	penále	...	ano
		Celkem	...	

Pohledávka oprávněného byla vyčíslena na základě zák. č . 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění.
Věřitel žádá o zaplacení své pohledávky ve výši ...Kč z rozvrhu podstaty.

Věřitel žádá, aby jeho **pohledávka ve výši** ...**Kč byla zařazena,** v souladu s ustanovením § 337c odst. 1 písm. c) o .s .ř ., **do třetí skupiny,** což v příloze dokládá listinou prokazující vznik exekutorského zástavního práva.

....

Pověřený zaměstnanec